

Hechos

Ja ua yø hya bá øtyø xädi ra Jesucristo p'ɥ bá fɥdi bi 'yonna hoga 'da'yo hya.

Ra Jesús bi nyaui yø xädi 'mø bi bennate.

¹ Ague Teófilo, nuna rá mædi ra libro dá ot'i, gä dá cuatras sacua te gä bá ørbu bá fɥdi bi nxännbate ra Jesús, ² asta gue'mø mi ma mahɛts'i. Pɛ hante da ma maya, nuya yø xädi xi huanhni ngue yø representante, bi xifi te nnepra Espiritu Santo da 'yøt'e. ³ Porque nu'mø mi bennate p'ɥ bi t'ägui, søp'ɥ 'bɥhyø xädi ra Jesús ngue yaui. Mente gue'a nyote ma pa, njandyatho bi hnu ra Jesús. Janangue bi fadi ngue majuanì 'bui mahøn'a. Bi opan'yu yø xädi ra Jesús ngue ha di njap'ɥ di zo rá 'yɛ Oja yø ja'i.

⁴ Nu'mø tobe 'dap'ɥ 'bɥhmɥ yø xädi ra Jesús, bi xifi ngue hindä bømp'ɥ ja ra hnini Jerusalén. Bi 'yɛmbi:

—Dami tømhmɥ na ra hya ya xtá xi'ahɥ ngue di yat'ahɥ ma Papágä. ⁵ Majuanì ngue bi 'yøtra nxixya ra Xuua connä dehe, pɛ ya himma ya'atho yø pa di ha'ahɥ ra ts'ɛdi ra Espiritu Santo ya.

Bi ma mahɛts'i ra Jesús.

⁶ Mahømbi nyaui yø xädi ra Jesús. Pɛ bi 'yørpa ra nt'änni ya yø xädi, bi 'yɛmbi:

—Ague grá Hmu, ¿ua guehyø pa ja ua gui 'yøt'e ngue di mmandase yø ja'i ua ja ra häi Israel?

⁷ Mi dahra Jesús, bi 'yɛmbi:

—Nu'a ra hya xa nzänna Papá da 'yøt'e, hinguí ja ngue go guí pahma tema pa, ogue tema ora daní nja'a. ⁸ Pe di ha'ahma ra ts'edi ra Espíritu Santo ngue gui japhma majuaní yø ja'i te'ogä. Nguna ra hya gui xihma yø ja'i 'bap'ua Jerusalén, gätho mi'da yø ja'i 'bap'ua ja ra häi Judea, da guerp'ua ja ra häi Samaria, asta gue'mø gá täthma rá nguní nximhäi.

⁹ Mí juadi bí manna ra hya bí mamp'uya, hetho yø xädi ha í ma maya ra Jesús. Bi yurbma ja n'na ra guí p'uya, ya hinní mantho bi hyandi. ¹⁰ Hinguí hegui hantho mahets'i ha í mpa. Mí nu p'uya, 'bäp'ua yoho yø anxε, he yø t'axcahe. ¹¹ Bi 'yembuya:

—Ague gyø mmenguhma Galilea, ¿hanja ngue guí hanthma maya? Ya gá nuhma ngue bí ma mahets'i ra Jesús, pe mahønda ep'ua tengutho guí nuhma ngue í ma ya.

Bi thanhna Matías.

¹² Nuya yø xädi mambí 'bap'ua ja ra nyuní ja ra mbonza ja yø olivos, bá εhε, bi zø'a Jerusalén. Nuna ra nyuní na, guerpautho ngue Jerusalén, comma n'na kilómetro. ¹³ Mí zømp'ua ja ra hníní p'uya, bí nexpu ja ra tøcangu mí nsäya. Nuya yø xädi, guehna ra Bedu, ra Jacobo, ra Xuua, ra Andre, ra Lipe, ra Toma, ra Bartolomé, ra Mateo, ra Jacobo nuna rá ts'ant'ua ra Alfeo, ra Simu nuna n'yohma ra partido ngue ra zelote, ra Judas nuna rá n'yohma ra Jacobo. ¹⁴ Gätho ya p'uya, 'dap'ua bí mpeti ngue mmat'Oja. Mí 'bap'ua mi'da yø xisu, 'nεhra Maya rá mamá ra Jesús, 'nε'ua yø cu ra Jesús.

¹⁵ N'na ra pa p'uya, xí mpeti comma n'na ciento 'nε 'däte nja'i. Bí nangra Bedu p'uya, bí m'mäp'ua made 'bhyø 'yεc'ei. Bi 'yembuya:

16 —Ague mā zi cu'ah̄u, jatho ngue di nja'a te nt'ot'i p'̄u ja rā Maçā Libro. Porque rā David, rā Esp̄ritu Santo bi benn̄babi nā rā hyā bi 'yot'i ngue bi mā te dā thohrā Judas. A nūnā rā Judas, guehnā bi m'met'o ngue bi zixyø ja'i bi bentra Jesús. 17 Māmā n'yogāhe nā rā Judas, porque xquet'a bi tocabi rā 'b̄fi ngue rā representante rā Jesús. 18 A nūnā p'̄uya, nū'a rā nzābi bi dahā ngue bi dā rā Jesús, bi thān'a n'na rā hāi. Nūnā rā hāi nā, ja bi dup'̄u rā Judas ngue bi dāgui, i m'mānya. Bi bōni gātho yø x̄fo ngue bi fōgue. 19 Nū'mø mi 'yøhyø mm̄ngu Jerusalén te bi nja, i hutrā hāi ngue rā Acéldama, gue'a rā hyā gā ya yø ja'i'a. I nne dā mā, ni hū rā hāi ngue rā ji. 20 Ngūnā rā hyā bi cuarp̄u ja rā libro ngue yø Salmo rā David, bi 'yēnā: “Dā dū rā mm̄nn̄gu, ya h̄injondi m'm̄p'̄u ja rā ngu”, bi 'yēnā. Xquet'a bi 'yēnā: “Ndan'yo to di thojpā rā 'b̄fi”.

21 A nūua dí 'b̄hm̄u ya, 'b̄cua 'da yø n'yoh̄u ngue h̄ingui h̄egahe m̄ente yø pa dá n'yohe rā Hmū Jesús. 22 Bi nup'̄u bi xixyabi rā Xuua, 'n̄e bi nū 'mø mi ma mah̄ets'i. A nuyá, jatho ngue dā guehya 'da yø n'yoh̄u ya, dā t'ets'i ngue 'dap'̄u gā n'yohe ngue di ja majuan̄i p'̄u bi benn̄ate rā Jesús.

23 Bi thanh̄ni yo nc'̄ei p'̄uya, rā Matías 'n̄h̄ra José. Nūnā rā José p'̄uya, ja m̄i'da yø thuh̄u ngue i Barsabás 'n̄e i Justo. 24 M̄i mat'Oja yø ja'i p'̄uya, bi 'yēnā:

—Mā Oja'i, nū'i guí parpabi yø n'yomf̄eni yø ja'i. Dami 'yuh̄ya ndanā guí huanhya yo nc'̄ei 'b̄cua ya. 25 Nūnā rā n'yoh̄u guí huanh̄ni, di thocrā 'b̄fi, ngue rā representante mi p̄h̄rā Judas, nūnā bi

hyεp'ɯ rá 'bɛfi 'mø mi 'yøtrɔ ts'oqui, nup'ɯ ni 'yup'ɯ di ma, ja i map'ɯ.

²⁶ Bi gɯcrɔ suerte yø ja'i p'ɯya. Nunɔ rɔ suerte, bi nthɛui rɔ Matías. 'Bexque'a rɔ ora'a p'ɯya, 'dap'ɯ bi n'yohɯ'ɯ 'dɛ'ma'da nc'ɛi yø representante nɔ rɔ Matías.

2

Rɔ Espíritu Santo bi hatrɔ ts'edi yø xádi.

¹ Nu'mø mi zøhrɔ pa ngue rɔ ngo Pentecostés, gá xi mpeti yø 'yɛc'ɛi p'ɯ ja n'na rɔ ngu. ² Xøgue nthambɛniθho bí 'yɛhmaya, ɛnɔ n'na rɔ ndønthi rɔ ndi fut'ambo rɔ ngu. Gá bi 'yup'ɯ ja rɔ ngu xi mihyø 'yɛc'ɛi. ³ Bi hnu p'ɯya ngue ɛnɔ yø janɔ yø sibi di nxamp'ɯ huɔi n'na ngu n'na. ⁴ Guehnɔ rɔ Espíritu Santo di hatrɔ ts'edi yø ja'i. Nunɔ rɔ Espíritu Santo, bi japyø ja'i ngue gɔ ya yø 'dan'yo hyɔ hinguɔi paɔi. N'na ngu n'na yø ja'i, gue'a rɔ Espíritu Santo xãnbi temɔ hyɔ da mɔ.

⁵ Nu'a rɔ pa'a p'ɯya, nup'ɯ Jerusalén mi 'bɯp'ɯ 'da yø judío xpí 'yɛhɛ 'dama 'dan'yo yø häi ngue da nu rɔ dannigo. ⁶ Guehya xi mpeti 'mø mi 'yøde ngue ɛnɔ 'yo rɔ ndønthi ya. Mi 'yøde ngue di yahni yø 'yɛc'ɛi p'ɯya, hinguɔi paɔi hanja ngue gɔ ya yø 'yɛc'ɛi'a te yø hyɔ. Porque øhyø ja'i ngue gɔ ya yø 'yɛc'ɛi'a te yø hyɔ gɔ yap'ɯ ja yø häi xpí 'yɛhɛ. ⁷ Gá di 'yødyø ja'i, hinguɔi paɔi te da 'yøt'e. Di n'yɛmbi n'na ngu n'na:

—Nuyɔ yø n'yohɯ di yahni ua, gá yø mmɛngu Galilea ya. ⁸ Pɛ ¿hague nja ngue dí øhmɔ gɔ ya'a te mɔ hyahɯ n'na ngu n'najɯ? ⁹ A nuyá, 'bucua yø mmɛngu Partia, yø mmɛngu Media, yø mmɛngu

Elam, yø mmɛngu Mesopotamia, yø mmɛngu Judea, yø mmɛngu Capadocia, yø mmɛngu Ponto, yø mmɛngu Asia,¹⁰ yø mmɛngu Frigia, yø mmɛngu Panfilia, yø mmɛngu Egipto, yø mmɛngu Africa nuya rá m'map'ɥ man'na rá nguep'ɥ ngue rá hnini Cirene. Xquet'a 'bɥcua yø mmɛngu Roma. Nu 'da'ɥ p'ɥya, yø judío p'ɥ bá mi, mi'da p'ɥya, ya xa bɛnnbabi yø nt'ɛc'ɛi yø judío.¹¹ Xquet'a 'bɥcua yø mmɛngu Creta, yø mmɛngu Arabia. 'Nɛ dí øhmɥ ngue ɛspabi Oja yø ja'i, 'nɛ ga ya'a te ma hyahɥ n'na ngu n'naja.

¹² Gä di 'yødyø ja'i, hingui padi hanja ngue ga ya yø 'yɛc'ɛi'a te yø hya ga ya. Di n'yänni n'na ngu n'na p'ɥya, di n'yɛmbi:

—¿Hanja'a te hmangua? —di n'yɛmbi.

¹³ Pɛ thentho mi'da yø ja'i, i embi ngue iti'ɥ di yahni.

Bi zohyø ja'i ra Bedu.

¹⁴ Nuna rá Bedu mi 'bäp'ɥ p'ɥya, 'dap'ɥ 'bähmɥ'ɥ 'dɛ'ma'da yø representante rá Jesús. Bi ts'ɛdi bi 'yɛmbyø ja'i:

—Ague gyø judío guí søthɥ ua, da guehyø mmɛngu ua Jerusalén, dami pahmɥ hanja na rá hya jap'ɥ ya. Dami 'yøhmɥ xanho rá hya ga xi'ahɥ ya.¹⁵ Nuya yø n'yohɥ 'bɥcua, hingui iti ya tengutho guí mbɛmhmɥ. Porque hɛnjongui iti'a gɥto xudi.¹⁶ Nuna te bi nja ya, guehna rá hya bi manna pøngahya Joel ngue bi 'yɛna:¹⁷ “Ga xi'ahɥ rá hya mman'Oja. Bi yɛna: Da 'yɛhra pa ga pennbabi rá Espíritu Santo gätho yø ja'i 'bui rá nguni nximhäi. Guehna di bɛnnbabi rá hya da manni ts'ant'ɥhɥ 'nɛhni t'ixuhɥ na. Yø ts'ant'ɥ da

nu yø cosa hinguì nnu mī'da yø ja'ì. Yø dac'ei da 'uì yø t'ì. ¹⁸ Nu'ü yø pa'ü, ga pennbabì ra Espiritu Santo ma mēfi ngue yø n'yohü 'nēhyø xisu. Guehna di bennbabì ra hya da manna. ¹⁹ Ga øt'ä yø milagro nu maya. Nuua ja ra häi p'üya, di nja yø hmēya ngue ra ji, 'nēhra sibi, da nangra 'bifi. ²⁰ Ya hīndi yotra hyadi. Xtá nthēnì ra zana tengutho ra ji. Guehna di nja naya hante ngue da zonna pa dá ep'ü ra Hmü. Guehna ra pa di nequi rá ts'edi Oja maguesε. ²¹ Nu te'o gä nzo Oja, gue'ü di nyanyø te'ü", i en'Oja.

²² Ra Bedu p'üya, bi sigue bi 'yēmyø ja'ì:

—Ague gyø judíoü, damì 'yøhmü ra hya ga mmangä. Bi ne Oja ngue bi 'yøtyø milagro p'ü guì 'bühmü conná guehna ra Jesús ra mmēngu Nazaret. Janangue guì pahmü ngue guesε Oja bi hatra ts'edi'a te bi 'yøtra Jesús. ²³ Pε gä dāphü yø ts'oc'ei ra Jesús ngue bi cuatrá pont'ì, bi hyo. Pε ya manjam'mø xpá nzän'Oja ngue bi zo nì 'yēhü ra Jesús ngue gä jahü p'ü. ²⁴ Pε nuyá, Oja bi japi ngue bi bennate ra Jesús. Bi gajpü ja ra ndate mī o, porque hinguì sä ngue da cop'ü. ²⁵ Ja bi bōmp'ü'a te bi manna David conná guehra Jesús ngue bi 'yēna: “Zant'a ga n'yo'be Oja. Oja 'bup'ü ja ma n'yēi, n'namhma ngue hīnjonda 'yanguì. ²⁶ Janangue dadi johya, ga mma hanja ngue ja gra pähä. 'Nē hü ma mmüi ngue te da thohma do'yo 'mø dá tü. ²⁷ Porque hinguá sogagui ma tegä p'ü ha o yø ánima. Hinguì jaqui da 'ya ma do'yo, porque nì mēfigui gadì maqui. ²⁸ Nu'ì gä xogagui ma mmüi ngue dá padì ngue ja gra te para zantho. Ya man'natho di njaga mpähä 'mø ga nnu'ì”, bi 'yēna.

29 Ague n'yø'ah_u, dí nne ga xi'ah_u te bi thohna ma mboxitah_u ra David. Bi du na, 'nε bi t'ägüi. A nu'a rá panteón, i jatho asta guehra pa jap'u'a ya. 30 Pe nuna ra David mará pøngahya Oja na. Mi padí te xi yarpabi Oja, ngue nuna n'na'u yø mbom'meto, guehna ra Cristo naya. Go di ponnabi'a ra ndast'abi mi pehra David. 31 Nuna ra David, ya mi pa'a m'met'o ngue di bennate ra Cristo na. Janangue bi mamp'uya ngue rá te ra Cristo, hinda ts'ojpabi p'u ha o yø ánima. Bi ma ngue hinda 'ya rá do'yo. 32 Oja bi japi ngue bi bennate ra Jesús. Gäthogähe ya, Gä dädi jahe majuaní ngue bi bennate na. 33 Nuna Oja nnepe ngue da hnu mansu ra Jesús, bi zixp_u bí ja rá n'yéi. Nuna ra Espíritu Santo ya xi yat'Oja ngue da penhni, bi japra Jesús ngue bá penhni, bi zøcua dí 'b_uhm_u. A nuyá, guehna ra Espíritu Santo go øt'a te guí nnuh_u ya, 'nε'a ra hya guí øhm_u ya. 34 A nuna ra David, himbi ts'ixmate p'u ja rá n'yéi Oja na. Sinoque bi 'yεna: “Nuna Oja, nu'mø mi zojpagui ma Hmu, nguna ra hya bi xifi, bi 'yεmbi: Damí micua ja ma n'yεigä ya, 35 asta gue'mø ga øt'e ngue guí manda gätho'u ni nsaiui”, bi 'yεmbi. 36 Gätho yø judío rá m'map'u ja ra häi Israel, jatho ngue da ba'a njuani te'o na ra Jesús. Guehna ra Cristo bá ex Oja ngue di ndast'abi na. Pe nu'ah_u, gá cuath_u ra pont'i na.

37 Gä bi där'man'u yø mmui yø ja'i 'mø mi 'yøhna ra hya bi manna Bedu p'uya. Bi 'yørpa ra nt'änni ra Bedu p'uya co 'nε'u mi'da yø representante ra Jesús, bi 'yεmbi:

—Ague n'yø'ah_u, ¿te 'bε'a ja ngue ga øt'ähe p'uya?

38 Mi dahra Bedu p'uya, bi 'yεmbyø ja'i:

—Dami hyehm̄ p'ᵤ rā nts'o n'na ngu n'na'ah̄. Jatho ngue guī nxixyah̄, gue'a di fadi ngue guī εc'eiḥ̄ rā Jesucristo'a. Nuna Oja p'ᵤya, di pun'na nī ts'oquih̄, 'nε dā pεn'nah̄ rā Espiritu Santo. ³⁹ Porque go di toca'ah̄ nā rā hyā ya xā mma mayat'i, 'nε nī basih̄, 'nε'ᵤ to gā rá m'map'ᵤ 'yap̄tho. Nuna Oja mā Hmuh̄, i nzohnī hangū yø ja'i nne prá mm̄i dā zofo.

⁴⁰ Rā Bedu p'ᵤya, xangu mī'da yø hyā bi xihyø ja'i. Bi consejo yø ja'i, bi 'yεmbi:

—Dami hyehm̄ p'ᵤ'a te gāma nts'o gā 'yo yø ja'i —bi 'yεmbi.

⁴¹ Nūya yø ja'i bī nū manho rā hyā mmanā Bedu, bī ma maxixyabi. Nūya ja mā'da'yo bi 'yεc'ei rā hyā'a rā pa'a p'ᵤya, comma hyū mahuahī nja'i bi zadi. ⁴² Gätho ya yø ja'i ya, hinguī nne dā hyc'a rā hyā xāmbate yø representante rā Jesús. 'Da'igu mmā n'na ngu n'na, 'nε 'dap'ᵤ mmat'Oja. 'Dap'ᵤ xenna thuh̄mε dā zi, tengutho rā hyā bi zohra Jesús.

Ya xangu to bi 'yεc'ei rā Jesús.

⁴³ Gä bī nsū yø ja'i ngue xangu yø milagro bi 'yøtyø representante rā Jesús. ⁴⁴ Nu'ᵤ ya xi 'yεc'ei rā hyā p'ᵤya, gā 'dap'ᵤ dī mpeti. Nu'a te gā pets'i, 'da guī mmεtitho. ⁴⁵ Bī mā yø häi yø ja'i, nu'ᵤ ja mī'da te mī pets'i, gā bī mä. Dī ndarpi n'na ngu n'na'a te honi. ⁴⁶ N'na pa ngu n'na pa dī mpeti p'ᵤ ja rā njja. Nup'ᵤ ja yø ngu yø ja'i, gā 'dap'ᵤ dī mpeti ngue sihmε. Gä 'dagui johyatho yø ja'i ngue 'dap'ᵤ sihmε 'nε hinjondi 'yets'i. ⁴⁷ Gä εspabi Oja. Nūya yø ja'i 'bap'ᵤ ja rā hnini, gätho nnu manho ya yø 'yεc'ei.

N'na pa ngu n'na pa, nuna Oja øt'e ngue man'na ni hyuxta yø 'yεc'εi di nyanyø te.

3

Bi t'øthe n'na ra dogua.

¹ N'na ra pa, nuna ra Bеду 'nεhra Xuua, 'da i marbu bi ja ra nija di mpeti yø judío. Comma hyu nde bi ma, gue'a ra ora pa ra mhmat'Oja yø ja'i'a.

² Mi zømp'ε ja ra goxthi nija ni hu ngue ra Goxthi Mahotho. Mi hup'ε n'na ra n'yohε ngue tudyø gua asta gue'mø mamba mi. I t'εp'ε ngue hnepe da 'yäpra limosna'ε yø ja'i cæt'ambo nnija. ³ Nu'mø mi nu ra Bеду 'nεhra Xuua ngue mmap'ε da yεrbε ja ra nija, nuna ra dogua p'εya bi 'yäpra limosna. ⁴ Ra Bеду p'εya 'nεhra Xuua bi hyεti. Bi 'yεmbrε dogua na ra Bеду p'εya:

—Dami hyεrcä'be —bi 'yεmbi.

⁵ Nuna ra dogua p'εya, bi hyεti. I tø'mi ngue te xti unni. ⁶ Pε ra Bеду bi 'yεmbi:

—Hin tema mεnyu nna hagä ngue ga 'da'i. Pε nu te da zä ga 'da'i, ga 'da'i. Conná ts'edi ra Jesucristo nuna ra mmεngu Nazaret, dí xi'i ya, dami nangui, gui n'yo.

⁷ Nuna ra Bеду p'εya, bi bεnnba rá 'yε ngue rá n'yεi, bi gats'i. 'Bexque'a ra ora'a p'εya, bi huε xanho yø hyundo'yo ngue yø dägua. Bi zä bi m'mäi xanho. ⁸ Nuna ra dogua p'εya, xøgue ra n'nas'mø mi nangui ngue bi n'yo. 'Da i yεrbε ja ra nija p'εya. Ya ni 'yo, 'nε ni sägui mεnte di ja mammadi Oja.

⁹ Gätho yø ja'i mi 'bε'ambo nnija, bi nu ngue mεnte ni 'yo na mará dogua, mεnte di ja mammadi Oja.

¹⁰ Nuya yø ja'i, i padi ngue gue'a ra dogua xi t'εp'ε

ja ra goxthi nija ni hu ngue ra Goxthi Mahotho'a. Gue'a ra n'yohu mi apra limosna yø ja'i'a. Yø ja'i p'uya, di 'yøtho 'ne i su ngue nu yø ja'i ngue ya bi zä na mará dogua.

Ra Bedu bi zohyø ja'i 'bup'u ja ra nija.

¹¹ Nuna mará dogua 'mø mi zä, asta hingu nne di thøhra Bedu 'nehra Xuua, i sammi. Gätho yø ja'i p'uya, gä di fetyø n'yomfeni ngue su. Bi map'u bi 'bähra Bedu ja ra ngun'yu ni hu ngue ra Salomón. ¹² Mi nu ra Bedu p'uya ngue xangu yø ja'i 'bup'u, bi 'yembuya:

—Ague gyø judíohu, ¿hanja ngue gadi 'yøthohu'a te bi nja? ¿Hanja ngue guí emhu ngue comma ts'edis'e'be, ogue ngue dí sugä'be Oja, dá japä'be bi n'yo na ra n'yohu 'bucua? ¹³ Sinoque nu'a ma Ojahu mi thanne ma mboxitahu ra Abraham 'nehra Isaac 'nehra Jacob, gue'a bi n'øthe'a ya, para ngue da t'espabi'a rá Ts'unt'u Jesús. Pe nuna ra Jesús, guehna gä dahu p'u 'buhyø ts'ut'abi na. Nu'mø mi ne xtí thøhra Pilato, pe nu'ahu hinga neh. ¹⁴ Pe nuna ra Jesús hin tema nts'o bi 'yøt'e, gä ra nho maní n'yo. A nu'ahu p'uya, hinga neh ngue xtá ma mathøgue na, sinoque go gä 'yähmu ngue bi ma mathøgue n'na ra hyote. ¹⁵ Go gä hyohu na bádi unna te. Pe Oja bi japi ngue bi bennate p'u ha bi t'ägui. A nugä'be ya, go dadi jagä'be majuaní ngue bi bennate ra Jesús. ¹⁶ A nuna ra n'yohu 'bucua ya, guí pahmu ngue mi dogua na. Pe ni hmi ni dahu ngue bi zä na ra n'yohu na. Ränge bi 'yec'ei ngue ra Jesús da zä da 'yøthe, janänge bi zä xandønho ya.

17 Ague n'yø'ah_u, nu_gä dí pa_di ngue hinguí pa_di te ga mbøn'a gá 'yøth_u. Xquet'a njarb_utho ni hmu_hu di manda p'ua ja ra nija ya, aha bi hyo ra Jesús. 18 Pe nuna Oja, bi japi ngue bi nja'a te gä bi 'yotyø pøngahya 'mø yø pa xathogui. Nu'ua yø pøngahya, bi ma ngue ra Cristo i ja ngue da zä ra n'ua. 19 Janangue nuyá, dami hyehm_u p'ua te gni 'yoh_u. Dami 'yεc'ei_hu Oja, n'namhma ngue di mpun'na ni ts'oquih_u. Ja da hyut'a ni mmui_hu Oja p'uya. 20 A nuna Oja da penhna Jesús, porque guehna ra Cristo ya xpä t'ets'i ngue di manda ua na. 21 A nuyá, ra Jesucristo jatho ngue da m'mup'ua mahets'i asta gue'mø da 'yøt'Oja ngue da gom'na'yo gätho yø cosa i ja. Nguna ra hya bi man'ua yø maca pøngahya Oja xa m'mu'mø ya mandønjam'mø tho. 22 Nu'mø mi zohyø nyogui ja'i ra Moisés, bi 'yεmbi: “Nuna Oja ma Hmu_hu, nu'ua yø judío, da bøn'a n'na nc'ei ngue di mpøngahya tengutho bi jacä. Nu'a ra pøngahya'a p'uya, dami 'yøhm_u te gäma hya da xi'ah_u. 23 Nu ra ja'i hinda 'yεc'ei na ra pøngahya na, da ts'ijp_u ha 'b_uhyø judío ngue da tho”, bi 'yεna.

24 Bá fadi asta ra Samuel, gätho'ua mi'da yø pøngahya xa m'mui, gä bi ma ngue di nja'a te gä dí nnu_hu ra pa ja p'uya. 25 Nuna ra hya ya xa yarpabi Oja yø ja'i ngue di nja, tengutho ra hya bi bennbabi yø pøngahya ngue bi xihyø ja'i, nuna ra hya na, da 'yøt'ah_u ra nho na. Oja bi 'yøt'ui n'na ra cohi ma mboxitah_u Abraham, bi 'yεmbi: “Conná guehna n'na ni mbom'meto di m'mui, da ma majapi gätho yø ja'i 'b_ua nximhäi”, bi 'yεmbi. 26 Nuna Oja bi unná cargo na rá Ts'ant'ua, rá mudi i mennbu guí 'b_uhm_u ngue di jap'ah_u. I nnepe ngue gui hyehm_u

p'ɥ r̄ nts'o gni n'yo n'na ngu n'na'ahɥ.

4

R̄a B̄edu 'n̄h̄r̄a Xuua bí 'b̄äp'ɥ ha 'b̄ɥhyø mm̄äc̄j̄a.

¹ M̄ente ȳahɥ yø ja'ì r̄a B̄edu 'n̄h̄r̄a Xuua, bi zøhyø mm̄äc̄j̄a p'ɥya, b̄ä n'youi r̄a 'bet'o asminyø co 'n̄ɛ'ɥ yø saduceo. ² Ì mbøcuc'ɥ p'ɥya, ngue r̄a B̄edu 'n̄h̄r̄a Xuua x̄ännb̄a r̄a hȳa yø ja'ì, i xifi ngue nu'ɥ x̄a ndu i ja ngue di b̄enn̄ate, porque bi b̄enn̄ate r̄a Jesús. ³ Bi bent'ì bi got'a f̄ädi, ja gue'mø m̄i hyats'i xt̄i n̄ja r̄a hȳa. Porque ya b̄i nde bi got'i. ⁴ P̄ɛ nu'ɥ yø ja'ì bi 'yøhr̄a hȳa i h̄m̄a, x̄andøngu bi 'ȳɛc'ɛi r̄a hȳa. Nu'a gangu yø 'ȳɛc'ɛi p'ɥya, bi t'øtr̄a güenda ngue hønse yø n'yohɥ, ya n̄i ma d̄a z̄ɥ'i cut'a mahuah̄i.

⁵ M̄i hyaxp̄ɥya, b̄i mp̄eti yø hm̄u yø mm̄äc̄j̄a p'ɥ Jerusalén, co 'n̄ɛ'ɥ yø n'yohɥ 'bet'o ngue yø judío, n̄i n'yohɥ yø x̄ännb̄ate ngue r̄a ley. ⁶ N̄i n'yohɥ n̄a r̄a Anás r̄a hm̄u mm̄äc̄j̄a. N̄i n'yohɥ r̄a Caifás, 'n̄h̄r̄a Xuua 'n̄h̄r̄a Alejandro. 'N̄ɛ ḡätho yø m̄ɛn̄i ya yø hm̄u mm̄äc̄j̄a n̄i n'yohɥ. ⁷ A n̄ȳa p'ɥya, b̄i m̄anda ngue b̄ä ts'ì r̄a B̄edu 'n̄h̄r̄a Xuua, b̄i ma m̄ä'b̄ä'm̄i p'ɥ m̄ade ngue d̄a t'ørp̄a r̄a nt'änn̄i. M̄i 'yännb̄ɥya, bi 'ȳɛmb̄i:

—¿Te'ø bi 'da'aūi r̄a nt'ɛd̄i'a te guí øt'ui n'yø, ogue te'ø bi 'da'aūi r̄a ts'edi ngue gui øt'ui tenḡu n̄a r̄a hȳa n̄a? —bi 'ȳɛmb̄i.

⁸ N̄un̄a r̄a B̄edu ts'o p'ɥya, r̄a Esp̄iritu Santo di hat̄r̄a ts'edi bi 'ȳɛm̄bya ȳaūi p'ɥya:

—Ague n'yø'ahɥ, n̄ȳa yø n'yohɥ d̄i m̄anda ua ja r̄a hn̄in̄i, d̄a guehyø n'yohɥ 'bet'o ngue yø judío. ⁹ Guí änn̄ga'be ha b̄i n̄ja'a r̄a n̄ho dá ørp̄ä'be n̄a r̄a n'yohɥ m̄i'ɥ, ngue ha b̄i n̄jap'ɥ i yan̄i. ¹⁰ A n̄ȳa, ga

xi'ah_u ha bi nja, n'namhma_u ngue da bad_i gätho yø judío. Nuna_u ra n'yoh_u 'bucua bi yan_i conná ts'edi ra Jesucristo nuna_u ra mm_εngu Nazaret. Guehna_u ra Jesucristo gá cuath_u ra pont'i_i ngue bi tho na. Pε Oja bi japi bi b_εnnate p'_u bi t'ägui. Conná_u guehna_u ya, ni hm_i ni däh_u p'_u bi yan_u na ra n'yoh_u 'bucua. ¹¹ Gá 'yøth_u tengutho yø gado 'mø bi 'yε'n'a n'na nguadi n'na ra do, εmb_i ngue hingu_i ho. Pε m'mefa p'_uya, guehna_u da gohi ngue brá 'bebo p'_u brá fuhra jado na. Guí njath_u p'_uya, hingat_u nu manho ra Jesús. Pε guehna_u rá thanhni Oja na. ¹² H_injom man'na da zä gdá nyamhm_u. Porque bá sän'Oja ngue nuua ja ra ximhäi, høndra Jesús ja rá ts'edi da yanj_u.

¹³ Nu'_u yø n'yoh_u di manda p'_u ja ra nija p'_uya, bi nu te øtra Bedu 'nεhra Xuua ngue ya manzaqui. 'Nε pahyø ja'i ngue nuua yø n'yoh_u ya, himbi ma ra xädi, i εmbyø ja'i ngue h_inte padi. Janangue di 'yøtho. Pε pahyø ja'i ngue mi n'youi mam'met'o ra Jesús. ¹⁴ I nnu yø ja'i p'_uya, ngue 'dap'_u 'bähm_u na ra n'yoh_u mará dogua ya xi zä. Ya hingu_i säp'_u da 'yεmbyø ja'i ngue ra fehni'a te bi nja. ¹⁵ Bi xi p'_uya ngue bi ma bá m'mä'athi, m_εnte bi nhεcahya_u, bi zänni te da japi. ¹⁶ Di n'yεmbi:

—¿Te 'be'a ga japh_u ya yø n'yoh_u 'youa dí 'buhm_u? Porque gätho yø mm_εngu Jerusalén, ya padi ngue h_injonda zä da 'yøt'a te bi 'yøt'e. Ya hingu_i sä ga εmhm_u ngue himma juani'a te bi 'yøt'e. ¹⁷ A nu_yá, ma ga pihm_u ya, n'namhma_u ngue h_inni mantho da manna hya p'_u ha 'buhyø ja'i. Ma ga xihm_u ya ngue ra pa di map'_u, ya h_inni mantho da xihyø ja'i hanja na ra Jesús.

¹⁸ Mi juadi bi nhεcahya_u yø ja'i p'_uya, bi zonhni

ngue bi 'yɛmbi:

—A nuyá n'yò'auí, 'yo hɔnguí xihmɛ rɔ́ hɔ́ hɔ́ yò ja'í ya. 'Yoní mantho hɔnguí xánnbáhɛ yò ja'í rá hɔ́ rɔ́ Jesús.

¹⁹ Mí dahra Bɛdu 'nɛhra Xuua, bi 'yɛmbi:

—Damí hyacjɛ xanho rɔ́ güenda ya. ¿Ua guí haxɛ njuani ngue da nu manho Oja ngue go di nja'a te guí mmamhmɛ ya'mø, hingo di nja'a te mman'Oja 'mø? ²⁰ Nuna rɔ́ Jesús, jatho ngue ga mmamhmagä'be'a te dá nu'be bi 'yøt'e, 'nɛ'a te dá ø'be bi ma.

²¹ Hontho juadi bi pidi, bi thø p'aya. Porque ya himbi dini ha xtí japi ngue xta ngot'i. Porque supi di mbøcue ya yò ja'í espabi Oja ngue te xi nja. ²² A nuna rɔ́ dogua xi t'øthe conná ts'edi Oja, i tho'a nyote njeya 'bɛi.

Bi 'yäprá ts'edi Oja yò 'yɛc'ɛi ngue hindi nsu.

²³ Nu'mø mi ma mathøgue rɔ́ Bɛdu 'nɛhra Xuua, bi map'ɛ 'bɛhyø amigo. Bi xifi gátho'a te xi manyø hmu yò mmäcja, 'nɛ'ɛ yò n'yohɛ 'bet'o ngue yò judío. ²⁴ Nu'mø mi 'yø'a te si p'aya, 'da i mmat'Ojatho, bi 'yɛna:

—Ma Oja'í, gue'e grá Oja gá hoqui te gá bí ja maya, gá hocra häi, gá hocra jathe, gá hoqui gátho yò cosa i ja. ²⁵ Nu'í ma Oja'í, conná Espiritu Santo gá japni mɛfi rɔ́ David ngue bi man'a te guí nne guí mma, porque rɔ́ David bi 'yɛna: “¿Hanja ngue mbøcue yò ja'í 'bɛp'ɛ ja yò nación? 'Nɛ hindi nja'a te sänni di nja. ²⁶ Di mpeti yò dast'abi p'ɛ ja yò nación. Da guehyø ts'ut'abi 'bɛp'ɛ ja yò hnini 'da'igu sänni. I sɛ Oja 'nɛ sambabi'a rɔ́ Cristo bá ɛts'í”, bi 'yɛnna David. ²⁷ Porque majuaní ngue nuua ja rɔ́ hnini

Jerusalén, nuna ra dast'abi Herodes conna Poncio Pilato, conyø judío, conyø ja'i hingyø judío, gä bi mpæti, bi nhεcahya ngue sã'a ni maça Ts'unt'u Jesús guá εts'i. ²⁸ Pε nuna ra hya bi 'yøtyø dast'abi, ya manjam'møtho xcá manna ra hya mi ja ngue di nja. ²⁹ A nuya grá Hmu, ya guí nnu te gui pite yø ja'i ya. Dami hacje ra ts'edi ya, n'namhma ngue hīndi nsu ni mæfi da mamp'a'i ni hya. ³⁰ Conni ts'edi dami 'yøt'e ngue da zã'u to xan'u. Dami 'yuhyø hmεya, ngue di nja yø milagro 'mø ts'o'a ni maça Ts'unt'u Jesús.

³¹ Høntho bi juadi bi mat'Oja yø ja'i p'uya, bi 'yan'a häi p'u xi mpæti yø ja'i. Gä bi zã yø ja'i ngue di hatra ts'edi ra Espiritu Santo. Ya hinguī su da mambrá hya Oja p'uya.

Nu'a te pεsyø ja'i, gä 'da gui mmetitho.

³² Gätho yø 'yεc'ei, 'bai tengutho 'mø ngue da n'na nc'eiθo. 'Da'igu øt'e, 'da'igu mbeni. Ni xinga n'na nc'ei ngue da 'yεna jase rá mmeti. Nu te gä pæts'i, gä comhmi. ³³ A nuya yø representante p'uya, gä ha ra ts'edi di ja majuanī ngue bi bennate ra Hmu Jesús. Nuna Oja, man'na bi unná njapi. ³⁴ Yø 'yεc'ei p'uya, hīnjo'o ngue da hīn'ya te da hyoni. Porque nu to gä ja yø häi, ogue yø ngu, i pä ngue di unna mēnyu ngue mā darpi yø ja'i. ³⁵ Nu'mø bi zøp'u 'bähyø representante ra Cristo, di dāpra mēnyu. Go di darpabi yø ja'i ya p'uya, n'na ngu n'na yø ja'i mā t'unni'a te honi.

³⁶ Mi 'bap'u n'na ra n'yohu ni hu ngue ra José. Guehna n'na ra levita na ngue ra mmengu Chipre. A nu'u yø representante ra Cristo p'uya, gui hutī ngue ra Bernabé. I nne da mā ngue n'na ra n'yohu

di hojpa yø mmæi yø mmic'eiui. ³⁷ Nuna ra José p'aya, bi mä n'na rá häi mi ja. Bi dāpra mēnyu yø representante ngue di dat'i.

5

Ra ts'oqui bi 'yøtra Ananías 'nēhra Safira.

¹ Nuna n'na ra n'yohæ ni hu ngue ra Ananías conna Safira rá xisu, bi mä n'na rá häi ya p'aya. ² Pε bi hyaca n'na parte ra mēnyu i mä rá häi, co 'nēhrá xisu bi badi. Nuna man'na parte p'aya, bi dāpyø representante ra Cristo, tengutho 'mø ngue hinte xta hyaqui. ³ Ra Bedu p'aya bi 'yēmbi:

—Ague Ananías, ¿hanja ngue di cants'a ni n'yomfēni ra zithu ngue gui nne gui hyātra Espiritu Santo? Porque gá hyacrā mēnyu gui pä ni häi. ⁴ Xina ra häi, ¿uangui ni mmeti na? Ya gá pä, 'nē mi o ni 'yε ra mēnyu, uangui xqui 'yøt'e te gui nne. ¿Hanja ngue gá bēni gui mmanā fēhni? Hingyø ja'i'æ gui nne gui hyāti, sinoque Oja gui nne gui hyāti —bi 'yēmbi.

⁵ Ngu i 'yøhna ra hya bi sihra Ananías, 'bexpi du, bi dā p'aya. Gā bi 'yēmmēi bi nsu ya yø ja'i bi badi te bi nja. ⁶ Bi nangui 'da yø n'yohæ mi 'bæp'æ, bi 'uennbabi rá do'yo ra ánima, bi hyats'i bá ägui.

⁷ Mi thogui commā nhyu ora p'aya, bi yæt'ambo na ra Safira rá xisu ra ánima. Pε hingui padi te xi nja. ⁸ Ra Bedu p'aya, bi 'yēmbi:

—Damī xiqui, ¿ua gue'a gui pä ni häiui'a ra hya xa hmangua mahē'mø, uague hin'na?

Mi dahra Safira, bi 'yēna:

—Ahá, gue'a dá pä'be'a —bi 'yēna.

⁹ Ra Bedu p'aya bi 'yēmbra xisu:

—¿Hanja ngue ya xcuá nhεcahya ngue guí hyär'mahyauí ra Espíritu Santo? 'Bäp'ua goxthi'ua to xpá 'yác'a'i nī dämme. 'Nε mahønda hyaxa'i ya ngue guá n'yägui —bi 'yεmbi.

¹⁰ 'Bexque'a ra ora'a p'uya, bi dähra xisu p'ua mi yauí ra Bεdu, ngue bi du. Mi yut'ambo yø 'yäte p'uya, mahømbi dīni ngue ya xi du ra xisu. Bá jup'uya, bi ma bá ägui 'dap'ua bi 'youi rá dämme.

¹¹ Gä bi nsu yø 'yεc'ei. Ximmangu'ua hīngyø 'yεc'ei p'uya, xquet'a bi nsu mø mi 'yø'a te bi nja.

Xangu yø milagro bi nja.

¹² Nup'ua ja ra ngun'yu nī hu ngue ra Salomón, ja bi mpeti p'ua xangu yø 'yεc'ei. Nuya yø representante ra Cristo p'uya, 'dama 'dan'yo yø hmεya bi 'yutyø ja'i, porque hīnjongui sä da 'yøtyø milagro bi 'yørbu bi mpeti yø ja'i. ¹³ Madague'a hīngui cuarbu 'bahyø 'yεc'ei ya yø ja'i hīngyø 'yεc'ei, pe nnu manho yø 'yεc'ei, hīngui sui. ¹⁴ Man'na man'na nī hyuxta yø ja'i bi 'yεc'ei ra Jesús. Yø n'yohu, yø xisu bi 'yεc'ei. ¹⁵ Asta bi jucyø dārquēhi yø ja'i ngue pop'ua ja yø caye. 'Bu'o bá oxyø t'ots'i, 'bu'o bá oxyø fīdi, i nnepyø ja'i ngue nu'mø bi thop'ua ra Bεdu, madržā xahatho dī nthēui ra dārquēhi, 'bexi sä ra n'ua hεmbi. ¹⁶ Nu'ua yø hnīni guerpūtho bi ja, bá εhyø ja'i bi zø'a Jerusalén. Bá du yø dārquēhi, bá du yø ndunthi. Pε gä bi t'øthe.

Bi n'ofädi yø representante ra Cristo.

¹⁷ Nuna rá hmu yø mmäcja p'uya, gätho ya mi'da yø n'yohu, nuya ja yø nt'εc'ei nī hu ngue yø sāduceo, gä bi nseyā 'mø mi nu ngue xandøngu yø ja'i n'youi ya yø representante ra Cristo. ¹⁸ Bi ma mābent'i ya yø representante p'uya, bi jot'i. ¹⁹ Pε

rá anxε Oja p'uya, bi xocra goxthi fädi 'mø m̄inxui
ngue bá j̄uqui. Bi 'yεmbi:

20 —Ni mε ya, ni m'mähmi p'ua ja rá nija di mpeti
yø judío. Dam̄i xihmi yø ja'i hanja na ra hya ngue
ra 'da'yo te.

21 Nu'ua yø representante ra Cristo 'mø mi 'yøhna
ra hya bi xihra anxε, bi ma mxuditho p'ua ja ra
nija ngue bi xänbā ra hya yø ja'i. Nu'a ra ora εbi
mmana hya p'ua ja ra nija p'uya, ja bi øt'a junta'ua
yø hmu yø mmäcja. Bi petyø n'yohua di manda
p'ua ja ra nija. Ja bi manda ngue da njacyø ofädi
p'uya. 22 Pε nu'mø mi zøp'ua ja ra fädi'ua yø policia, ya
h̄imbi d̄imp'ua yø ofädi. Bá pennbua, bi ma ngue
ya h̄injo'o p'ua yø ofädi. 23 Bi 'yεna:

—Dá t̄ingähe ngue n'nøt'e xanho ra fädi, 'bäp'ua yø
mädi p'ua ja ra goxthi. Pε nu'mø ma xocähe ra goxthi
p'uya, ya h̄indá t̄ingähe p'ua mbo yø ofädi.

24 Mi 'yøhyø hmu yø mmäcja na te xi nja p'uya,
'nε'a rá hmu'ua yø n'yohua ja yø 'bēfi p'ua ja ra nija,
ngue h̄injo'o p'ua yø ofädi, di n'yεmbua:

—¿Xø hague xp̄i bøn'ua p'uya? —di n'yεmbi.

25 Nu'a ra ora'a p'uya, bi zø'a n'na nc'εi, bi 'yεmbi:

—Nu'ua yø n'yohua gá cothu fädi 'mø m̄inde, ya bí
'bäp'ua ja ra nija. Bi xänbā ra hya yø ja'i —bi 'yεmbi.

26 Nu'a rá hmu yø policia p'uya, bi mähā'ua yø
mm̄ipoliciaui ngue da si'ua yø representante ra
Cristo. Pε h̄imbi añi, porque su da mando yø ja'i.

27 Nu'mø mamba ts'i'ua yø representante ra Cristo
p'uya, bi ma ma'bä'mi p'ua ja ra junta. Nu'a ra hmu
mmäcja bi 'yεmbi:

28 —¿Ua h̄inguí øhmu ra hya, uanguí dá hεc'ahe
ngue nu'a rá hya ra Jesús, ya h̄inni mantho guí

xännbah_u yø ja'i? A nuy_a gätho ra hnini Jerusalén, ya xcá sinnbah_u'a ra hya guí xännbāteh_u ya. 'Nε guí εmh_u ngue go mā ts'oquigāhe p'_u bi dū nā ra n'yoh_u guí mmāmhm_u.

²⁹ Mī dahra Bēdu p'uya, co 'nε'_u mī'da yø representante, bi 'yεna:

—Nugāhe dī εmhme ngue jatho da t'εc'εi te mman'Oja, hinda gue'a ngue yø ja'itho da t'εc'εibi yø hya. ³⁰ Nunā ra Jesús dī mmangāhe ya, guehna gá cuath_u ra pont'i ngue bi dū nā. Pε nunā Oja mī thanne mā mboxitah_u, bi japi ngue bi bennate.

³¹ Oja p'uya, bi zixp_u bí ja rá n'yēi nā ra Jesús, guehna bi 'yεts'i ngue dī ndast'abi ngue da yanyø ja'i nā. A nuyá, nuy_a yø judío, mat'unni ra tiempo ngue da hyep'_u ra nts'o ga 'yo, n'namhmā ngue dī mpunnba yø ts'oqui. ³² Guesε ra Espíritu Santo dī ja majuanī nā ra hya nā. Da guecāhe p'uya, xquet'a dadi jahe majuanī nā ra hya nā. Nunā ra Espíritu Santo p'uya, guehna bá pēnnabāi Oja'_u yø ja'i bi 'yεc'εibi rá hya nā.

³³ Mī 'yøhna ra hya bi si p'uya, janjuanī ngue bi mbøcūε. Bi ne ngue xta hyopyø representante ra Cristo. ³⁴ Nup'_u 'būhyø mmācja, n'youi p'_u n'na ra n'yoh_u nī hū ngue ra Gamaliel, ja rá nt'εc'εi ngue ra fariseo 'nε ra xännbāte ngue ra ley. 'Nε gā nnu mānsu yø ja'i nā ra Gamaliel. Bi m'mā p'uya, bi mānda ngue bi njcāthi n'na ts'ūquits'_u ya yø representante ra Cristo. ³⁵ Bi 'yεmbyø ja'i nā ra Gamaliel:

—Ague gyø judío_u, damī n'yomfēni te guí nne guí 'yørpā_u ya yø n'yoh_u 'būcua. ³⁶ Damī bēmh_u te bi nja 'mø yø pa xa thogui ngue mī 'yonna hya ra Teudas. Bi 'yεnā ngue māguesε, 'nε bi dēnnī

comma goho ciento nja'i. Mi zä mi tho p'uya, gä bi n'uɛn'u mi tenni. Bi m'mɛp'u rä hya p'uya. ³⁷ M'mɛfa p'uya, nu'mø mi nja rä censo, mahømbi 'yonna hya rä Judas nu'a rä mmɛngu Galilea. Xquet'a xangu to bi dennba rá hya. A nu'mø mi tho, gä bi n'uɛni to mi tenni. ³⁸ Janangue dami hyehm p'uya yø n'yohu 'bucua. 'Yo gadi nthint'i ngue guí sɛhm. Porque nu'mø yø hyasɛ'a rä hya i mma, di m'mɛhyø hya 'mø. ³⁹ Pɛ nu'mø ngue rá hya Oja i mmamp'uya, hinda zä guí hejpa hu te mmam'mø. Man'na n'yo mi 'yøthu ngue go ga cohmu ngue mā nsɛih Oja.

⁴⁰ Gä bi nu manho yø ja'i te bi manna Gamaliel. Bi ma macut'i mbo ya yø representante rä Cristo p'uya ngue bi 'bei. Bi xi p'uya ngue ya hinnī mantho da xihyø ja'i hanja nā rá hya rä Jesús. Bi thø p'uya. ⁴¹ Mi bømp'u ja rä junta'u yø representante rä Cristo p'uya, di johya ngue ya bi zä rä n'u conná nguehra Jesús. ⁴² N'na pa ngu n'na pa hinguī säya bi xännbate p'u ja rä nija di mpɛti yø judío, 'nɛp'u ja yø ngu i mmanna Jesucristo p'u ni ma.

6

Bi t'ɛxi yoto nja'i ngue di nfäxte.

¹ Nu'u yø pa'u p'uya, man'na man'na ni hyuxtho'a gangu yø 'yɛc'ɛi. Nu'u ga ya rä hya ngue rä griego p'uya, bi madi bi zu'u yø judío ga ya rä hya ngue rä ebreo. I ɛna ngue hinguī t'ørpabi masu xanho'u yø 'danxu 'mø mā dat'i rä hmɛ n'na pa ngu n'na pa. ² Janangue nu'u 'dɛmā yoho yø representante rä Cristo p'uya, bi pɛti gätho'u yø 'yɛc'ɛi, bi 'yɛmbi:

—Hĩnda zä'a ngue go ga hecähe p'ua nná mangähe rá hya Oja, ngue gui'yemhmu ngue 'bet'o go ga orpahe masu p'ua ja ra nts'ihmε. ³ Janangue nuya ma zi cu'ahmu, nuua ha dí 'buhmu ya, dami hyomhmu yoto yø n'yohmu da ma mafäti na ra 'befi na. Pε gue da gue'ua yø n'yohmu bá dinnā hya, 'nε nnu mansu gätho yø ja'i, 'nε dadi nεqui ngue n'youi ra Espíritu Santo. ⁴ A nugähe p'uya, ga siguegähe ra mhmat'Oja, 'nε ga nxänbähe yø ja'i rá hya Oja.

⁵ Gä 'da'igu bi mamp'uya. Bi than'na ra Teba p'uya, ngue da t'ets'i. Guehna n'na ra n'yohmu xanzaqui rá nt'εc'ei, 'nε n'youi ra Espíritu Santo. Conna Lipe bi thanhni, ra Prócoro, ra Nicanor, ra Timón, ra Parmenas, ra Nicolás nuna ra mmengu Antioquía, guehna ya xi 'yεc'eibi m'met'o yø nt'εc'ei yø judío na. ⁶ Nuya yø n'yohmu bi thannbuya, bi ts'ixpu 'bähyø representante ra Cristo ngue bi marpabi Oja. Nuya yoto nja'i bi t'unyø cargo, bi japyø 'yε p'ua ja yø ya.

⁷ Rá hya Oja p'uya, man'na ni ma ma'yonitho. Man'na ni 'yεc'eitho yø ja'i p'ua ja ra hnini Jerusalén. Xquet'a xangu yø mmäcja bi nu manho ra hya, 'nε bi 'yεc'ei.

Bi ma mabent'i ra Teba ngue bi tho.

⁸ Xandøngu rá njapi Oja bi unna Teba, ngue yø hmεya bi 'yørbu 'bähyø ja'i. Nuya yø milagro bi 'yøt'e, hĩnjongui sä da 'yøt'e. ⁹ Bi mudi bi njuntui ra Teba ya yø n'yohmu pap'ua ja rá nija yø judío ni hu ngue ra Libertos, 'nεhya yø judío ngue yø mmengu Cirene, 'nεhya yø mmengu Alejandría, 'nεhya yø mmengu Cilicia, 'nεhya yø mmengu Asia, gä tønmahya ra Teba. ¹⁰ Pε hĩmbi zä xtá ndäjpä rá

hya, porque ra Espiritu Santo di bennbabi ra hya mman̄a Teba. ¹¹ Asta bi dahra m̄enyu 'da p'uya, sifi ngue da ma ngue xi 'yøde ngue ya mants'o ra Teba ngue sahra Moisés, 'n̄e s̄u Oja. ¹² Janangue bi yans'yø ja'i p'uya, bi m̄peti yø n'yoh̄a 'bet'o ngue yø judío, 'n̄hyø xännbate ngue ra ley. Bi bent'i, bi zixra bi nja ra junta. ¹³ Bi t'xyø ja'i da manyø f̄ehni p'uya, bi 'yena:

—Nuna ra n'yoh̄a 'b̄cua, hingui säya ngue nnømmañ'u ra maça nija ja ua, 'n̄e nnømmañ'ubi rá ley Oja. ¹⁴ Ya xtá øcähe te mman̄a ngue nuna ra Jesús ra mm̄engu Nazaret, embi ngue da demhra nija 'na. 'N̄e embi ngue di pähyø costumbre bi zogah̄a ra Moisés.

¹⁵ Nu to gä mi hup'u ja ra junta p'uya, herpabi rá hmi ra Teba ngue entho rá hmi n'na rá anx̄e Oja.

7

Bi zohyø ns̄iui ra Teba.

¹ Nu'a rá hmu yø mmäcja p'uya bi 'ȳmbi:

—¿Ua majuan̄i'a si'a'i ya n'yø? —bi 'ȳmbi.

² Mi dahra Teba p'uya, bi 'yena:

—Agué n'yø'ah̄a, dami 'yøhm̄a na ra hya ga mmangä ya. Nuna ma mboxitah̄a ra Abraham, nu'mø mi m'm̄a p'u ja ra häi Mesopotamia, tobe himman̄i map'u ja ra häi Harán, bi nth̄eui na Oja magues̄e. ³ Oja bi 'ȳmbi: “Dami sop'u ni häi ya, gätho'u ni m̄eni da gop'u. Guí mmap'u ja ra häi ga xi'i”, bi 'ȳmbi. ⁴ Nuna ra Abraham, bá pømp'u ja rá häi ni hu ngue Caldea mi 'b̄ui. Bi ma, i m'm̄a p'u Harán. M'm̄efa p'uya, bi du rá papá. Oja p'uya, bi xihra Abraham ngue bá ecua ja ra häi dí 'b̄ahm̄a

ya. ⁵ Pε nu'mø mamba εhε, ni xinga n'na xequi xtí unna ra häi ja ua. Ni xinga guerp'ε di 'bämrá gua xtí unni. Pε madague'a, nuna Oja bi yarpj ngue di unni gátho na ra häi ja ua. A nu'mø bi du p'uya, da gohmi yø basi. Nu'ε yø pa'ε p'uya, tobe him manj m'mahyø basi ra Abraham. ⁶ Nuna Oja bi 'yεmbra Abraham, "Nu'ε ni mbom'meto, goho ciento njeya danj m'mεp'ε ja n'na ra 'dan'yo häi. Ja da ma ma'εnj p'ε, porque jatho da 'yøtra 'bεfi di manda yø hmu". ⁷ Pε Oja bi 'yεmbj: "Ga haspagä ra güenda ya yø ja'i da 'yøt'e ngue yø hmu. M'mεfa p'uya, da εcua ya ma ja'i ngue da dannegui", bi 'yεn'Oja. ⁸ Nuna Oja bi gohmi n'na ra cohi ra Abraham, bi xifi ngue da thejpa n'na xequi ra xifanj rá do'yo yø ts'ant'ε 'mø bi m'mεi. Gue'a ni hu ngue ra circuncisión, guehna da nøpa hmεya na ngue'a ra cohi bi 'yøt'e. Janangue nu'mø mi m'mεhra Isaac, bi mεpya 'mø mi gua'a nhyato ma pa. Nuna ra Isaac xquet'a ngu'a bi 'yø'r'mø mi m'mεhrá ts'ant'ε ni hu ngue ra Jacob. Nuna ra Jacob xquet'a ngu'a bi japyá 'dε'má yoho yø ts'ant'ε bi m'mε'a m'mεfa, guehya yø xita ya ngue yø judío.

⁹ Nuya yø ts'ant'ε ra Jacob, Gä bi seyabi na ra José yø n'yohε. Janangue bi 'bä na ra José p'uya, bi dányø ja'i manj ma Egipto. Pε ra José, bi máx Oja. ¹⁰ Nu hangu ra n'ε bi zä ra José, bi yan'Oja. 'Nε bi unná n'yomfεni xanho. Bi 'yøt'Oja ngue bi nu manho ra José na ra Faraón. Nuna ra Faraón mará dast'abi p'ε ja ra häi Egipto, guehna bi 'yεxra José ngue di manda p'ε Egipto na, 'nε bi 'yεts'i ngue bi mandabi p'ε ja rá ngu.

¹¹ N'na ra pa p'uya, bi nja ra ot'i p'ε ja ra

hāi Egipto, 'nɛp'ɥ ja rā hāi Canaán bī nja rā ot'i. Ndum̄m̄itho te bī nja. A nu'ɥ mā mboxitahɥ p'ɥya, hīnha tīnī te dā zi. ¹² Ngu i 'yode ngue bī ja te dā ts'i p'ɥ ja rā hāi Egipto, bī mēnhyø ts'unt'ɥ ngue dā tū rā trigo. Ya rá m̄ditho nā rā 'yogui nā p'ɥya. ¹³ Rá yondī bī ma p'ɥya, ya bá mpate'ɥ yø n'yohɥ rā José p'ɥya. Ya bá mm̄ɛya rā Faraón ngue te'o yø m̄ɛnī rā José p'ɥya. ¹⁴ Bī m̄anda nā rā José ngue bá ts'innbābī rá papá Jacob, gātho'ɥ mī'da yø m̄ɛnī bá ts'i, hyate mā'dɛ'mā cūt'a nja'i mī s̄adi ngue gātho. ¹⁵ Janangue bī njap'ɥ ngue ī mpa Egipto rā Jacob. Ja bá tūp'ɥ p'ɥya. Xquet'a 'nɛ'ɥ 'dɛ'mā yoho yø ts'unt'ɥ bá tūp'ɥ. ¹⁶ Pɛ hīmbá t'āp'ɥ Egipto 'mø mī dū, porque nūya yø ts'unt'ɥ rā Hamor ngue yø mm̄ɛngu Siquem, ya xī mā n'na rā panteón ngue xi dānna Abraham, ja i thuxpɥ ngue bá t'āgui.

¹⁷ Pɛ ɛnā bi bā'mø nī ma dā zōnna pa dī nja'a rā hya xi yarpābī Oja rā Abraham, mathoguitho bī nxandyø judío p'ɥ Egipto. ¹⁸ Nup'ɥ Egipto, bī m'm̄'a m'm̄efa n'na rā dast'abi ngue hīmbī bādī te'o nā rā José. ¹⁹ Nūnā rā dast'abi nā, bī nū man'ɥ ya mā mboxitahɥ. Bi japi ngue dā 'yenyø bāsī 'mø bī m'm̄ai, n'namhma dā dū. ²⁰ Gue'ɥ yø pa'ɥ p'ɥya, ngue bī mīhṛa Moisés. Guehna n'na rā zits'unt'ɥ bī nū manho Oja. Pɛ hōnda nhyushna bi zi rá mamá p'ɥ ja rá ngu. ²¹ Nu'mø mī 'yemp'ɥya, nūnā rá t'ixu rā Faraón guesɛ nā bi hyaxṛa 'uene ngue bī tede tengutho 'mø drā bāsī. ²² Nūnā rā Moisés, gā bi bārpābī yø m̄fādī yø mm̄ɛngu Egipto. 'Nɛ bi 'yɛhṛa pa ngue bi zedi te bī mā. 'Nɛ padī xanho ha di japi te dā 'yøt'e.

23 Nu'mø mi gua'a nyote njeya 'buhra Moisés, bi zo rá mm̄i ngue da ma di zengua ya yø judío ngue yø m̄eni. 24 Mi zømp'ua 'buhyø m̄eni p'uya, bi nu n'na ra mm̄engu Egipto ngue di unnbabi n'na rá m̄eni. Bi cospabi'a te mi ørbuya, pe bi hyo'a ra mm̄engu Egipto. 25 Nuna ra Moisés bi 'yena ngue di mm̄eya'ua yø m̄eni ngue bi m̄ennbabi Oja ngue da yan̄i para ngue da ma mathøgue p'ua sã ra n'ua. Pe himbi mm̄eya yø judío te t'ørpabi. 26 Mi hyaxpaya, nuna ra Moisés bi dimmi yo nc'ei yø judío ngue di ndunse. Bi hejpa p'uya, i nnepe ngue di nhyegui, bi 'yembi: “Ague n'yø'au, gadi mm̄eniui. ¿Hanja ngue gadi ndunseui?” bi 'yembi. 27 Nu'a mi pate p'uya, bi nõhna Moisés, bi 'yembi: “¿Te'o bi 'yexa'i ngue gui nts'ut'abi, ngue gui hyasca'be ra güenda? 28 ¿Ua gui nne gui hyogui tengutho gá japa n'na nc'ei ra mm̄engu ua Egipto m̄ande?” bi 'yembi. 29 Mi 'yøhra Moisés ngue t'embi xi nhote, bi 'dagui, i map'ua ja ra häi Madián. Ja i m'map'ua p'uya, 'ne ja bá mip'ua yoho yø ts'ant'ua.

30 Nuna ra Moisés, mi gua'a nyote njeya ngue 'bap'ua Madián. Nup'ua ja ra dapõ jonna t'øhø Sinai, bi nu n'na ra ndut'o ngue tøhra sibi. Ja bá nyap'ua rá anxø Oja p'uya. 31 Nu'mø mi hyetra sibi ra Moisés, di 'yøtho hanja'a te bi nu. Bi guarbuya ngue da nu xanho. Bá nya Oja p'uya, bi 'yembi: 32 “Guecã drã Oja mi thannegã ni mboxita Abraham. Drã Ojagã ngue ra Isaac, drã Ojagã ngue ra Jacob”, bi 'yen'Oja. Pe astã huacra Moisés ngue bi nsu. Ya hingui ha nzamm̄i ngue da hyeti xanho. 33 Bi 'yen'Oja p'uya: “Dam̄i c'ojhni thixfani, porque nuua gui 'bãi, ra nduxcahäi ua. 34 Dí nnugã ra n'ua i thohma ja'igã

rá m'mu'a Egipto. Dí ø'mø dants'i. Dá εcä ya ngue ga nyani n'namhma ngue da ma mathøgue. Ague Moisés, dí nne ga pen'na'i Egipto ya" —bi 'yεmbi.

³⁵ Madague'a himbi nu manho m'met'o yø judío na ra Moisés ngue xi 'yεmbi: “¿Te'o xpá 'yεxa'i ngue guí nts'at'abi, ngue guí hyasca'be ra güenda?” xi 'yεmbi, pε guehna bi 'yεx Oja ngue dyø hmu yø ja'i nuya da jøqui. Nguna bi xihra anxε bi nup'u ja ra ndut'o mi danzø. ³⁶ Nuna ra Moisés, guehna bá jup'u ja ra häi Egipto ma mboxitahu na. Ja bá up'u yø hmεya ngue yø milagro bi 'yøt'e, tengutho bi 'yørbu ja ra Thenga Jathe. Bi 'yøtyø milagro mente bi n'yo dapo nyote njeya. ³⁷ Nuna ra Moisés bi xihyø ja'i, bi 'yεmbi: “Nuna Oja, da 'yεxa n'na ra pøngahya ngue yø judío tengutho bi jacä. Nuna ra pøngahya na p'uya, dami 'yøhma te gäma hya da xi'ahu”, bi 'yεmbi. ³⁸ Guehna 'dap'u bi n'yohu yø ja'i p'u ja ra dapo na ra Moisés. 'Nε bi map'u ja ra t'øhø Sinai ngue bá nyauí rá anxε Oja. Ja bá sip'u rá hya Oja p'uya. Bá εp'u 'buhma mboxitahu ngue di thojpabi na ra hya bá sifi, guehna ra hya bi t'unni ngue di thogahu naya.

³⁹ Pε ma mboxitahu himbi 'yεc'ei na ra hya bi manna Moisés. Bi mεspatho te bi ma, sinoque bi ne xtabá mmenga Egipto mahøn'a. ⁴⁰ Bi 'yεmbyø ja'i ra Aarón: “Ague Aarón, dí nnegähe ngue gui hocyø dahmu di m'met'o p'u gdá mähä. Porque nuna ra Moisés bá jughu p'u ja ra häi Egipto, hindí pahmu te bá jana”, bi 'yεmbi. ⁴¹ Bi hoca n'na ra dahmu ngue ra t'undani p'uya. 'Nε bi hyo yø mbo'øni ngue bi 'yørpä ra 'bøt'e ra dahmu. Di johya yø ja'i ngue ya bi hocra dahmu da danne. ⁴² Nuna

Oja p'uya, bi hyep'u yø ja'i. Bi unna 'yu yø ja'i ngue yø sø bí ja maya, gä ørpa yø dahmu ngue thanne. Ngu'a nt'ot'i p'u ja ra libro bi 'yotyø pøngahya Oja ngue ɛna: “Ague gyø judíoɦ, mɛnte gá n'yo dapoh nyote njeya, ¿ua gá hyocju yø mbo'øni ngue gá 'yø'ni 'bøt'ehɦ? Nu'á, hĩn'na'a. ⁴³ Hante gue nup'u gni mähä, gadi 'yonnbahɦ rá ngu ra dahmu Moloc, 'nɛ gui tuhɦ n'na ra dahmu ngue ra sø ni hu ngue ra Renfán. Guehya yø dahmu gadi hocɛ guí thannehɦ. Janangue nuyá, gä høn'ahɦ thip'u ja ra häi guí 'buhɦ ya, gdá pɛn'nahɦ man'na rá nguep'u ngue ra häi Babilonia”, bi 'yɛna.

⁴⁴ Bi sigue bi nya ra Teba p'uya, bi 'yɛna:

—Nup'u ja ra dapo, nuya ma mboxitahɦ mi ja n'na ra ngun'ulu ngue mi nnøpa nija yø ja'i. Ja pɛspu yø xindo nt'ot'i rá ley Oja. Nuna ra ngun'ulu p'uya, bi xi Oja ra Moisés ngue da 'yøt'e tengutho ra forma xi 'yuti. ⁴⁵ Nuna ra ngun'ulu di pont'a cohmi. Nu'mø mamba ɛhra Josué bá n'youi ma mboxitahɦ, go bi søcua ra ngun'ulu ua dí 'buhɦɦ ya. Mi zøhø bi hyannba yø häi yø 'dan'yo ja'i mi 'bɦcua. Guehna Oja bi hyøn'athi yø mmɛhäi. Bi nja ra ngun'ulu asta gue'mø mi m'muhra dast'abi David. ⁴⁶ Nuna ra David, xangu rá mate Oja bi dinnbi. Bi ne ngue xta hyø'a n'na ra nija, ngue rá ngu na rá Oja mi thanne ra Jacob. ⁴⁷ Pɛ go bi hyøhra nija na ra Salomón rá ts'ant'ɦ ra David.

⁴⁸ A nuna Oja maguesɛ, hinguí 'bup'ɦ ja yø nija di hocyø ja'i na. Porque rá pøngahya Oja bi 'yotra hya bi man'Oja ngue bi 'yɛna: ⁴⁹ “Dí hucä p'ɦ mahɛts'i ngue dadi manda. Nua ja ra ximhäi p'ɦya, di nnøpa nhnɛts'i. ¿Te 'bɛ'a mangü guí ɛna

gui hogah_u? Ogue ¿hap_u guí emhm_u ngue ga nsäyagä? ⁵⁰ ¿Ua hindá hocä ya te gäma cosa i ja?” bi 'y_εn'Oja.

⁵¹ Bi sigue bi zohyø ja'i ra Teba, bi 'y_εmbi:

—Xandø nnaxi ni mm_uih_u. Ni guh_u xancot'i, zant'a guí festhoh_u te mman_u Espiritu Santo. Tengutho bi 'y_ør'ma mboxitah_u, guí njath_u p'uya.

⁵² Nuya ma mboxitah_u, gätho yø pøngahya Oja xa m'm_ui, gä xa nz_ui. 'N_ε bi hyo'ua yø pøngahya bi xihyø ja'i ngue da ep'ua n'na nc'ei ngue gä ra nho da n'yo. A nuyá, ya bā ε'a to bi man'ua yø pøngahya'ua. P_ε gá dāh_u ngue bi tho. ⁵³ Madague'a bá pens_ε yø anx_ε Oja ngue bi 'da'ah_u ra ley, p_ε hingui εc'ei_u ra hya.

Ya bi tho ra Teba.

⁵⁴ Nu'mø mi 'yøhyø ja'i na ra hya bi si p'uya, bi ndanzø yø mm_ui ngue ra cu_ε, pets'i da zadra Teba.

⁵⁵ Nuna ra Teba p'uya, di hatra ts'edi ra Espiritu Santo. Bi hyanma hets'i p'uya, bi hyandi ngue di yoxni Oja, 'n_ε bi hyandi ngue nup'ua ja rá n'y_εi Oja ja 'bup'ua ra Jesús. ⁵⁶ Bi 'y_εnnā Teba p'uya:

—Dí handä ngue bi xohra c'ammahets'i. Nun_u ra n'yoh_u bí 'y_ε mahets'i p'uya, ya 'b_uhn_u ja rá n'y_εi Oja n_u —bi 'y_εna.

⁵⁷ Bi mahra hmafi yø judío p'uya, bi gotyø gu, porque hingui nne da 'yøhna ra hya mman_u Teba. Bi nyuntyø ja'i p'uya ngue bi bent'i. ⁵⁸ Bi gajma xøts'e ra hnini ngue bá pando. Nu'ua yø testigo xi man_u fshni p'uya, bi gacyø tuhu ngue bi mōp'ua 'bā'a n'na ra n'yoh_u ni hu ngue ra Saulo. Bi mando ra Teba p'uya. ⁵⁹ Mente 'bando ra Teba p'uya, bi zo Oja, bi 'y_εmbi:

—Ague ma Hmu'i Jesús, dadi dä'i ma te —bi 'yemb̄i.

⁶⁰ Bi ndantyøhmu p'uya, ra ndøts'edi bi 'yena:

—Ague ma Hmu'i Jesús, 'yogui mbennbabi'a te ra ts'oqui øtya yø ja'i 'bæcua.

Høntho bi man'a p'uya, bi du.

8

Bi sigue ra Saulo ngue sahyø 'yεc'ei.

¹ Da'igu bi mamm̄i ra Saulo'u to bi hyo ra Teba. Nu'a ra pa'a p'uya, bi nanga n'na ra das̄ui p'u Jerusalén ngue bi ts'ahyø 'yεc'ei. Gä bi n'uenyø 'yεc'ei, i mpa mi'da yø hn̄ini rá njap'u ja ra häi Judea. I mpa 'da ast̄a ra häi Samaria. Pε nuya yø representante ra Cristo himbi 'dahya. ² Nuya yø n'yohu suprá xudi Oja, guehya bi 'yähra Teba ya. Janjuani zoni ngue mbeni. ³ Pε di sigue ngue sahyø 'yεc'ei na ra Saulo. I huaxyø ngu, bi jacyø n'yohu nēhyø xisu ngue cot'i.

Bi ma ma'yoni ra hoga 'da'yo hya p'u Samaria.

⁴ Nuya yø ja'i bi 'dap'u Jerusalén, ndap'u bi zä i mpa yø ja'i, pε Gä mmanna hoga 'da'yo hya p'u ni ma. ⁵ Nu'a ra Lipe guehna n'na nc'ei ra 'dagui na, i mpa p'u ja n'na ra hn̄ini ngue ra häi Samaria. Bi madi bi xihyø ja'i ra Cristo p'uya. ⁶ Bi mpeti gätho yø ja'i ngue øxra hya mmanna Lipe. Mi nu yø ja'i yø milagro bi 'yøtra Lipe p'uya. ⁷ Mi 'bap'u xangu yø ja'i ngue yø ndunthi, pε Gä bi t'øthe. Nu'mø xihyø ts'onthi ngue da hyep'u yø ja'i n'youi, ast̄a mafi. Xangu yø dogua bi 'yøthe, xangu yø ja'i tudyø gua bi 'yøthe. ⁸ Janangue Gä di johya yø ja'i 'bap'u ja ra hn̄ini.

9 Nup'ua ja ra hnini, mi 'bup'ua n'na ra n'yohua ni hu ngue ra Simu. Mi hyätyø ja'i p'ua ja ra häi Samaria conná mfadi ngue ra magia, mi ena ngue maguesε. 10 A nuná, dingüε dinnoho mi ørpa masu. Di n'yεmbyø ja'i: "Nuna ra Simu, janjuaní ngue n'youi rá ts'edi Oja ná", di n'yεmbi. 11 Mi t'ørpabi masu, porque ya rá ya'atho yø pa mi hätyø ja'i conná mfadi. 12 Pε ra Lipe bi xihra hoga 'da'yo hya yø ja'i. Bi xihyø ja'i ha di njap'ua di zo rá 'yε Oja. 'Nε xifi hanja na ra Jesucristo. Nu'mø mi t'εc'εi'a te bi manna Lipe p'uya, yø n'yohua yø xisu bi nxixya. 13 Xquet'a 'nεhra Simu bi 'yεc'εi ra hya 'nε bi nxixya. Asta ya hinguí nne da hεhra Lipe na ra Simu. Di 'yøtho 'mø bi nu yø milagro øtra Lipe.

14 Mi 'yøhyø representante ra Cristo mi 'bua Jerusalén ngue ya 'nεp'ua Samaria xi t'εc'εi rá hya Oja. Ja i 'bennbu ra Bedu 'nεhra Xuua p'uya. 15 Nu'mø mi zømp'ua Samaria'ua bi 'benhni, bi marpabi Oja yø 'yεc'εi ngue nnepe di n'youi ra Espíritu Santo. 16 Porque tobe hinga n'na nc'εi mi n'youi ra Espíritu Santo. Sinoque høntho xi nxixya para ngue da fadi ngue εc'εi ra Hmu Jesús. 17 Ra Bedu 'nεhra Xuua, nu'mø mi japyø 'yε p'ua ja yø ya yø 'yεc'εi, yø 'yεc'εi p'uya bi n'youi ra Espíritu Santo.

18 Mi nu ra Simu'a te øtyø representante ra Cristo, ngue nu'a gui japyø 'yε p'ua ja yø ya yø 'yεc'εi, 'be xi n'youi ra Espíritu Santo yø 'yεc'εi. Ra Simu p'uya, bi ne xtá ngutra mēnyu ngue di njap'ua. 19 Bi 'yεmbi:

—Dami 'dacui na ra ts'edi ja'auí, n'namhma ngue nu to bi zä ga japä mā 'yε p'ua ja rá ya, di n'youi ra Espíritu Santo —bi 'yεmbi.

20 M̄i dahra B̄edu p'uya, bi 'ȳembi:

—Nu'a ni m̄enyu 'da gdi m'm̄ehmi'a. ¿Hanto guí εna ngue nu'a bádi un'Oja, ra m̄enyu gdi tin'a?

21 Nu'i hin'yu ni mm̄en̄thi ngue guí nth̄eui na ra 'b̄efi na. Porque nup'ua ja rá hmi rá d̄a Oja, h̄inga njuan̄itho ni mm̄ai. 22 Dam̄i hȳep'ua ra nts'o ja ni mm̄ai. Dam̄i 'ȳáprá mate Oja, x̄amh̄matho di pun'na'i te guí mb̄eni. 23 Porque dí nnugá ngue grá z̄eya, 'n̄ε gá ra nts'o x̄a mb̄ent'ui ni mm̄ai.

24 Bi 'ȳenna Simu 'm̄ø mi d̄a p'uya:

—Dam̄i marcauits'ua Oja n'namh̄ma ngue h̄inga thoc̄a'a te guí xicui.

25 M'm̄efa p'uya, nuya ȳø representante ra Cristo, nu'm̄ø mi juadi bi xihȳø ja'i ngue majuan̄i na rá hȳa Oja, bá pengb̄uya, bí 'ȳε'a Jerusalén. Nup'ua ja ȳø hn̄ini ja'a ra h̄ai Samaria bá thogui, gá bi xihra hoga 'da'yo hȳa ȳø ja'i.

Ra Lipe bi nth̄eui n'na ra mm̄engu Etiopía.

26 M'm̄efa p'uya, n'na rá anx̄ε Oja bi xihra Lipe, bi 'ȳembi:

—Nuyá, ja ngue guí mma gdi ma Sur. Gui hȳaxra 'yu bá n̄εxa Jerusalén, i ntho'a Gaza —bi 'ȳembi.

Nup'ua i nthohna ra 'yu na, hin̄jongui 'b̄ai. 27 Bi map'ua sihna ra Lipe. Bi nth̄eui p'ua ja ra 'yu n'na ra n'yoh̄ua ngue ra mm̄engu Etiopía, ngue xp̄i 'ȳεhra ndanne Jerusalén. Rá 'bet'o m̄efi na n'na ra xisu ni hu ngue ra Candase mi ndast'abi p'ua Etiopía, mi ja rá cargo ngue ra tesorero. 28 Ni huxrá carro j̄atȳø fan̄i ni ma rá h̄ai Etiopía. M̄ente ni 'yo p'uya, di x̄ahra libro bi 'yotra p̄ongahya Isaiás. 29 P̄ε ra Esp̄iritu Santo bi 'ȳembra Lipe:

—Dam̄i cuatra n'yoh̄ua ni huxrá carro mma n̄.

³⁰ Ra Lipe p'uya bi guarb_u ja rā carro. Bi 'yøde ngue nuna rā n'yoh_u di xäp'_u ja rā libro bi 'yotra Isaías. Bi 'yemb_uya:

—¿Ua guí padí te gadi xähya? —bi 'yemb_i.

³¹ Mí dahna rā n'yoh_u p'uya, bi 'yena:

—Pe ¿hague gdá pacá p'uya, 'nε hınjo'o to da xiqui hanja rā hya? —bi 'yemb_i.

Bi xihra Lipe p'uya ngue bi nexp_u ja rā carro, 'dap'_u bi mihm_i. ³² Nu'a rā parte nt'ot'i p'ua ja rā Maca Libro di xä p'uya, guehna rā hya ngue ena: “Tengutho n'na rā de'yo 'mø ni ma da tho, di mmu_{ti}. Ogue nt'axi n'na rā de'yo hindi 'yani. Di njarbatho na rā n'yoh_u 'mø ni ma da tho ya, hindi 'yani. ³³ Da ma ma'berpi rá sä ngue hinda ma m'mäts'i. ¿To go da badi hague ngu rā nts'o da 'yøtyø ja'i di 'bu'a rā pa'a? Porque da thajpabi rá te ua ja rā ximhäi”.

³⁴ Nuna rā n'yoh_u p'uya, bi 'yänna Lipe, bi 'yemb_i:

—Damí 'yørca rā mate xiqui te'o na mmana rā pøngahya naya. ¿Uague nuse, uague 'bui te'o man'na mmana?

³⁵ Mí dahra Lipe p'uya, i dambatho'a te nt'ot'i p'ua ja rā Maca Libro madi xädi, bi xihra hoga 'da'yo hya ngue ha bi nja rā Jesús. ³⁶ Nu'mø mí thop'ua po n'na rā dehe p'uya, bi 'yen'a rā n'yoh_u yaui rā Lipe:

—I poua rā dehe ya, ¿ua hinda zä ga nxixyagä 'mø?

³⁷ Mí dahra Lipe p'uya, bi 'yemb_i:

—Nu'mø guí hahn_i mmui guí εc'ei rā hya, da zä njam'mø da hın'na.

Mí dahra n'yoh_u p'uya, bi 'yemb_i:

—Dí εc'εigä ngue rā Jesucristo guehna rá Ts'ant'ua Oja na.

38 Bi m̄anda r̄a n'yoh̄a ngue b̄i ma ma'bä'm̄i r̄a carro p'uya. Bi m̄ep'ua ja r̄a dehe ngue bi xixyab̄i r̄a n'yoh̄a n̄a r̄a Lipe. 39 Nu'm̄ø m̄i b̄øn'a nenthe p'uya, bi ḡus'r̄a Esp̄iritu Santo r̄a Lipe. Nun̄a r̄a n'yoh̄a b̄i nxixya p'uya, ya h̄inha m̄amb̄i nu r̄a Lipe. Bi sigue b̄i n'yo p'uya, p̄e di johya ḡä r̄a 'yu. 40 M̄i damb̄eni r̄a Lipe p'uya, ya 'b̄up'ua ja r̄a hn̄ini Azoto. Bi n'yo ngue bi hȳa 'da ȳø hn̄ini ngue b̄i m̄ann̄a hoga 'da'yo hȳa, ast̄a gue'm̄ø m̄i z̄omp'ua ja r̄a hn̄ini Cesarea.

9

Nun̄a r̄a Saulo, b̄i m̄adi bi 'ȳec'ei r̄a Jesús.

1 Nun̄a r̄a Saulo, h̄ingui säya di pihȳø ja'i ngue nne d̄a hyo'ua ̄c'ei r̄a Hmu Jesús. Bi map'ua 'b̄ahr̄a hmu ȳø mm̄äc̄ja p'uya. 2 Bi 'ȳäpra s̄acua d̄a ḡats'i, d̄i map'ua ja ȳø n̄ija p'ua ja r̄a hn̄ini Damasco, n̄i hȳa r̄a ts'edi ngue d̄a si'ua to ̄c'ei r̄a hoga 'da'yo hȳa. Nu'm̄ø ȳø n'yoh̄a ogue ȳø xisu d̄a t̄ini, d̄a tut'i d̄a sip'ua Jerusalén ngue d̄i n'ofädi. 3 P̄e nu'm̄ø n̄i ma d̄a z̄øt'a Damasco p'uya, nth̄amb̄en̄itho bi yot'a n'na r̄a nyot'i maȳa ngue b̄i nth̄eui. 4 Bi d̄ä'a häi r̄a Saulo p'uya. Bi 'ȳø p'uya ngue ts'of̄o, bi t'̄emb̄i:

—Ague Saulo. Ague Saulo. ¿Hanja ngue ̄mm̄ei guí s̄aqui?

5 M̄i dah̄ra Saulo p'uya, bi 'ȳemb̄i:

—¿Te'o'i p'uya, gr̄a Hmu?

Nu'a nzo p'uya, bi 'ȳemb̄i:

—Go guec̄ä dr̄a Jesús ngue ̄mm̄ei guí s̄aqui. P̄e ḡadi n'uns̄e, tengutho r̄a nd̄ani 'm̄ø emb̄ra nh̄n̄et'i r̄a za m̄a s̄ani.

6 Ast̄a hūacr̄a Saulo ngue b̄i nsu. Bi 'ȳemb̄uya:

—Ague grá Hmu, ¿teni 'be'a guí nneque ga øt'ä p'uya?

Mi dahra Hmu Jesús, bi 'yembí:

—Dami nanguí, ni manü bí ja ra hnini. Ja daní si'i nu te ja ngue gui 'yøt'e.

⁷ Emméi di 'yødya yø n'yohü mi n'youi ra Saulo, porque bi 'yøde ngue bi ya maya'a nzohra Saulo, pe hñjombi nu. ⁸ Nu'mø mi nanga häi ra Saulo p'uya, i nne di nhanni, pe bi nxädä. Janangue bi ma macanhni, bi zøn'a Damasco. ⁹ Bi m'map'ü nhyu pa, pe hñha hēti. Xingra hmε, ni xingra dehe xta nzi.

¹⁰ Nup'ü Damasco, mi 'bup'ü n'na ra 'yεc'ei ni hu ngue ra Ananías. Nuna ra Hmu Jesús bi zohra Ananías, bi 'yembí:

—Ague Ananías —bi 'yembí.

Mi da p'uya, bi 'yεna:

—Dí 'bucua grá Hmu. ¿Tema hya?

¹¹ Mi dahra Jesús, bi 'yembí:

—Ga 'yo, ni map'ü ja ra caye ni hu ngue Njuantho. Curbü ja rá ngu ra Judas. Dami 'yännbü n'na ra n'yohü ni hu ngue ra Saulo, ra mmengu Tarso. Nuya, exa bi mmat'Oja ya. ¹² Mente mmat'Oja ra Saulo p'uya, nup'ü i nu, bi zøn'a n'na ra n'yohü p'ü ha 'bui ni hu ngue ra Ananías. Bi nu ngue bi yut'ambo, bi japrá 'yε p'ü ja rá ya para ngue di nzø yø dä.

¹³ Nu'mø mi 'yø'a ra hya sihra Ananías, bi 'yεna:

—Ague grá Hmu, xangu ra nts'o dí øcä xa 'yø'na ra Saulo ngue di anyø ja'i nu'ü εc'ei'i p'ü Jerusalén.

¹⁴ A nuyá, bá äpra súcua yø hmu yø mmäcja ya, ngue bá εcua ngue nu'ü yø ja'i nzo'i, gä da dut'i da zits'i.

15 Pε ra Hmu Jesús bi 'yεmbra Ananías:

—Ni mahma. Porque nunā ra n'yohu nā, ya xtá huanhnā nā ngue dā xihyø ja'i te'ogui. Dā xihyø ja'i rá m'mu'a n'nanni yø naciön, 'nεp'u ha 'buhyø dast'abi dā mā te'ogui, 'nεp'u 'buhyø judío dā xifi te'ogui. 16 Nugä ga uti hague ngu gangu ra n'u dā thogui connā ngueque.

17 Nunā ra Ananías bi map'u ja ra ngu mambí 'buhra Saulo. Mi yat'ambo p'uya, bi japrā 'yε p'u ja rá ya ra Saulo, bi 'yεmbi:

—Ague mā zi cu'i Saulo, nunā ra Hmu Jesús bá zo'i p'u ja ra 'yu, xpá mmennä ya ngue dā zä di nzø ni dā, 'nε gui n'youi ra Espiritu Santo —bi 'yεmbi.

18 Bexque'a bi nzø yø dā ra Saulo p'uya. Bi hyø'u εnā yø xihua mi ja yø dā. Bi nxixya p'uya. 19 Mi nsihmε p'uya, mahømbi hya ra ts'edi. Bá m'mahma njammī pa p'u 'buhyø 'yεc'ei p'u Damasco.

Ra Saulo bi mambrá hya Oja p'u Damasco.

20 Bi du'mi bi manna hya ra Saulo p'u ja yø nija di mpeti yø judío p'uya. I xihyø ja'i ngue ra Jesús, gue'a rá Ts'unt'u Oja'a. 21 Nuya gätho yø ja'i øde te mmamp'uya, di 'yøtho, di n'yεmbi:

—¿Ua hinga guehna ra n'yohu 'bu'a Jerusalén, nunā t'εmbi suhyø ja'i εc'ei ra Jesús? Huangui gue'a ni 'yεcua'a ya ngue dā dut'u to dā dini, dā zispabi yø hmu yø mmäcja.

22 Pε man'na ni hyadra ts'edi ra Saulo ngue mmanna hya. I utyø ja'i te mmamp'u ja ra Maca Libro, ngue ra Jesús guehna ra Cristo xa 'yεx'Oja ngue di ndast'abi nā. Asta hinguī padī te dā 'yøtyø judío mi 'bu'a Damasco.

Bi pongra ndate yø judío nā ra Saulo.

23 M̄i ma ya'atho yø pa p'uya, bi nhɛcahya yø judío ngue xta hyo ra Saulo. 24 Nu'ya yø hyote, i fähyø goxthi ngue ra nenihni ngue da hyo 'mø bi thop'ya. Pɛ mi mmɛya'a te fennbabi ra Saulo. 25 Nu'mø minxui p'uya, nuya yø 'yɛc'ɛi bi 'yɛt'a n'na ra canasta na ra Saulo. I camba ja ra jado di thesra nenihni. Bi bomp'uya.

Ra Saulo bi ma Jerusalén.

26 Nunā ra Saulo, mi zøn'a Jerusalén, bi ne xti mpɛnhui'ya yø 'yɛc'ɛi mi 'bap'ya. Pɛ gä su 'mø mi nu, porque embi ngue himma juani ra 'yɛc'ɛi na ra Saulo. 27 Nunā ra Bernabé go bi zixra Saulo p'ya 'bähyø representante ra Cristo na. Go bi manna p'uya ha bi njap'ya i nu ra Saulo p'ya ja ra 'yu na ra Hmu Jesús. Bi mā ha bi nja ngue bi zofa. Gue'a i hya ra ts'edi ra Saulo ngue bi mamp'ya Damasco hanja na ra Jesús. 28 Nup'ya ja ra hnini Jerusalén, 'dap'ya 'yoh'ya yø representante na ra Saulo. Nup'ya ni ma yø representante, ja ni map'ya ra Saulo. 29 Nunā ra Saulo bi hya ra ts'edi ngue mma hanja na ra Hmu Jesús. Di nju'mahya 'mø yaui ya yø judío ga ya ra hya ngue ra griego. Pɛ nuya yø judío ya, i nne da hyo ra Saulo. 30 Mi mmɛya yø 'yɛc'ɛi p'uya ngue nne da tho ra Saulo. Bi zixp'ya, i ma Cesarea ja bi thop'ya. Ya bi mase p'ya ja ra hnini Tarso na ra Saulo p'ya.

31 Ya 'bammänho gätho yø 'yɛc'ɛi rá m'map'ya ja ra häi Judea, da guerp'ya Galilea, da guerp'ya Samaria. Man'na ni hyadra ts'edi'ya rá m'map'ya. I 'bui ngue suprá xudi Oja, 'nɛ fäxra Espiritu Santo. Man'na mani 'yɛc'ɛitho mi da yø ja'i.

Bi t'øthe ra Eneas.

³² Bì n'yo rā Bēdu ngue bi zengua yø cu. Xquet'a bī ma bí zengua'u yø 'yɛc'ɛi rá m'mɔp'u ja rā hnini Lida. ³³ Nu'a rā hnini'a p'uya, bi dīmp'u n'na rā n'yohu nī hu ngue rā Eneas. Ya nhyato jɛya mī oxrā t'ots'i, porque mī tudyø gua. ³⁴ Nunā rā Bēdu bi 'yɛmbi:

—Ague Eneas, da 'yøthe'i rā Jesucristo ya. Dami nangui, pɛs'ni fidi.

Nunā rā dārquɛhi 'bɛxpī nangui. ³⁵ Nu'u yø mmɛngu Lida 'nɛ'u yø mmɛngu Sarón mī nu ngue bi zā rā Eneas. Bi hyɛp'u yø nyogui nt'ɛc'ɛi p'uya, bi 'yɛc'ɛi rā Hmu Jesús.

Bi bennate rā Dorcas.

³⁶ Nup'u ja rā hnini Jope mī 'bɔp'u n'na rā 'yɛc'ɛi ngue rā xisu manī hu ngue rā Tabita. Rā hya ngue rā griego p'uya, gui hutī ngue rā Dorcas. Nunā rā xisu nā, mɛnte rā pa bī m'mɔi bi 'yøtra nho, i fäxyø ja'i hin'ya te da hyoni. ³⁷ Mī 'yɛ'a n'na rā pa p'uya, nunā rā Dorcas bi hyenni, pɛ bi du p'uya. Nu'mø mī 'betra ánima, bi 'bɛp'u ja n'na rā cuarto bí ja mayá rā tɔcangu. ³⁸ Nup'u ja rā hnini Lida ja mī dup'u rā Dorcas, querpɔtho bí ja rā hnini Jope mambi 'bɔhra Bēdu. Nu'mø mī bahyø 'yɛc'ɛi p'uya ngue bí 'bɔp'u Jope rā Bēdu, n'na zihmantho bī mɛnhni yo nc'ɛi ngue bá si rā Bēdu.

³⁹ Nu'mø mī zømp'u bí 'bɔhra Bēdu'u yø nzite p'uya, 'bɛpra ɛhra Bēdu. Mī zøp'u ja rā ngu rā Bēdu p'uya, bi ts'ixp'u ja rā cuarto maya bí 'benna ánima. Xøgue dī mäs'yø 'danxu p'u 'beni ngue zoni. Bi t'utrá Bēdu'u yø tuhu 'nɛhyø vestido mī ør'mø mī 'bɔhra Dorcas. ⁴⁰ Nunā rā Bēdu p'uya, bi xihyø ja'i ngue gā da bøn'athi. Bī ndantyøhmu p'uya, bi

mat'Oja. Mente hētra ánima nā rā Bēdu p'aya, bi 'yēmbi:

—Ague Tabita, dami nangui —bi 'yēmbi.

Bi nzø yø dā rā ánima p'aya, bi hētra Bēdu, bi nangui bi mi. ⁴¹ Nūnā rā Bēdu, bi bēnnbā rá 'ye rā Dorcas ngue bi xots'i. Mī xoxpaya, bi ma maçat'i mbo yø 'yēc'ei conyø 'danxu ngue bi dāpi, pē ya i te. ⁴² Bi fadi gā rā hnini Jope nā rā hya nā p'aya. Janangue xangu yø ja'i bi 'yēc'ei rā Hmu Jesús. ⁴³ Nūnā rā Bēdu p'aya, ya'atho yø pa bá m'mup'u Jope ja rá ngu n'na rā hyuxfani xquet'a ni hu ngue rā Simu.

10

Bi nyqui rā Bēdu rā Nēyo.

¹ Nup'u ja rā hnini Cesarea, mi 'bup'u n'na rā n'yohu ni hu ngue rā Nēyo. Mará capita nā rā n'yohu nā, rá hmu n'na 'bui yø soldado ni hu ngue rā Italiano. ² Nūnā rā n'yohu nā, gā thanne Oja'u 'bup'u ja rá ngu, 'nē gā suprá xudi Oja. Xquet'a xangu rā mēnyu madi unī ngue fāxyø judío. 'Nē zant'a mmat'Oja. ³ N'na rā pa p'aya comma hyu nde, bi mpā rá nhandi rā Nēyo tengutho 'mø di 'ui. Bi nu xanho ngue n'na rá anxē Oja bi yarbū ha 'bui, bi 'yēmbi:

—Ague Nēyo —bi 'yēmbi.

⁴ Bi hētra anxē rā Nēyo p'aya, pē bi nsu. Bi 'yānnbaya, bi 'yēmbi:

—¿Tema hya, grā Hmu?

Mi dahra anxē p'aya, bi 'yēmbi:

—I nnu manho Oja ngue guí mmat'Oja 'nē nnu manho te guí øt'e ngue guí fāxyø ja'i hin'ya te dā

hyoni. ⁵ A nuyá, dami 'yεt'i to da si ra Simu bí 'bɛ'a Jope, nuna ga ts'ofu ngue i Bɛdu. ⁶ Nuna ra Bɛdu, 'bɛp'ɛ ja rá ngu ra hyuxfani nuna xquet'a i Simu. I ja rá ngu p'ɛ ja rá nnengui ra jathe. Nuna go da xi'i te 'bɛ'a ja ngue gui 'yø'na —bi 'yɛmbi.

⁷ Mi ma ra anxɛ p'ɛya, nuna ra Nɛyo bi zohni yoho yø mɛfi 'nɛ n'na ra soldado. Nuna ra soldado, rá n'youi ra Nɛyo ngue xquet'a 'nɛhnɛ mi thanne Oja na. ⁸ Bi xifi te xi nu p'ɛya. M'mɛfa p'ɛya, bi mɛnhyø nzite p'ɛ ja ra hnini Jope.

⁹ Mi hyaxpɛya, ya ni 'yo ra 'yu yø nzite, ni ma da zømp'ɛ ja ra hnini. Comma huxyadi p'ɛya. Nuna ra Bɛdu bi nexma xøts'e ra ngu ngue da mat'Oja ¹⁰ Nuna ra Bɛdu p'ɛya bi ntɔ manthuhɔ. Mɛnte mahojpi te da zi, bi mpá rá nhandi tengutho 'mø di 'ui. ¹¹ Bi nu ngue bá xohra c'ammahɛts'i. Bá cacua häi n'na ra manta xannofo, bá nthut'i yø ts'at'i. ¹² Nup'ɛ ja ra ulu p'ɛya, bá cap'ɛ xangu yø zu'ɛ ngue ja goho yø gua. Bá cap'ɛ yø c'ɛya, bá cap'ɛ yø ts'int's'ɛ. ¹³ Bi 'yøhra Bɛdu p'ɛya ngue ts'ofu, bi t'ɛmbi:

—Ague Bɛdu, dami nangui. Gui hyo yø zu'ɛ 'bɛcua n'namhma gui sa.

¹⁴ Mi dahra Bɛdu p'ɛya, bi 'yɛna:

—Hin'na grá Hmu. Porque hinjam'mø xtá sigá n'na ra cosa nu'a hin'yɛ rá nt'ɛdi ga si, ogue xants'o —bi 'yɛmbi.

¹⁵ Nu'a bi ya maya p'ɛya, mahømbi zofo, bi 'yɛmbi:

—Nu'a mman'Oja ngue xanho, 'yo gni hutɔ ngue xants'o'a.

¹⁶ Nhyu ndi bi 'yøhra Bɛdu ngue ts'ofu. M'mɛfa p'ɛya, bi mengra manta, i ma mahɛts'i. ¹⁷ Pɛ ra

Bedu h̄ingui pad̄i te da 'yøt'e. Di n'yomf̄eni hanja te ga mbøn'a b̄i n̄u. Bi zøp'u ja ra goxthi'u yø nzite ra Neyo p'uya. Ya xp̄i n'änni haru ja rá ngu ra Simu. ¹⁸ Bi 'yänni ngue'mø di 'bup'u n'na ra n'yohu ni hu ngue ra Simu 'n̄e i Bedu. ¹⁹ M̄ente sodrá mm̄ai ra Bedu'a te xi n̄u p'uya, ra Esp̄ritu Santo bi 'ȳembi:

—'Bäcua ja ra goxthi hyu yø n'yohu hon'i. ²⁰ Ga 'yo, dam̄i cai. 'Yo guí yob̄eni ngue guí mm̄e, porque nugä go xtä ε't'ä'u.

²¹ Nunä ra Bedu p'uya, n'na zihmantho bi gai. Bi ma bá nyau'i'u yø nzite ra Neyo bi zøhø. Bi 'ȳembi:

—Dí 'bucä ua n'yø, masque go guí hongüi. ¿Tema hya gn̄i 'ȳhm̄i?

²² Nu yø nzite p'uya bi 'ȳembi:

—Nu'a ra capita ni hu ngue ra Neyo xp̄a mm̄engahe ngue ga sixahe. Nunä ra Neyo, guehna n'na ra hoga n'yohu ngue suprä xud̄i Oja. 'N̄e nnu manho gätho yø judío na. I mma ngue bi zø'a n'na rá maca anx̄e Oja p'u ha 'bui, bi xifi ngue da penhni to da zixa'i, para ngue da 'yø'a ra hya ja ngue guí mma —bi 'ȳembi.

²³ Nunä ra Bedu p'uya, bi cat'ambo'u yø nzite ngue di n'oxi. M̄i hyaxp̄uya, bi mähä ya yø nzite. 'N̄e bi mähä m̄i'da yø 'ȳc'̄ei ngue yø mm̄engu Jope.

²⁴ Rá yo pa p'uya, bi zøn'a Cesarea. Nunä ra Neyo, ya m̄i ndø'mate p'u ja rá ngu. Ya xi petyø m̄eni conyø amigo di nsixui. ²⁵ M̄i zøhra Bedu, 'bexpa nangra Neyo ngue bi nzenguaui. Bi ndantyøhm̄u p'uya ngue nne xtä ndanne. ²⁶ P̄e ra Bedu bi xihra Neyo ngue da nangui. Bi 'ȳembi:

—Dam̄i nangui. Nugä xquet'a drä ja'ithogä tengutho'i.

27 Mente yaui p'aya, bi yat'ambo ra ngu. Bi nu ngue xangu yø ja'i 'bap'u xi mpeti. 28 Ra Bedu p'aya bi 'yemybyø ja'i:

—Guí pahmu ngue n'na ra judío, hinguí nneprá nt'εc'εi ngue di n'amigoui n'na ra 'dan'yo ja'i, ni xinga gue'a ngue da yarb'u ja rá ngu. Pε Oja, ya xa xiqui ngue hinjonni ja'i ga embi ngue hinguí sä ga nya'be, ogue ga embi ngue xants'o. 29 Janangue nu'mø mambá ts'igui, hinte dá ma, sinoque n'na zihmantho dá εhε. A nuyá, dí nne ga padi te guí zoqui.

30 Mi dahra Neyo p'aya, bi 'yembi:

—Ya rá gupa ya, comma tengutho ra ora ja p'aya, ya mmap'u comma hyu nde. Him mará nsihme'a ra ora'a. Mente dí mmat'Oja ua ja ma ngu, bi mpä ma nhandi tengutho 'mø gdi 'ui. Dá nugä n'na ra n'yohu bi zøcua, di yoxni rá he. 31 Bi 'yengui: “Ague Neyo, nu'a ni mmat'Oja guí øt'e, i ø Oja'a. 32 Dami 'yεt'i to da si n'na ra n'yohu ni hu ngue ra Simu 'nε i Bedu. Bí 'bap'u ja ra hnini Jope. I säya p'u ja rá ngu'a xquet'a ni hu ngue ra Simu. Ra hyuxfan'i'a ra n'yohu, 'bap'u ja rá nnengui ra jathe. Nu'mø bi zøcua'a p'aya, go da xi'i hanja'a”, bi 'yengui. 33 Janangue dá penhnä p'u te'o da si'i. Ya xanho ngue xcuá εhε. A nuyá, gätho dí 'bucähe ua ja rá hmi rá dä Oja ya. Dí nne ga øcähe te gäma hya di 'bep'a'i Oja gui xicje —bi 'yembi.

Ra Bedu bi xihra hya yø ja'i 'bap'u ja rá ngu ra Neyo.

34 Mi nya ra Bedu p'aya, bi 'yεna:

—A nuyá, dí haxä njuani ya ngue Oja hinjongui εn'a. 35 Sinoque i nnu manho hønt'o bi zä maja'i

'bɛcua ja ra ximhäi ngue suprá xudi 'nɛ ɔtra nho. ³⁶ Nuna Oja bi zohyø judío, bá pennbabi ra hoga 'da'yo hya ngue di nhojpai yø ja'i conná nguehra Jesucristo. 'Nɛ guehna nnøpa hmu gátho yø ja'i naya. ³⁷ Nu'ahɛ guí pahmɛ te bá njap'ɛ Galilea 'nɛcua Judea 'mø mi manna hya ra Xuua bi 'yøtra nxixya.

³⁸ Guí pahmɛ ngue nuna Oja, bá pennbabi ra Espíritu Santo ra Jesús nuna ra mmɛngu Nazaret, ngue bi hatra ts'ɛdi da 'yøtra nho p'ɛ di ma. Bi 'yøthe gátho yø ndunthi madi unna zithu. Bi zä bi 'yøt'e tengu na ra hya na, porque n'youi Oja. ³⁹ A nugähe ya, dadi jagähe majuaní te gä bi 'yøtra Jesús, tengutho te bi 'yørbɛ ja ra xequi rá njap'ɛ Judea 'nɛp'ɛ ja ra hnini Jerusalén. M'mɛfa p'ɛya, bi ma macuati ra pont'i ngue ja bi dup'ɛ. ⁴⁰ Pɛ nuna Oja, bi japi bi bɛnnate'a rá hyu pa. Bi nepe ngue mahøndá nuhe 'mø ya xi bɛnnate. ⁴¹ Hinque masque gátho yø ja'i bi nu 'mø mi bɛnnate ra Jesús, sinoque go dá nugähe. Ya m'met'o xpí zän'Oja ngue ga jahe majuaní p'ɛ bi bɛnnate ra Jesús. Nugähe p'ɛya, 'dap'ɛ dá nsihmɛhe 'mø mi bɛnnate p'ɛ mant'ägui. ⁴² 'Nɛ gue'a bi 'bejpahe'a ngue ga japähe majuaní yø ja'i, ngue nuna ra Jesús guehna bá ɛx Oja ngue di ndast'abi na, ngue da hyaspa ra güenda'ɛ i te 'nɛ'ɛ xandu. ⁴³ Nuna ra Jesús, guehna bi ma gátho yø pøngahya Oja na, ngue nu to gátho da 'yɛc'ɛi na, di mpunnba yø ts'oqui conná nguehna.

Ba 'bɛnnbabi ra Espíritu Santo yø ja'i hingyø judío.

44 Tobe di yahñitho ra Bēdu 'mø mi zøhra Espíritu Santo p'ua 'buhyø ja'i mi øxra hya mmana Bēdu.

45 Nu'ua yø judío xí 'yεc'ei m'met'o ra Jesús bá n'youi ra Bēdu ngue di hyuni, di 'yøtho'ua p'uya, ngue 'nε'ua yø ja'i hīngyø judío bá 'bennbabi ra Espíritu Santo.

46 Mbønequi xanho, porque øde ngue n'nan'yo ra hya ga ya'ua 'bup'ua. 'Nε øde ngue εspabi Oja. 47 Bi 'yenna Bēdu p'uya:

—Xiya, ¿ua hinda zä di nxixya ya yø ja'i bá 'bennbabi ra Espíritu Santo ya, tengutho bi njacju m'met'o? —bi 'yena.

48 Bi xihyø ja'i p'uya ngue bi ma maxixyabi, gue'a di fadi ngue εc'ei ra Jesucristo'a. M'mefa p'uya, ya himma thøgue ra Bēdu, xihyø ja'i ngue di m'mup'ua njammī pa.

11

Ra Bēdu bi dāpra güenda yø 'yεc'ei p'ua ja Jerusalén.

1 Nu'ua yø representante ra Cristo co 'nε'ua mi'da yø 'yεc'ei rá m'mup'ua Judea, bi 'yøde ngue 'nε'ua hīngyø judío ya xí εc'ei bi rá hya Oja. 2 Nu'mø mi zonna Bēdu p'ua Jerusalén, bi mbøcue 'da yø judío ngue ya mayø 'yεc'ei. 3 Bi 'yēmbi:

—¿Hanja ngue gá sømp'ua 'buhyø ja'i hīngyø judío, 'nε 'dap'ua gá nsihmēui? —bi 'yēmbi.

4 Nunā ra Bēdu p'uya, bi dā ra güenda te gā xi nja, bi 'yēna:

5 —Nu'mø dambí 'bucä p'ua ja ra hnini Jope, ma mat'Ojagä p'uya. Bi mpähma nhandi tengutho 'mø gdi 'ui. Dá nugä n'na ra manta xannoho bí gahmaya, ba nthut'i ngoho mats'at'i. Bi zøp'ua dí 'bui. 6 Nu'mø ma hētä p'uya, dá nu te 'be'a

cambo. Dá nu ngue bá cap'ua yø zu'ε ja goho yø gua, bá cap'ua yø zate, bá cap'ua yø c'εya, bá cap'ua yø ts'int's'ua. ⁷ Dá øcä p'uya ngue nzoqui bi 'yεnguï: “Ague Bεdu, dami nanguï. Guí hyo yø zu'ε 'bucua n'namhma gui sa”, bi 'yεnguï. ⁸ Nugä p'uya dí εmbi: “Hin'na grá Hmu. Porque hñjam'mø xtá sigä n'na ra cosa nu'a hñ'yua rá nt'edi ga si, ogue xants'o”, dí εmbi. ⁹ Nu'a nzojp'uya, mahømbi 'yεnguï: “Nu'a mman'Oja ngue xanho, 'yo gnï hutï ngue xants'o'a”, bi 'yεnguï. ¹⁰ Nhyu ndi bi zoqui ngue ngu'a xiqui. 'Bextá nugä p'uya ngue bi mengrä manta, i ma mahets'i. ¹¹ Nu'a ra ora'a p'uya, nup'ua ja ra ngu nmi 'bui, bi zøn'i hyu nc'ei xi nεxa Cesarea, ni ma da sigui. ¹² Ra Espiritu Santo p'uya, bi xiqui ngue hinga nyobeni, ga mme'be'ua yø n'yohua bi zøhø ngue sixqui. Xquet'a dá mäcähe ya 'dato ma zi cuhua 'bucua. Gä dá cut'ähe p'ua ja rá ngu n'na ra n'yohua ngue ra mmεngu Cesarea. ¹³ Nunä ra n'yohua p'uya, bi xicje ha bi nja ngue bi nu n'na ra anxε bi zøp'ua ja rá ngu. Ra anxε p'uya bi 'yεmbi: “Dami 'yεt'i to da si n'na ra n'yohua ni hu ngue ra Simu, 'bup'ua ja ra hñini Jope, nu'a xquet'a ja man'na ra thuhu ni hu ngue ra Bεdu. ¹⁴ Nunä ra Bεdu, go da xi'i na ha di njap'ua gdi nyani, co 'nε'ua 'bup'ua ja ni ngu”, bi 'yεmbi. ¹⁵ Pε høntho dá fudi dá xicä ra hya yø ja'i p'uya, 'bexque'a bá 'bennbabi ra Espiritu Santo, tengutho bi njacjua m'mεt'o. ¹⁶ Bi zo ma mmaigä p'uya ngue nguna ra hya bi man'a m'mεt'o ra Hmu Jesús, bi 'yεna: “Ra Xuua bi 'yøtra nxixya conna dehe'a. Pε nu'ahua, ra Espiritu Santo di ha'ahua ra ts'edi”, bi 'yεna. ¹⁷ Pε xi'mø ngue bi ne Oja ngue bi japyø ja'i tengutho bi jacjua m'mø ma

ε̇c'ei̇h̄u ra Hm̄u Jesucristo, ζ̄ua da z̄a ga t̄ajpaḡa' a te nne da 'ẏȯt' a Oja p'̄u̇ya?

18 N̄u̇ya ẏȯ 'ẏε̇c'ei̇ m̄i 'b̄u̇p' u̇ Jerusalén, m̄i z̄a m̄i 'ẏȯh̄ya ẏȯ h̄ya b̄i m̄annȧ Bedu, m̄amb̄i ns̄äyatho. Bi 'ẏε̇mp' u̇ya:

—Magues̄ε̇ nȧ Oja, ngue xquet' a 'n̄ε̇' u̇ h̄ingẏȯ judío b̄i ne Oja ngue bi hẏε̇p' u̇ ra n̄ts' o, 'n̄ε̇ bi tocabi ra 'da'yo te para z̄an̄tho.

Ẏȯ mm̄ε̇ngu̇ Antioquía bi 'ẏε̇c'ei̇ rȧ Jesucristo.

19 Bi 'ẏε̇mm̄ei̇ bi ts'̄u̇hẏȯ 'ẏε̇c'ei̇ 'm̄ȯ m̄i tho ra Teba. N̄u̇' u̇ bi 'dagui, i̇ mpa 'da asta Fenicia, asta Chipre, asta Antioquía i̇ mpa 'da. A n̄u̇ya p'̄u̇ya, n̄un̄a ra hoga 'da'yo h̄ya n̄i h̄ya, ja n̄i m̄amp' u̇ n̄i mpa. P̄ε̇ h̄ȯndẏȯ judío bi xifi, h̄injom m̄i' da n̄i ja' i̇ xt̄a xifi. 20 Da gue 'da ẏȯ 'ẏε̇c'ei̇ ngue ẏȯ mm̄ε̇ngu̇ Chipre, 'n̄ε̇' u̇ ẏȯ mm̄ε̇ngu̇ Cirene bi żomp' u̇ ja ra hn̄ini̇ Antioquía. Xquet' a bi xihra hoga 'da'yo h̄ya ẏȯ ja' i̇ h̄ingẏȯ judío. Bi xihẏȯ ja' i̇ hanja' a ra Hm̄u̇ Jesús. 21 Di h̄at̄ra ts'̄edi Oja ngue da m̄annȧ h̄ya. Jan̄angue x̄angu̇ ẏȯ ja' i̇ bi hẏε̇p' u̇ ẏȯ nyogui nt'̄ε̇c'ei̇ ngue bi 'ẏε̇c'ei̇ rȧ Hm̄u̇ Jesús.

22 N̄un̄a te b̄i nja, m̄i z̄a m̄i 'ẏȯ' u̇ ẏȯ 'ẏε̇c'ei̇ p'̄u̇ Jerusalén, 'b̄exp̄i m̄ε̇nh̄nȧ Bernabé ngue i̇ ma asta Antioquía. 23 N̄u̇' m̄ȯ m̄i żonnȧ Bernabé, b̄i n̄u̇ p'̄u̇ya ngue n̄un̄a Oja ya xi japi x̄and̄onho ẏȯ ja' i̇. Ra ndijohya p'̄u̇ya. Bi xifi ḡátho ẏȯ ja' i̇ ngue da h̄yah̄ẏȯ mm̄ai̇ da h̄ya ra ts'̄edi ngue da d̄en' nȧ ra Hm̄u̇ Jesús, h̄indȧ hẏε̇gui. 24 N̄un̄a ra Bernabé, rá hoga n'yȯh̄u nȧ, n'youi ra Esp̄iritu Santo, di z̄ajp̄abi rá nt'̄ε̇c'ei̇. Jan̄angue x̄angu̇ ẏȯ ja' i̇ bi d̄apẏȯ mm̄ai̇ ngue bi 'ẏε̇c'ei̇ rȧ Hm̄u̇ Jesús.

25 Ja bi nɛxpɐ rɑ Bernabé ngue bi map'ɐ ja rɑ hnini Tarso ngue bá honnɑ Saulo. Nu'mø mambá timp'ɐya, bá n'youi, bí 'yɛ'a Antioquía. 26 N'na jɛya xanho bi m'map'ɐ ha 'bɐhyø 'yɛc'ɛi. Xandøngu yø ja'i bi xännbabi rɑ hyɑ. Ja bá fɐp'ɐ Antioquía p'ɐya, ngue nɐya yø ja'i tenna Cristo i nhuti ngue yø cristiano.

27 Nu'ɐ yø pa'ɐ p'ɐya, nu'ɐ 'da yø pøngahya Oja bá nɛxpɐ Jerusalén ngue i ma Antioquía. 28 Nunɑ n'na nc'ɛi ni hu ngue rɑ Agabo bi nangui bi m'mäp'ɐ 'bɐhyø 'yɛc'ɛi. Bi bennbabi rɑ Espiritu Santo'a rɑ hyɑ bi mamp'ɐya, ngue i ja ngue di nja n'na rɑ thuhu gɑ rá nguni rɑ häi. Nu'a te bi mamp'ɐya, bi nja, gue'ɐ yø pa ngue mi ndast'abi rɑ Claudio. 29 Janangue nɐya yø 'yɛc'ɛi p'ɐ Antioquía bi 'yørpabi rɑ 'bäxte'ɐ yø mm'i'yɛc'ɛiui ni m'mɐ'a Judea. N'na ngu n'na bi uni te ts'ɐ bi zarpa yø ts'ɛdi di uni. 30 Ngunɑ bi 'yøt'e ngue bi petra mɛnyu, bi mennbabi yø 'yɛc'ɛi p'ɐ Judea ngue bi ndäpi to 'bɛt'o. Nɐya bi hyaxrɑ mɛnyu, guehna rɑ Bernabé 'nɛhrɑ Saulo.

12

Bi tho rɑ Jacobo, 'nɛ bi n'ofädi rɑ Bɛdu.

1 Nunɑ rɑ tiempo nɑ p'ɐya, bi bent'i 'da yø 'yɛc'ɛi nɑ rɑ dast'abi Herodes ngue bi uni. 2 Nunɑ rɑ Jacobo rá n'yohɐ rɑ Xuua, bi manda ngue bi thejpa rá ya connɑ juai. 3 Bi nu rɑ Herodes ngue di ho yø judío te bi 'yøt'e, bi bent'i mahøn'a rɑ Bɛdu p'ɐya. Nunɑ rɑ hyɑ nɑ p'ɐya, bi nja'a rɑ pa ngue rɑ ngo ts'i rɑ thuhmɛ hingui n'youi rɑ íxi. 4 Nu'mø mi ma mabent'i rɑ Bɛdu, bi manda rɑ Herodes ngue

bi jot'i. Nuṗ'u ja ra fädi p'uya, bi mä'i goho ponī yø soldado ngue yø goho nja'i n'na ponī. Bi zänni ngue ja xti sentencia 'mø xtä nguahra ngo ni hu ngue ra pascua. ⁵ Ya ofädi ra Bëdu, pe m'mädi xandønhø. Janangue hingui säya'u yø mmi'yεc'eiui, janjuani ngue mmarpabi Oja.

Oja bá jwjpṁ ja ra fädi ra Bëdu.

⁶ Nu'a ra xui'a p'uya, høntho xtä hyats'i xtä mma njæqui ra Bëdu ngue xtä mma mā sentencia ngue da tho. Nunā ra Bëdu, xi 'yεt'inde yoho yø soldado p'u mi aha. Mā nthut'i co yoho yø cadena. Nu'u mi'da yø soldado p'uya, 'bäp'u ja ra goxthi fädi ngue di mfädi. ⁷ Mi zø'a n'na rá anxε Oja p'uya, bi yot'i gä mbo ra fädi. Nunā ra anxε, bi dospa rá hyo ra Bëdu ngue bi 'yä, bi 'yεmbi:

—Dami nangui n'nahmantho.

Bi xo'u yø cadena manthut'i yø 'yε ra Bëdu p'uya.

⁸ Nu'a ra anxε bi 'yεmbi:

—Dami dæ'ni nguti ya, dami ti'ni thixfani —bi 'yεmbi.

Nu'mø mi 'yøtra Bëdu'a te sifi, ra anxε mahømbi 'yεmbi:

—Dami hye ni tuhu ya, bá nterbaya.

⁹ Nunā ra Bëdu p'uya, ni 'befatho p'u ni ma ra anxε ngue bi bønī. Pe hingui padī ngue'mø majuanī ogue himma juani'a te ørpabi ra anxε, bi 'yεnā ngue i 'ui. ¹⁰ Pe nu'mø mi thop'u rá mædi 'bæi yø soldado, bi 'uix'a rá yo 'bæi, mi zømp'u ja ra goxthi ngue gä ra t'εgui p'uya. Bi xose ra jut'i, bi bømbaya. M'mæfa p'uya, ya ni 'yop'u ja ra caye. Bi zop'u ra anxε p'uya, bi ma. ¹¹ Bi hyaxā njuani ra

Bedu p'uya ngue majuaní'a te ørpabi ra anxε bi nu, bi 'yεmp'uya:

—A nuyá, dí haxä njuani ya ngue majuaní bá pεnhna anxε Oja ngue bi yangä p'ua ja rá 'yε ra Herodes. Bi yangui ngue ra ndate mi mbεnngagui yø judío.

¹² Mente sodrá mmui ra Bedu'a te tho p'uya, bi zømp'ua ja rá ngu ra Maya rá mamá ra Xuua. Nuna ra Xuua xquet'a ni hu ngue i Marco. Xangu yø 'yεc'ei xi mpeti p'ua ja rá ngu na p'uya ngue mmat'Oja. ¹³ Nuna ra Bedu p'uya, bi jätra goxthi p'ua thi. Bá pøn'a n'na ra hmute ni hu ngue ra Rode ngue da padí te'o di jätra goxthi. ¹⁴ Pε nu'mø mi ba p'uya ngue ra Bedu 'bähmä xøts'e, nu'a gui johya, bi ntihi i ma mbo ngue bá ma. Gue hinga 'be bi xojpi. ¹⁵ Mi mamp'uya ngue 'báp'ua thi ra Bedu. Bi t'εmbuya:

—Antho guí loca ya, tegue da hyongua'a 'mø.

Pε ra hmute n'nat'a mma ngue majuaní gue'a ra Bedu 'bähmä xøts'e. Bi 'yεnyø ja'i p'uya:

—Hinga gue'a, sinoque rá ndahí'a.

¹⁶ Pε ra Bedu bi sigue di jätra goxthi. Bi ma to bá xocra goxthi p'uya. Mi nu yø ja'i ngue gue'a ra Bedu, εmmei bi nsu. ¹⁷ Ra Bedu p'uya, ørpatho yø senya conná 'yε ngue hīndi 'yani. Bi xihyø ja'i ha bi nja ngue bá juc'a Oja p'ua ja ra fādi. Bi 'yεmbi:

—Nu te dá thocä ya, dami xihma ra Jacobo 'nε'u mi'da ma zi cuha —bi 'yεmbi.

Bi bømp'uya, bi ma man'na ra xequi. ¹⁸ Mi hyaxpaya, janjuani ngue hinguí padí te da 'yøtyø soldado. Porque hinguí padí ha xi nja ra Bedu.

¹⁹ Bi manda ra Herodes ngue bá thonā Bedu, pε

himbá thini. Bi ma nt'änni yø mädi p'uya. M'mefa p'uya, bi manda ngue bi tho'ya yø mädi. Mi nhote ra Herodes, bi bomp'ya ja ra häi Judea, bi ma i m'map'ya ja ra häi Cesarea.

Ya bi du ra Herodes.

20 Nunä ra Herodes mađi nsuhmi yø mmengu Tiro 'nɛhyø mmengu Sidón. Pɛ bi nhɛcahya yø ja'i ngue da mɛnhna n'na ra comisió ngue da ma da nyaui ra Herodes. Pɛ 'be bi hyøspabi ra mɛnyu na ra Blasto di manda p'ya ja rá ngu ra Herodes. Go bi cətra hya na p'ya ngue di nhojpau yø ja'i ra Herodes. Porque nup'ya ja ra häi Tiro 'nɛp'ya ja ra häi Sidón, ja manı map'ya te mi pømp'ya ja rá häi ra Herodes ngue si yø ja'i. 21 N'na ra pa p'uya, bi mɛnnba ra hya yø ja'i ra Herodes ngue bá ɛhyø ja'i bi nyaui. Nunä ra Herodes bi hye rá he ngue ra hedast'abi. Bi mip'ya ja ra nthuts'i ngue bi nhøt'a hya p'uya. 22 Mi juadi bi nya p'uya, bi 'yɛnyø ja'i:

—Nunä ya ya, hingra ja'itho na, sinoque Oja na —bi 'yɛnyø ja'i.

23 'Bexque'a p'uya, n'na rá anxɛ Oja bi japi ngue bi hyenna Herodes, bi gamyø masɛ mi ca rá mmui, bi du. Porque bi hotho te mmanyø ja'i ngue ɛmbi Oja, himbi hejpi ngue ɛspabi yø ja'i.

24 Pɛ nunä rá hya Oja, man'na man'na ni zetho ndap'ya bi zä i hma. 25 Nunä ra Bernabé 'nɛhra Saulo mi dä ra mɛnyu i 'bɛnhni ngue danı dāp'ya Jerusalén. Hømbá pengui, bi 'yɛ'a Antioquía. Bá si ra Xuua nunä ni hu ngue i Marco.

13

Bi mudi di mpéhra Bernabé 'nēhra Saulo ngue bi yonna hya.

¹ Nu'u yø 'yɛc'ɛi 'bɔp'u ja ra hnini Antioquía, i n'youi p'u 'da yø pøngahya Oja 'nēhyø xännbate 'da. Guehna ra Bernabé, ra Simu nuna ni hu ngue ra Niger, ra Lucio nuna ra mmɛngu Cirene, ra Manaén nuna rá tede ra Herodes mi ndast'abi p'u Galilea, 'nēhra Saulo. ² N'na ra pa bi mpɛti yø 'yɛc'ɛi ngue thanne Oja. 'Nɛ etyø mmɛi yø ja'i 'mø ndanne. Ra Espiritu Santo bi 'yɛna:

—Dami 'yɛxui ra Bernabé 'nēhra Saulo, para ngue da 'yøtra 'bɛfi ga 'bɛpi, porque ya xtá huanhná ya.

³ Mi juadi bi mat'Oja yø ja'i p'uya, 'nɛ etyø mmɛi, bi japyø 'yɛ p'u ja yø ya p'uya, para ngue da fadi ngue ya bi t'ɛts'i. Bi n'yɛte p'uya, bi ma.

Ya bi manna hya p'u Chipre.

⁴ Nuna ra Espiritu Santo bi menhna Bernabé 'nēhra Saulo ngue di 'yonna hoga 'da'yo hya. I mpa p'u ja ra hnini Seleucia. Ja bi 'yop'u ra barco ngue i mpa p'u ja n'na ra häi brá ja made ra jathe ni hu ngue Chipre. ⁵ Mi zømp'u ja ra hnini Salamina, nu'u yø judío xi mpɛti p'u ja ra nija p'uya, gä bi xihrá hya Oja. Ni n'youi ra Xuua ngue yø mäxte. ⁶ Bi n'yo p'uya, xangu p'u bi thogui. Sär'mø mi zømp'u ja ra hnini Pafos. Ja bi nthɛui p'u n'na ra judío ni hu ngue ra Barjesús. A nuna p'uya, ra badi pɛ mmanna fɛhni, ɛna ngue rá pøngahya Oja. ⁷ Nuna ra Barjesús mará amigo ra dast'abi Sergio Paulo. Ra dast'abi p'uya, mi ja xanho rá n'yomfɛni. Bi zohna Bernabé 'nēhra Saulo, bi ne bi 'yø'a rá

hya Oja. ⁸ A nuna ra badi p'uya, ja man'na ra thuhu ngue ra Elimas. Bi dajpi te mmanya yau ra dast'abi, bi ne xti hejpi ngue hinda 'yεc'ei ra hya sifi. ⁹ Nuna ra Saulo xquet'a ni hu ngue ra Pablo. Pe ra Pablo di hatra ts'edi ra Espiritu Santo, bi za di hēti ra Elimas. ¹⁰ Bi 'yεmbaya:

—Nu'i grá ndøbethani, gā ra nts'o gni 'yo. Rá basi'i ra zithu. Ni nsuiui'a te gā xanho. ¿Ua hīnjam'mø guí 'yεts'a gni ts'onnbabi'a ra hya njuantho di un'Oja? ¹¹ A nuyá, di castiga'i Oja ya. Guí nxädä njammī pa ya, hīnda zä guí nnurpa rá nyot'i ra hyadi —bi 'yεmbi.

N'na zihmantho bi gā 'bexui p'u ha hētra Elimas, honi to di canhni, porque hīnha hēti. ¹² Nu'mø mi nu ra dast'abi'a te bi nja p'uya, 'bexque'a bi 'yεc'ei ra hoga 'da'yo hya. 'Nε janjuani di 'yøtho'a te ra xädi i ja ngue sifi hanja'a ra Hmu Jesús.

Ra Pablo 'nεhra Bernabé bi ma man'na ra hnini xquet'a ni hu ngue ra Antioquia.

¹³ Nuna ra Pablo 'nεhya mi'da yø n'yohu, gā bi 'youi ra barco p'u ja ra hnini Pafos ngue i map'u ja ra hnini Perge, ja yø xequi rá njap'u Panfilia. Ja bá nsote p'u ra Xuua p'uya, porque bá pengui ngue bi zø'a Jerusalén. ¹⁴ Mambá thop'u Perge p'uya, i mpa p'u ja ra hnini Antioquia ngue Pisidia. Nu'mø ra pa ngue ra ts'äya, bi yurbu ja ra nija di mpēti yø judío. Bi mi p'uya. ¹⁵ Nu'mø mi juadi bi hman'a te nt'ot'i p'u ja ra libro ngue rá ley Oja, 'nε'a te bi 'yotyø pøngahya Oja, nu'u di manda p'u ja ra nija bi mēnnba ra hya, bi 'yεmbi: “Aguē n'yø'aui, nu'mø ja tema hya gni hyaui ngue guí xihmi yø ja'i, dā zä guí mmammī ya”. ¹⁶ Ra Pablo p'uya, bi nangui. Bi

'yøtrə senya conna 'ye, di hejpa_bi yø ja'i ngue h_indi 'yani. Bi 'yemb_uya:

—Ague gyø judío_h, te'o gä suprá x_udi Oja, dami 'yøhm_u ya yø hya ja ua. ¹⁷ Nuna Oja thanne yø judío, bá huan'_u ma mboxitah_u. Bi 'yøt'e ngue bi ze'_u yø mbom'meto ra Israel m_ente bá m'map'_u ja ra 'dan'yo häi Egipto. Conná ts'edi Oja bá jacyø ja'i p'_u Egipto. ¹⁸ M_ente bi n'yo dapo nyote njeya yø ja'i, nuna Oja bi zeti te øtyø ja'i. ¹⁹ Bi jua Oja yoto yø nación man_i njap'_u ja yø häi Canaán. Yø häi ya yø ja'i bi gua p'_uya, go bi t'unma mboxitah_u ngue da gohmi. ²⁰ M'mefa p'_uya, m_ente bi zøn'i goho ciento 'n_e yote ma'det'a njeya, bi 'yexyø ts'ut'abi ngue di manda yø judío asta gue'mø mambá m'mahra pøngahya Samuel. ²¹ Nuya yø judío, bi 'yädi ngue da t'exra dast'abi di manda. Nuna Oja p'_uya, bi 'yexa n'na ra dast'abi ngue bi mpe'a nyote njeya. Guehna ra Saúl bi t'ets'i, nuna rá ts'ant'_u ra Cis. Nuna ra n'yoh_u na, rá mbom'meto ra Benjamín. ²² M'mefa p'_uya, bi hyajpa_bi Oja rá 'befi ra Saúl. Bi 'yex hman'na ra dast'abi ni hu ngue ra David. Bi 'y_en'Oja p'_uya: “Nuna ra David rá ts'ant'_u ra Isaí, guehna n'na ra n'yoh_u dí nnu manhogä na. Nu'a te gä dí nnegä ngue di nja, nuna go da 'yø'na”, bi 'y_en'Oja. ²³ A nuna ra Jesús, rá mbom'meto ra David, guehna bá ex Oja ngue da yanyø judío tengutho xi yarpa Oja m'met'o yø judío. ²⁴ Hante ngue da fahna ra Jesús, nuna ra Xuua bi xihyø judío ngue jatho da hyep'_u ra nts'o ga 'yo yø ja'i n'namhma di nxixya. ²⁵ Nu'mø ni ma da zønna pa da du na ra Xuua, bi 'y_ena: “Nu'a ra Cristo guí mmamhm_u, hinga guécä'a. Da ep'_u m'mefa'a,

pegue nmaguesε 'mø bá εhε. ¿Haru gue ga sucä tengu'a?" bi 'yεna.

²⁶ Ague gyø judío n̄i mεn̄ih̄u r̄a Abraham, gätho m̄i'da yø ja'ì suprà xud̄i Oja. Go bá 'ben'nah̄u n̄a r̄a hya ja ua ngue gd̄i nyamhm̄u n̄a. ²⁷ Nu'̄u yø mmεngu Jerusalén conyø ts'ut'abi h̄inguì 'yo yø mm̄i te'o n̄a r̄a Jesús. Nun̄a r̄a hya bi 'yotyø pøngah̄ya Oja, nhyato nhyato di xäp'̄u ja r̄a n̄ija yø ja'ì, pε h̄inguì tinyø mm̄i'a te r̄a hya nt'ot'i. I njarb̄tho ya, nu'mø m̄i sentencía r̄a Jesús, ya bi nja'a te r̄a hya nt'ot'i. ²⁸ Madague'a h̄imb̄i d̄innb̄a rá ts'oqui ngue xt̄i du, pε bi xihyø judío n̄a r̄a Pilato ngue d̄i m̄anda d̄a tho. ²⁹ M̄i zä m̄i njapi gätho'a te nt'ot'i p'̄u ja r̄a Maçã Libro p'̄uya, bá thajp̄u ja r̄a pont'ì p'̄uya ngue b̄i t'ägui. ³⁰ Pε nun̄a Oja bi 'yøt'e ngue bi b̄ennate p'̄u ha bi t'ägui. ³¹ Nu'̄u yø xädi 'dap'̄u m̄i 'youi r̄a Jesús, n'youi 'mø mambá nεxp̄u Galilea ngue n̄i ma Jerusalén. Pε xangu yø nn̄idi mahømb̄i nyauì 'mø m̄i b̄ennate. N̄uya yø xädi ya, guehya 'b̄ai ngue di ja majuan̄i r̄a hya p'̄u ha 'bahyø judío ya, ngue hanja n̄a r̄a Jesús.

³² Dadi øt'ähe n̄a r̄a hoga 'da'yo hya, ngue nu'mø yø pa xa thogui, ya b̄i nja n̄a r̄a hya xi yarpar̄b̄i Oja'̄u m̄a mboxitah̄u. ³³ Porque ngue yø mbom'metøj̄u'̄u ya, nun̄a Oja, ya b̄i nja'a te r̄a hya x̄a mma mmam'met'o, ngue d̄a penhua r̄a Jesús. Ya b̄i nja n̄a r̄a hya nt'ot'i p'̄u ja r̄a Salmo rá yoho ngue εn̄a: “Gue'e m̄a Ts'unt'̄u'̄i, go dí εx̄a'ì ya ngue guì ndast'abi”, bi 'yεn'Oja. ³⁴ Ya m'met'o x̄i man'Oja ngue jatho d̄a japi di b̄ennate p'̄u ha d̄a nt'ägui r̄a Jesús. Porque h̄inguì nnepe d̄a 'ya rá do'yo. Nguna b̄i manya ngue bi 'yεna: “Ga øt'ä

ngue guí t̄imhm̄a r̄a n̄ho d̄á yarpaḡä r̄a David".
³⁵ Xquet'a nt'ot'i man'na r̄a hya p'ua ja r̄a Salmo
 ngue i ɛna: "Nu'a n̄i Maca Ts'ant'u, h̄inguĩ japi da
 'ya rá do'yo'a", i ɛna.

³⁶ Majuan̄i ngue bi 'yørpabi rá pähä Oja mente r̄a
 pa bi m'muhra David. Nu'a r̄a hya di 'bɛp'a Oja da
 'yøt'e, gue'a bi 'yøt'a. M'mefa p'uya, bi du, 'dap'u bi
 tähmi rá mboxita. Pɛ bi 'ya rá do'yo. ³⁷ Pɛ nuna
 r̄a Jesús, bi 'yøt'a Oja ngue bi bennate, h̄imbi 'ya
 rá do'yo na. ³⁸ Ague n'yø'ah̄u, nuna r̄a hya ma
 øt'e'ah̄u ya, jatho guí pah̄mu ngue nuna r̄a Jesús,
 guehna di punnga ma ts'oquih̄u na. ³⁹ Hangu bi
 meh̄yø ja'i ngue nne xt̄i mpunn̄bi ngue xt̄a 'yøt'e
 te ḡama hya nt'ot'i p'ua ja rá ley r̄a Moisés, pɛ h̄imbi
 zä. Di mpunn̄babi r̄a ja'i ya, pɛ gue gue'a da 'yɛc'ɛi
 r̄a Jesús. ⁴⁰ Dam̄i mfäh̄mu, man'na n'yo mi 'yøt'e
 ngue go guí thoh̄mu'a te bi 'yotyø pøngah̄ya Oja
 ngue bi 'yɛna: ⁴¹ "Ague gyø dennateh̄u, nu'a te
 ḡa nuh̄u ya, madague'a guí suh̄u, pɛ ngutho guí
 m'meh̄mu. Porque guecä dr̄a Ojaḡä, da zønna pa
 ga øt'ä yø cosa ngue tate mazih̄otho, ast̄a h̄inguĩ
 'yɛc'ɛih̄u 'mø to da xi'ah̄u hanja", bi 'yɛna.

⁴² Mi jua'a r̄a hya bi man̄na Pablo p'uya, bi
 bømp'u ja r̄a nija n'youi ya mi'da yø n'yoh̄u. A nu'u
 h̄ingyø judío p'uya, bi xifi ngue nu'mø bi d̄ätra pa
 säya yø ja'i, h̄onda ngu'a r̄a hya da man̄na Pablo.
⁴³ Mi n'ueñyø ja'i p'ua ja r̄a nija p'uya, nuna r̄a Pablo
 'nɛhra Bernabé, bi denn̄i xangu yø judío, da gue'u
 yø ja'i ya xa benn̄ba yø nt'ɛc'ɛi yø judío xquet'a n̄i
 tet'i. Nuya n̄i terb̄aya, majapi nts'edi ngue h̄inda
 hyejpabi rá mate Oja.

⁴⁴ Mi d̄ätra hyato ma pa säya yø ja'i p'uya, ya mme

gä rā hnīnī bī mpeti, ngue nne da 'yøspa rá hya Oja.
⁴⁵ Pε mī nū yø judío p'uya ngue εna yø xajm yø ja'i,
 bī nseyā p'uya. Bi dājpi te mmanā Pablo, bi zui.
⁴⁶ Rā Pablo p'uya, 'nēhra Bernabé bi hya rā ts'edi
 ngue bī nya, bi 'yεmbyø ja'i:

—Ague gyø judíoḥm, mī jahmā ngue go rá mudi
 dá si'ahm rá hya Oja. Pε ya hinguī nthēhā rā 'da'yo
 te para zantho, ngue hinguī nnu manhoḥm nā rā
 hya nā. A nuyá, gdá mácāhe p'ū rá m'muhyø ja'i
 hīngyø judío ya. ⁴⁷ Porque guehna bī mēngāhe
 Oja nā ngue bi 'yεna: “Nuya dí εxa'i ya ngue
 guī cāmbabi rā 'yu da n'yo yø ja'i hīngyø judío,
 tengutho n'na rā nyot'i 'mø nī 'bet'o. Janangue da
 zā dī nyanyø ja'i rá ngūnī nxīmhai”.

⁴⁸ Mī 'yøhyø ja'i nā rā hya si p'uya, janjuanī ngue
 rā ndi johya'ū hīngyø judío. I mmanyoø ja'i p'uya
 ngue xandønho rá hya Oja. 'Nε gā bi 'yεc'εi'ū yø
 ja'i ya xpá ts'ānbi ngue dī nthēui rā 'da'yo te para
 zantho. ⁴⁹ Bī ma mā'yonī rá hya Oja gātho'a rā
 xequi'a p'uya. ⁵⁰ Nuya yø judío mbøcue, bi 'yutya
 yø xisu ya suprá xudi Oja, guehya hnu mānsu p'ū
 ja rā hnīnī ya yø xisu. Dā guehyø n'yohm dī manda
 p'ū ja rā hnīnī, gā bi 'yut'i. Janangue bá yūns'yø
 ja'i p'uya, ngue bi zūhra Pablo 'nēhra Bernabé. Bi
 'yēt'i, xifi ngue ya hīnda pengui. ⁵¹ Pε nuya yø
 representante rā Cristo, bi huamhyø fonthāi mī
 n'youi yø mbongua, gue'a rā hmεya'a ngue ya bi
 thēp'ū yø ja'i nuya hīmbi nū manho rā hya. Bi tho
 p'uya, i mpa p'ū ja rā hnīnī Iconio. ⁵² Nu'ū yø ja'i ya
 xi 'yεc'εi rā hya p'uya, janjuanī ngue di johya 'nε di
 hatra ts'edi rā Espiritu Santo.

14

Ra Pablo 'nɛhra Bernabé bi manna hya p'u Iconio.

¹ Nup'u ja ra hnini Iconio, jap'u ra nija di mpeti yø judío, ja bi yarbua ra Pablo 'nɛhra Bernabé ngue bi manna hya. Mi manna hya p'uya, xangu yø judío bi 'yɛc'ɛi, 'nɛ'u hɪngyø judío bi 'yɛc'ɛi ra hya.

² Pɛ nu'u yø judío himbi 'yɛc'ɛi ra hya p'uya, bi 'yatyø mmɛngu Iconio, bi japi ngue bi nu man'u yø 'yɛc'ɛi. ³ Janangue ya'atho yø pa bá m'map'u, bi hya ra ts'edi bi manna hya. Hønt'a Oja nøts'e mɛnte xihyø ja'i hanja'a rá mate Oja. Ifax Oja ngue øtyø milagro para ngue da fadi ngue majuani te mma. ⁴ Pɛ nu'u yø ja'i 'bup'u ja ra hnini, yo 'bui i nja. Nu'a n'na 'bui 'da'igu mmamhmu yø judío. Man'na 'bui p'uya, 'da'igu mmamhmu yø representante ra Cristo.

⁵ Yø judío, 'nɛ'u hɪngyø judío, bi nhɛcahyahu yø ts'ut'abi ngue da zamba yø representante ra Cristo, 'nɛ da mɛndo. ⁶ Mi zä mi badi te fennbabi ra Pablo 'nɛhra Bernabé, bi bømp'uya, i map'u ja ra hnini Listra. Bi thogui, i mpa p'u ja ra hnini Derbe. Guehya yø hnini rá njap'u Licaonia ya. Gä bá n'yop'u ja yø hnini querp'u bí ja. ⁷ Ja bi mmamp'u ra hoga 'da'yo hya p'uya.

Bi 'bando ra Pablo.

⁸ Nup'u ja ra hnini Listra, bi dimp'u n'na ra n'yohu mi hup'u ngue hingu i sä di n'yo. Porque ra dogua mɛnte ra pa xa m'mui, hinjam'mø di 'yo. ⁹ A nuna ra n'yohu na, mi 'yøde te mmanna Pablo. Ra Pablo bi hyeti, bi ba p'uya ngue ɛc'ɛi ngue da zä yø gua. ¹⁰ Nuna ra Pablo bi ts'edi bi 'yɛmbi:

—Dami nangui ga 'bäi —bi 'yɛmbi.

Nuna ra n'yohu p'uya, bi m'mäi. Bi 'yɛn'a n'na ra sägui p'uya, bi n'yo. ¹¹ Mi nu yø ja'i'a te bi 'yøtra Pablo p'uya, bi m'hra hmafi yø ja'i, ga ya'a te yø hya yø ja'i Licaonia, i ɛna:

—Yø zi dahmu xpá ngohi ngue yø ja'i, bi zøcua dí 'b'hm ya —bi 'yɛna.

¹² Nuna ra Bernabé, t'ɛmbi ngue ra dahmu Júpiter. Nuna ra Pablo p'uya, t'ɛmbi ngue ra dahmu Mercurio na, porque guehna ra Pablo bi manna hya. ¹³ Nu'a rá mmäcja ra dahmu Júpiter i ja rá nija p'u ja ra nenihni ni yutra 'yu. Bá zi yø ndani na p'uya, xpí tøtyø thøðøni, ni map'u 'b'hyø representante ra Cristo. Bá n'youi yø ja'i di nhomdani ngue da 'yørpa ra 'bøt'e ngue da danne. ¹⁴ Pɛ ra Bernabé 'nɛhra Pablo, bi mmɛya'a te nne da 'yøtyø ja'i ya p'uya. Bi xetyø pahni p'uya, ngue gue'a gui nɛqui ngue hingui nnu manho te nne da 'yørpabi yø ja'i. Bi yurbu ha 'b'hyø ja'i p'uya, ni mafi, i ɛna:

¹⁵ —Ague n'yø'ahu, ¿hanja'a gui nne gui 'yøthu? Nuga'be xquet'a dyø ja'itho gä'be tengutho'ahu. A nuyá, nná ɛɛ ga øt'a'be na rá hoga 'da'yo hya Oja ya, n'namhma gui hyehma p'u'a te gui øthu, hinte di muui'a. Dami 'yɛc'ɛih Oja nuna 'bäi. Guehna bi 'yøt'e te gä bi ja mahɛts'i, 'nɛhra häi, 'nɛhra jathe. 'Nɛ bi 'yøt'e gätho yø cosa dí nnuhu. ¹⁶ Nu'mø yø pa xa thogui, nuna Oja, madague'a hingui nnu manho te øtyø ja'i, pɛ bi unna 'yu yø ja'i ngue da 'yøt'e te di ho. ¹⁷ Pɛ zant'a di nɛqui te'o na Oja, ngue gä ra nho ørcahu. Di 'dacju ra 'ye. I øt'e ngue nja yø huahi. Di 'dacju te ga sihu, 'nɛ di unna pähä ma mmihhu.

18 Madague'a ngue ngunā rā hyā bi mānna Pablo, pε xanhennitho ha i hejpbabi yø ja'i ngue hinda hyo yø ndani da 'yørpabi rā 'bøt'e.

19 Bi zøhyø judío ngue yø mmεngu Antioquía p'uya, 'nεhyø mmεngu Iconio. Bi japa nts'edi yø ja'i ya p'uya, ngue da mando rā Pablo. Mi mando p'uya, εnā ngue ya bi hyo. Bi garpaya, bá emma xøts'e rā hnini. 20 Pε bi mpeti yø 'yεc'ei p'u ha 'benna Pablo. Bi nangra Pablo p'uya, mahømbi yarbū ja rā hnini. Mi hyaxpaya, bi ma, bi mε rā Bernabé, i mpa p'u ja rā hnini Derbe.

21 Mi juadi bi mānna hoga 'da'yo hyā p'u ja rā hnini Derbe p'uya, xandøngu yø ja'i bi 'yεc'ei rā hyā. Bi mengui mahøn'a p'uya, i map'u ja rā hnini Listra. Bi tho'a Iconia, i mpa Antioquía. 22 Di hatra ts'edi yø 'yεc'ei p'u ja yø hnini bá thogui. Bi xifi ngue hinda hyε'a rā hyā εc'ei. Bi xifi ngue nu rā ja'i nne da yarbū di mānda Oja, jatho da zā rā n'u ua ja rā ximhäi ngue da ts'ui. 23 Xquet'a bi 'yεxyø n'yohu n'na ngu n'na yø hnini ngue di m'met'o p'u di mpeti yø 'yεc'ei. Da zømp'u da zøni, øtyø mhmat'Oja 'nε etyø mmui. Nunā rā Pablo di fāt'a Oja ya yø ja'i bi 'yεc'ei rā hyā.

Bi mengra Pablo 'nεhra Bernabé ngue i ma Antioquía.

24 Mambá εp'uya, bá tho'a Pisidia, i mpa Panfilia. 25 Mi zøp'u ja rā hnini Perge p'uya, bi mānna hoga 'da'yo hyā. Mi thop'u p'uya, i mpa p'u ja rā hnini Atalia. 26 Mambá thop'u p'uya, bá o rā barco i ma Antioquía. Guehna rā hnini nā ngue bi t'äprá mate Oja ngue da mäp'u di ma rā Pablo 'nεhra Bernabé ngue'a rā 'bēfi ya bi juadi bi 'yøt'e. 27 Mi zømp'u

ja ra hn̄ini Antioquía p'uya, bi mp̄eti yø 'yɛc'ɛi. Bi xihyø ja'i te xi 'yøt'Oja conná ngue'u. Bi xifi ngue nne Oja ngue 'nɛ'u yø ja'i h̄ingyø judío da 'yɛc'ɛi ra Jesucristo. ²⁸ Ya'atho yø pa bá m'm̄ap'u 'b̄ahyø 'yɛc'ɛi na ra Pablo 'nɛhra Bernabé.

15

Bi nja n'na ra junta p'u Jerusalén.

¹ Nu'u yø pa'u p'uya, bá nɛxa Judea 'da yø n'yohu, bi zø'a Antioquía. Bi m̄di bi x̄annbabi yø 'yɛc'ɛi p'uya, bi 'yɛmbi:

—Para ngue gui nyamhm̄u, jatho ngue gui 'yøthu tengutho bi manda ra Moisés ngue da hm̄pya'ah̄u connā circuncisión —bi 'yɛmbi.

² Nunā ra Pablo 'nɛhra Bernabé, bi 'yɛmmɛi bi njunt'ui'u mman'a p'uya. M'm̄efa p'uya, bi t'ɛxra Pablo 'nɛhra Bernabé ngue i ma Jerusalén, bi mähā m̄i'da yø 'yɛc'ɛi ngue da nyah̄u yø representante ra Cristo co 'nɛ'u 'bet'o p'u di mp̄eti yø 'yɛc'ɛi p'u Jerusalén. Janangue da nu ha di jap'na ra hya na.

³ Nu'u yø 'yɛc'ɛi p'u Antioquía, bi ma bi thøp'u ja ra 'yu ra Pablo 'nɛhra Bernabé. Ni nthop'u ja yø häi Fenicia 'nɛ Samaria. I mma ha bi nja ngue bi hyep'u yø nyogui nt'ɛc'ɛi yø ja'i ngue bi 'yɛc'ɛi Oja. Gätho yø 'yɛc'ɛi p'uya, ɛmmɛi di johya 'mø m̄i 'yøhna ra hya na.

⁴ Nunā ra Pablo 'nɛhra Bernabé bi zømp'u Jerusalén, bi mp̄eti yø 'yɛc'ɛi conyø representante ra Cristo 'nɛ'u yø n'yohu 'bet'o p'u di mp̄eti yø 'yɛc'ɛi. Bi mā te xi 'yørpabi Oja p'uya. ⁵ Bi nangui 'da yø fariseo ya xi 'yɛc'ɛi ra hya p'uya, bi 'yɛmbi:

—Jatho ngue da ma mhmεpya ya yø 'yεc'εi h̄ingyø judío, d̄i njapra circuncisión. 'Nε d̄i njapi ngue da zupra ley bi 'yotra Moisés —bi 'yεmbi.

⁶ Janangue bi mpeti yø representante ra Cristo p'aya, co 'nε'ya yø n'yohya 'bet'o p'ya ja ra nija, para ngue da hnu ha d̄i njapra hya. ⁷ Mi juadi mi nyaui ya'atho p'aya, bi nangra Bedu, bi 'yεna:

—Ague ma zi cu'aha, guí pahma ngue nu'mø yø pa xa thogui, bá huanngä Oja p'ya ha guí 'buhma, ngue ga xica ra hoga 'da'yo hya yø ja'i h̄ingyø judío. I nnepe ngue 'nεhya da 'yεc'εi ra hya ya. ⁸ Nuna Oja, i parbabi yø n'yomfeni yø ja'i. 'Nε di nεqui ngue bi nu manho Oja ngue 'nεhyø ja'i h̄ingyø judío da 'yεc'εi, porque bá pennbabi ra Espíritu Santo, tengutho bi jacya m'met'o. ⁹ Tengutho bi jacya Oja, bi jarbutho ya h̄ingyø judío ya. Bi punnbabi ya yø ja'i bi 'yεc'εi. ¹⁰ Xiya, ¿hanja ngue guí täcja'a te nne da 'yøt'Oja ya? Porque guí xihma yø 'yεc'εi ngue jatho da denna ley nuna h̄injam'mø di sä da 'yøtyø ja'i, ni xinga guehma mboxitahya xta nzä xta 'yøt'e, ni xinga guecya di sä ga øthya'a te gäma hya di manda ra ley. ¹¹ Pe dí εc'εihya ngue gdä nyamhma conná mate ra Hmu Jesús. Xquet'a jarbutho yø ja'i h̄ingyø judío ya.

¹² Gä bi nsäya'a guí njun'mahya yø ja'i p'aya. Bi 'yørpa masu ra hya mmana Bernabé 'nεhra Pablo. Bi ma te bi nja 'mø mi map'ya 'buhyø ja'i h̄ingyø judío, ngue bi 'yøtyø milagro Oja conná ngue'ya. ¹³ Mi juadi bi hmanna ra hya na p'aya, bi 'yεna Jacobo:

—Ague ma zi cu'aha, dami 'yøhma te ga mmangä ya. ¹⁴ Nuna ra Simu, ya bi xicya ha bi nja te

bi 'yørpabi Oja 'mø rá mædi mi map'ɥ 'bɥhyø ja'i hĩngyø judío. Nuna Oja, ya xp̄a huanhyø ja'i ja ngue da zo rá 'yε. ¹⁵ Nuna ra hya naya, di nth̄eui na ra hya bi 'yotyø pøngahya Oja naya, ngue εna: ¹⁶ “Nu'mø bi nja'a ra hya nt'ot'i ya, nu'a ra nija bi hyøhra David, ma'da'yo ga hoqui hap̄x xants'oni, porque ya xa xot'i. ¹⁷ Dí nne ngue gátho yø ja'i hĩngyø judío da hyongui n'namhma da zo ma 'yε. ¹⁸ Nguna ra hya bi man'Oja, 'nε bi japi bi bahyø ja'i xa m'mahyø pa xa thogui”, bi 'yεna.

¹⁹ Nugä dí εna ngue nuya yø ja'i hĩngyø judío, ngue ya 'yo di 'bätyø mm̄ai ngue εc'ei Oja, ya hĩngui sä ga ts'onnbah̄x yø mm̄ai ya. ²⁰ A nuyá, para ngue hĩndi nsah̄mi ya yø judío ngue yø 'yεc'ei ya, høndya yø hya ja ua da ma macuarpi ra sacua ya. Ngue hĩnda za ra ngø, nu'a i tho ngue i t'ørba ra 'bøt'e yø dah̄mu. 'Nε hĩndi n'yots'om'mäi. 'Nε hĩnda zaprá ngø yø zu'ε hĩngui pønna ji 'mø bi du, 'nε hĩnda zi ra ji. ²¹ Porque asta guehyø pa xa thogui, ya mandø njam'møtho, n'na ngu n'na yø hn̄ini i 'b̄ai te'o mmana ley bi 'yotra Moisés. Nuna ra ley na, nu'mø ra pa ngue ra ts'äya, nhyato nhyato hmamp'ɥ ja yø nija di mp̄eti yø judío.

²² A nuya yø representante ra Cristo p'ɥya, co 'nε'ɥ yø n'yoh̄x 'bet'o p'ɥ ja ra nija, 'nε gátho yø 'yεc'ei, bi zannbaya ngue da huanhni to da menhni, di ma Antioquia, da mε ra Pablo 'nεhra Bernabé. Bi t'εxra Judas nu'a ja man'na ra thuh̄u ngue ra Barsabás. 'Nε bi t'εxra Silas. Guehya yø n'yoh̄x 'bet'o p'ɥ 'bɥhyø 'yεc'ei ya. ²³ Bi ma nt'øt'e ra sacua da gaxp̄ya, i εnna sacua:

“Nugähe yø representante gahe ra Cristo, 'nεhya

'bet'o ua ja ra nija, 'nehya mi'da ma zi cuxu 'bucua, dadi zenguagähe'u ma zi cuxu hingyø judío rá m'map'u ja ra hnini Antioquia, 'ne'u rá m'map'u ja ra häi Siria, co 'nep'u ja ra häi Cilicia. ²⁴ Dí øcähe ngue bi nexua 'da yø n'yohu ngue hindá et'ähe. A nuya p'uya, hinguí padí te gui 'yøthu ngue bádi ts'on'na ni mmaih'u 'na ra hya i mma, ngue di manda di nja'ahu ra hmepya ngue ra circuncisión, 'ne gui suphu gätho'a te di manda ra ley bi 'yotra Moisés. ²⁵ Janangue dá mpetigähe ngue dá nhēcähyähe. Dá exähe yø n'yohu bi map'u, bi mähä na ma zi cuxu ra Bernabé 'nehra Pablo. ²⁶ A nuna ra Bernabé 'nehra Pablo i enyø te conná nguehna ma Hmuhu Jesucristo. ²⁷ Nuya yø n'yohu dá et'ähe p'uya, guehna ra Judas 'nehra Silas. Nuya p'uya da zä gui nyasēhu, guehya da xi'ahu tema hya dá sännähe ya. ²⁸ Nu'a te bi zänna Espíritu Santo p'uya co 'nēcähe, dá nu manhohe ngue hinguí ja ts'edi da 'yøtyø ja'i'a te gä ga 'yo yø judío. Hinda hondya yø hya i ja ngue gui 'yøthu p'u ha 'bähyø judío da si'ahu. ²⁹ 'Yo gui sahu ra ngø i tho ngue t'ørba ra 'bøt'e yø dahmu. 'Ne ra ji p'uya, 'yo gui sihu. Nu'a ra ngø hinguí pønna ji 'mø bi du, 'yo gui sahu. 'Ne 'yo gui 'yots'om'mäihu. Nu'mø ngue gá 'yøthu na ra hya dí xi'ähe ya, ya xanho te gui øthu 'mø. Hønt'Oja da mä'ahu".

³⁰ Ya bi ma'u bi t'erbuya. Mi zømp'u ja ra hnini Antioquia, bi petyø 'yēc'ei, bi da ra sacua p'uya. ³¹ Nu'mø mi nu ra sacua yø 'yēc'ei p'uya, emmei di johya ngue ya bi nhohyø mmäi. ³² Nuna ra Judas 'nehra Silas xquet'a yø pøngahya Oja ya, bi hojpabi yø mmäi yø 'yēc'ei ya p'uya, 'ne bi hatra

ts'edi na ra hya bi xifi. ³³ Bá m'məp'u njammī pa p'u Antioquía. M'məfa p'uya, bá n'yete ngue bi mengui i ma Jerusalén. ³⁴ Pε nuna ra Silas bi nu manho ngue bá cop'u na. ³⁵ Xquet'a 'nəhra Pablo, 'nəhra Bernabé bá cop'u Antioquía. Bi sigue bi xännbabi yø ja'i na rá hoga 'da'yo hya Oja. Bi mfäxui mi'da yø mməngu p'u ngue xännba ra hya yø ja'i.

Nuna ra Pablo, ya rá yo ndi bi ma ngue di 'yonna hya.

³⁶ Mi ma njammī pa p'uya, ra Pablo bi 'yembra Bernabé:

—Mahønga mməp'u ja yø hnini ya xtá mammi rá hya Oja ya. Ga ma nui te di ja'u ma zi cūh —bi 'yembī.

³⁷ Nuna ra Bernabé, bi ne xta nzixra Xuua nuna ja man'na ra thuhu ngue ra Marco. ³⁸ Pε ra Pablo himbi nu manho ngue xta nzits'i, porque ra Xuua ya xpī nsote p'u Panfilia, hinguī nne da məp'u ni ma ngue di 'yonna hya. ³⁹ Bi n'uēni n'na ngu n'na ngue hinga 'da'igu i mma. Nuna ra Bernabé bi zixra Marco na. Bi 'yo ra barco i map'u ja ra häi Chipre. ⁴⁰ Ra Pablo p'uya, guehna ra Silas bi ne bi mε na. Yø 'yεc'ei p'uya bi 'yäprä mate Oja ngue da mädi ha ni ma. ⁴¹ Ra Pablo 'nəhra Silas i mpa p'u ja ra häi Siria, 'nəp'u ja ra häi Cilicia. Di hatra ts'edi yø 'yεc'ei p'u ni ma.

16

Ra Timoteo bi mähä ra Pablo 'nəhra Silas.

¹ Ra Pablo 'nəhra Silas bi zəmp'u ja ra hnini Derbe. Mi thop'u p'uya, i mpa p'u ja ra hnini Listra. Nup'u ja ra hnini p'uya, bi dīmp'u n'na ra 'yεc'ei

n̄i hū ngue r̄a Timoteo. R̄a judío'a rá mamá, p̄e ya r̄a 'ȳɛc'ɛi. Rá papá p'uya, h̄ingra judío'a. ² Nu'ua yø 'ȳɛc'ɛi m̄i 'b̄ap'ua ja r̄a hn̄ini Listra b̄i nū manho na r̄a Timoteo, da gue'ua yø 'ȳɛc'ɛi p'ua ja r̄a hn̄ini Iconio, xquet'a b̄i nū manho. ³ R̄a Pablo p'uya, b̄i ne b̄i mähä na r̄a Timoteo. Bi japi ngue b̄i ma mhm̄ɛpya, b̄i njapra circuncisión n'namhma ngue h̄indi mbøcua yø judío p'ua d̄i ma. Porque ya fadi ngue h̄ingra judío rá papá na r̄a Timoteo. ⁴ Nu'ua ja yø hn̄ini ntho p'uya, bi xihyø 'ȳɛc'ɛi ngue da 'yøt'e te mmanna s̄ucua b̄i m̄enhyø representante r̄a Cristo, conyø n'yohua 'bet'o p'ua d̄i mp̄eti yø 'ȳɛc'ɛi p'ua Jerusalén. ⁵ A n̄uya yø 'ȳɛc'ɛi p'uya, bi hya r̄a ts'edi yø nt'ɛc'ɛi. N'na pa ngu n'na pa, man'na n̄i 'ȳɛc'ɛitho m̄i'da yø ja'i.

R̄a Pablo bi 'ui n'na r̄a n'yohua ngue r̄a mm̄engu Macedonia.

⁶ R̄a Esp̄iritu Santo h̄imb̄i nepe xtani manna hya p'ua ja r̄a häi Asia na r̄a Pablo. Jan̄angue bi 'damp'ua ja r̄a häi Frigia p'uya, i mpa Galacia. ⁷ M̄i zømp'ua ja rá hyodi r̄a häi Misia p'uya. Ja bi b̄emp'ua p'uya ngue xt̄i map'ua ja r̄a häi Bitinia. P̄e r̄a Esp̄iritu Santo h̄imb̄i nepe xt̄i map'ua. ⁸ Jan̄angue bi 'dastho'a r̄a häi Misia p'uya, i mpa p'ua ja r̄a hn̄ini Troas. ⁹ Ja b̄i n'ui p'ua na r̄a Pablo 'mø m̄inxui p'uya. Nu'a rá t̄i p'uya, b̄i nū ngue 'b̄ap'ua n'na r̄a n'yohua ngue r̄a mm̄engu p'ua ja r̄a häi Macedonia. Bi 'ȳɛmb̄i:

—Bí 'ȳɛcua Macedonia, guí f̄axcahe —bi 'ȳɛmb̄i.

¹⁰ M̄i n'ui r̄a Pablo p'uya, dá s̄anni ngue dá m̄ac̄ahe Macedonia. Dí h̄axhe njuani ngue nzongahe Oja ngue ja gani mangähe p'ua r̄a hoga 'da'yo hya.

Ra Pablo 'nēhra Silas bi ma Filipos.

¹¹ Dá ogāhe ra barco p'ᵤ ja ra hnini Troas. Danī mpācāhe p'ᵤ ja n'na ra hāi bí ja mbo ra jathe nī hū ngue Samotracia. Rá yo pa p'ᵤya, dá sōngāhe p'ᵤ ja ra hnini Neápolis. ¹² Dá nēxāhe p'ᵤ p'ᵤya, danī mpācāhe p'ᵤ ja ra hnini Filipos, gue'a n'na 'bᵤi yø ja'i ngue yø romano. Nu'a ra danihni'a p'ᵤya, tate sedi ngue'ᵤ mi'da yø hnini jap'ᵤ ja ra hāi Macedonia. Dá m'mācāhe p'ᵤ njammī pa p'ᵤya. ¹³ Mi zøhra pa ngue ra ts'āya, dá mähme nenihni ha ja n'na ra dathe. Nu'a ra xequi'a, ja zai di mpeti p'ᵤ yø judío ngue mmat'Oja. Dá mihme 'mø ma sømhme. Dá xihme ra hoga 'da'yo hya yø xisu ya xi mpeti. ¹⁴ Nu'a n'na'ᵤ yø xisu p'ᵤya, ni hū ngue ra Lidia, ra mmengu p'ᵤ ja ra hnini Tiatira. Mará mä'ulu na ra xisu na, pε ya thanne Oja. Pε bi xojpabi Oja rá mmui na ra xisu ngue bi 'yørpabi masu te mmanna Pablo. ¹⁵ Bi nxixya p'ᵤya, dá gue'ᵤ mi 'bᵤp'ᵤ ja rá ngu, gā bi nxixya. M'mefa p'ᵤya, bi 'yεnje:

—Nu'mø guí haxhᵤ njuani ngue majuani dí εc'εigā ra Jesús, mmähā p'ᵤ ja ma ngungā 'mø, guí nsāyahᵤ p'ᵤ —bi 'yεnje.

Bi jacje ngue dá mähme p'ᵤ ja rá ngu p'ᵤya.

¹⁶ Man'na ra ora p'ᵤya, nmará mähme p'ᵤ ja ra mhmat'Oja dí n'yohe ra Pablo, dá nthēhe n'na ra hmute mará badī ngue mi n'youi ra ts'onthi. Nunā ra hmute na, mi tapi xangu ra mēnyu yø hmu ngue mi ja rá mfadi conna ts'onthi. ¹⁷ Nunā ra hmute p'ᵤya, ni dēnna Pablo ngue mmarcahe, i εna:

—Nuya yø n'yohᵤ 'bᵤcua, guehya yø mēfi Oja maguesε ya. Nuya guehya xān'nahᵤ ha di zā guí

nyahm̄a ya —bi 'yɛn̄a.

¹⁸ N'na ndi ngu n'na ndi ga mmähme ra mhm̄at'Oja, di jaje p'ua na ra hm̄ute. Mi s̄or̄pabi ra Pablo p'uya, bi 'bät'i, bi 'yɛmbra ts'onthi mi n'youi ra hm̄ute:

—Conná ts'edi ra Jesucristo, dí xi'i ngue dami hyɛp'ua ra hm̄ute guí n'youi —bi 'yɛmbi.

'Bexque'a ra ora'a p'uya, bi hyɛp'ua ra ts'onthi mi n'youi ra hm̄ute. ¹⁹ Pɛ nu'ua yø hm̄u ra hm̄ute p'uya, bi nu ngue ya hingui t'omi ngue hõnda dapra m̄enyu ra hm̄ute. Bi b̄entra Pablo 'nɛhra Silas. Bi zixp̄a ja ra centro 'b̄ahyø ts'ut'abi. ²⁰ Bi ma madäpi yø ts'ut'abi p'uya, bi t'ɛmbi:

—Nu'ua yø n'yoh̄a 'b̄ucua, yø judío ya. Di ts'onnyø ja'i 'b̄ucua ja ma hn̄in̄ih̄a. ²¹ I xännbate yø costumbre nu'ua hingui ja ngue ga øth̄a, porque dyø romanoh̄a.

²² Bi nangyø ja'i p'uya ngue bi zhi. Yø ts'ut'abi p'uya bi manda ngue da b̄øjba yø ulu ngue da 'bei conyø t'o. ²³ ɛmm̄ei bi 'bei. M'm̄efa p'uya, bi got'i. Bi sihra alcaide p'uya ngue da mädi x̄andõnho. ²⁴ A nu'a ra alcaide 'mø mi si p'uya ngue da mädi x̄anho, bi curp̄a ja ra ngumm'm̄exui asta mbo ra fädi. Bi japyø za nt'ät'i, ga ts'emba yø gua yø ofädi p'uya.

²⁵ Pɛ nu'mø mi zo made ra xui p'uya, nuna ra Pablo 'nɛhra Silas i mmat'Ojatho, 'nɛ turpabi yø alabansa Oja. Øxt̄a'ua mi'da yø ofädi te gä øt'e.

²⁶ Nthamb̄en̄itho bi 'yan'a häi p'uya. Xøgue ra huatyø nd̄ucjado p'ua ja ra fädi. 'Bexpi xogui gätho yø goxthi, 'nɛ bi nx̄ahyø cadena manthut'i yø za n'youi yø gua yø ofädi. ²⁷ Nu'a ra alcaide p'uya, mi nu ngue gä xi xohyø goxthi fädi. Bi 'yɛmbi ngue ya

xi ma gätho yø ofädi p'uya. Bi guxrá juai p'uya, bi ne xtí nhyose. ²⁸ Pε bī matra Pablo, bi 'yεmbi:

—Mañ'nan'yo mī 'yøt'e guí nhyose ague n'yø. Gä dí 'bücähe ua —bi 'yεmbi.

²⁹ Nuna ra alcaide p'uya, bi 'yähra nyot'i. Ni tihī bi yat'ambo. Ni huaquī ngue bī nsu. Bi guarbū 'bähra Pablo 'nēhra Silas ngue bī ndantyøhmu.

³⁰ Bá jucathi p'uya, bi 'yεmbi:

—Ague n'yø'äui, ¿te 'be'a ja ngue ga øt'e para ngue ga nyani?

³¹ Nuya yø ofädi p'uya, bi 'yεmbi:

—Dami 'yεc'ei ra Hmu Jesucristo n'namhma guí nyani. 'Nε'ut to 'bup'ua ja nī ngu, dī nyan'mø da 'yεc'ei —bi 'yεmbi.

³² Nuna ra alcaide p'uya, gätho'ū 'bup'ua ja rá ngu, bi sifi xanho hanja'a ra Hmu Jesús. ³³ Tobe ndaxuitho'a ra ora'a. Nuna ra alcaide bī mejpabi yø n'uni mī n'youi. Bi nxixya p'uya, gätho'ū 'bup'ua ja rá ngu bī nxixya. ³⁴ M'mefa p'uya, bi zixrá ngu ngue bi unna hmε da zi. Nuna ra alcaide p'uya, gätho'ū 'bup'ua ja rá ngu, janjuani dī johya ngue bi 'yεc'ei Oja.

³⁵ Nu'mø mī hyaxpaya, nu'ū yø ts'ut'abi bī menhyø policia da xihra alcaide ngue dī thøhyø ofädi. ³⁶ Ra alcaide p'uya bi 'yεmbrā Pablo:

—Bá penngä ra hya yø ts'ut'abi ngue ga thøc'äui. Janangue 'yo te guí mbεmbi ya, nī mehma —bi 'yεmbi.

³⁷ Mī dahra Pablo, bi 'yεmbyø policia:

—A nugä'be dyø romanogä'be. 'Nε nnu yø ja'i p'ū bī mεgba'be, nī xinga 'bet'o hacra güenda ja dī ncote. 'Nε da 'yεna go nt'aguitho dī thøga'be ya.

Nu'á, h̄in'na'a. Guí xihm̄i ya da εε da guga'be ua ja ra f̄adi.

³⁸ Yø policia p'uya, bi mengui ba xihyø ts'ut'abi te mmanyø of̄adi. Yø ts'ut'abi p'uya, bi nsu 'mø mi badi ngue yø romano ya yø of̄adi. ³⁹ Mi zøp'u ja ra f̄adi yø ts'ut'abi p'uya, bi 'yāpa mpunnbate. Bá j̄ajp'uya, bi xifi ngue da bømp'u ja ra hn̄ini. ⁴⁰ Nu'mø mi bømp'u ja ra f̄adi na ra Pablo 'nēhra Silas, i map'u ja rá ngu ra Lidia. Ja bi nyaha p'u mi'da yø 'yεc'ei p'uya. Høntho bi zajpa yø mm̄ai yø ja'i, bi ma p'uya.

17

Bi ts'u p'u Tesalónica ra Pablo.

¹ Mi ma ra Pablo 'nēhra Silas, i mpa p'u ja ra hn̄ini Anfípolis, i nthop'u ja ra hn̄ini Apolonia. Bi zømp'u ja ra hn̄ini Tesalónica p'uya. Mi jap'u ra nija di mpeti yø judío. ² Nuna ra Pablo bi yarb̄u ja ra nija, ya gā ngu'a ørb̄u ja yø hn̄ini xi thogui. Nhyu sábadu bi mēmbi bi nyaha yø judío p'u ja ra nija. ³ Di opan'yu yø ja'i hanja'a te mmamp'u ja ra Maça Libro, ngue ra Cristo jatho ngue da zā ra n'u, da tho, da t'āgui. M'mēfa p'uya, di bēnnate p'u da nt'āgui. Bi 'yεmb̄aya:

—A nuna ra Jesús dí xi'ah̄u ya, guehna ra Cristo bá εx Oja ngue di ndast'abi na.

⁴ Ngue nguna xifi, bi 'yεc'ei 'da yø judío. Bi guarb̄u ha ya ra Pablo 'nēhra Silas. Xquet'a bi 'yεc'ei xangu yø ja'i h̄ingyø judío ya mi thanne Oja. 'Nε xangu yø xisu nuya hnu mansu p'u ja ra hn̄ini bi 'yεc'ei ra hya. ⁵ Bi nseyā ya yø judío h̄imbi 'yεc'ei ra hya p'uya. Bi zonhyø ja'i ngue yø

ts'oc'ei mi 'yop'u ja ra caye, bá yuns'yø ja'i p'u ja ra hnini p'uya. Bi mäspa rá ngu ra Jasón ngue honna Pablo 'nehra Silas. Bi ne xta nzits'i ngue xti dáp'u 'bhyø ja'i. ⁶Pe ngue himbá timp'u'u p'uya, bá jucra Jasón 'ne'u mi'da yø 'yεc'ei. Bá si ngue bi dáp'u ja ra ts'at'abi. I mahyø ja'i p'uya, i εna:

—Nu'u yø n'yohu di mmangähe ya, ndap'u bi zä di ts'onnyø ja'i. A nuyá, xquet'a 'youa ja ma hninihu ya. ⁷Go di säyabi p'u ja rá ngu na ra Jasón. Gätho ya p'uya, hingui εc'ei'a ra ley ga 'yo ra dast'abi Roma. Porque embi ngue 'bu hman'na ra dast'abi ni hu ngue ra Jesús.

⁸Mi 'yøhyø ja'i na ra hya na p'uya, co 'nehhyø ts'at'abi, di maxni yø ja'i p'uya ngue ncuε. ⁹Nuna ra Jasón co 'ne'u mi'da yø mmi'yεc'eiui, bi gutra mēnyu ngue bi ma mathøgue.

Ya 'bup'u ja ra hnini Berea na ra Pablo 'nehra Silas.

¹⁰Mi nxui p'uya, nu'u yø 'yεc'ei n'na zihmantho bi japi bi bōnna Pablo 'nehra Silas. I mpa p'u ja ra hnini Berea. Mi zomp'u p'uya, bi map'u ja ra nija di mpeti yø judío. ¹¹Nuya yø judío ngue yø mmengu p'u, man'na yø ndøhoja'i ya ngue yø mmengu Tesalónica. Janjuani ngue yø mmai ga 'yøhra hoga 'da'yo hya sifi. N'na pa ngu n'na pa huaxtyø hya nt'ot'i ra Maca Libro. Porque nne da bad'i ngue'mø majuan'a te sifi ogue hin'na. ¹²Janangue xangu yø judío bi 'yεc'ei ra Jesús. Da gue'u hingyø judío, xangu bi 'yεc'ei. Ngu yø n'yohu, ngu yø xisu nuya hnu mansu, gä bi 'yεc'ei ra hya. ¹³Mi mambrá hya Oja p'u ja ra hnini Berea na ra Pablo. Ngu i 'yøhya yø mmengu Tesalónica, 'bexpi

ma yø judío ngue bá ɰtyø ja'í p'ɰ ja ra hnini. ¹⁴ Nu'ɰ yø 'yɛc'ɛi p'ɰya, n'na zihmantho bi 'yɛtra Pablo, bi map'ɰ ja ra nenga jathe. Pɛ nuna ra Silas 'nɛhra Timoteo bi gop'ɰ Berea'ɰ. ¹⁵ Nu'ɰ bi mähä ra Pablo p'ɰya, bá ɛmp'ɰ ja ra hnini Atenas. Mambá penc'ɰ p'ɰya bá hannbabi ra hya ra Silas 'nɛhra Timoteo ngue dani zadi n'na zihmantho.

Ra Pablo ya 'bɰp'ɰ ja ra hnini Atenas.

¹⁶ Mɛnte ndø'mate ra Pablo p'ɰ Atenas, bi m'mähra sibi rá mmɰi p'ɰya ngue nnu yø ja'í p'ɰ ja ra hnini ngue gä sihyø dahmu thanne. ¹⁷ Janangue bi xihra hya yø judío p'ɰ ja ra nija, da gue'ɰ ya thanne Oja, gä bi xihra hya. N'na pa ngu n'na pa xihra hya yø ja'í di nthɛui p'ɰ ja ra tai. ¹⁸ 'Bɰ'i'da yø n'yohɰ, ngue madi xä'a ra hya mi xänbäte ra Epicuro. Mi'da p'ɰya, madi xä'a ra xädi ngue ra estoico. Bi madi bi nyai ra Pablo'ɰ p'ɰya. Bi 'yɛn'i'da p'ɰya:

—¿Teni 'bɛ'a ma hya mmanna ra n'yohɰ 'bɰcua? Hin'yɰ p'ɰ rá nzɛgui di yahni ua —bi 'yɛna.

Mi'da p'ɰya, bi 'yɛna:

—ɛna gue di 'yonna hya na ngue yø 'da'yo dahmu.

Bi manna nguna, porque ra Pablo bi xihyø ja'í hanja ra Jesús, 'nɛ xifi ngue bi bɛnnate. ¹⁹ Bi ts'ixra Pablo p'ɰ ja n'na ra xɛqui ni hu ngue ra Areópago p'ɰya, nup'ɰ zai di mpeti yø ja'í ngue ma consejo. Bi t'ɛmbɰya:

—Dí nne ga paçähe teni 'bɛ'a ma'da'yo xädi na ra hya guí mma n'yø. ²⁰ Porque hinjam'mø xtá øcähe te guí mmanya. Dí nne gui xicje te ga mbønya yø hya guí mma —bi 'yɛnyø ja'í.

21 Nu'u yø mmɛngu p'u Atenas co 'nɛ'u yø 'dan'yo ja'i ya mi 'bɔp'u, hiñ tema n'nama hya di ørpa masu, hinda hont'a te ma'da'yo nne da sifi ogue da 'yøde. 22 Bi m'mä inde ra Pablo p'u ja ra junta ngue ra Areópago p'uya, bi 'yɛmbyø ja'i:

—Ague gyø mmɛngu uua ja ra hnini Atenas. Ya xtá nugä te guí øthu uua guí 'bɔhm. Di nɛqui ngue ɛmmɛi guí thannehu yø dahmu. 23 Porque nup'u xtá thocä, xtá nugä n'na ra altar ngue nt'ot'i n'na ra letrero ngue ɛna: “Guehna rá altar Oja nu'a hinguí fadi te'o naya”, i ɛnna letrero. A nuyá, guehna Oja guí thannehu naya, pɛ hinguí pahmu te'o na, guehna Oja dadi øt'ahu naya.

24 Nunä Oja bi hocra ximhäi 'nɛ bi hoqui gätho yø cosa i ja. Gue'a rá mmɛti te gä bí ja mahɛts'i'a ya, 'nɛcua ja ra ximhäi. Pɛ hinguí 'bɔp'u ja yø ngunja di hocyø ja'i na Oja na. 25 Nunä Oja, hinte honna ngue da 'yɛnyø ja'i te di unni. Porque go bádi 'dacju ra te'a, 'nɛhma hya dí juɛhu, 'nɛ gätho mi'da yø cosa go bádi un'a.

26 Nunä Oja, bi 'yøt'e ngue n'na 'yutho p'u bá fudi ngue bi nxandyø ja'i 'bui gä rá nguñi nximhäi. Bi zännbabi ra pa di m'mai. 'Nɛ bi zännbabi ra xɛqui hapu di m'mai. 27 I 'yøt'Oja'a, n'namhma ngue gätho yø ja'i da hyon'Oja, 'nɛ da badi te'o. Majuaní ngue nuya, hinga yap'u 'bu Oja ngue gätho gah. 28 Porque connangué Oja dí 'bɔhm, 'nɛ dadi 'yamhm, 'nɛ ja ma teh. Tengutho ra hya bi man'i'da ni 'yot'a sɛcuahu, bi ma ngue yø basigahu Oja. 29 Pɛ xi'mø ngue yø basigahu Oja, hinguí sä ga ɛmhm ngue nunä Oja, gdá hyɛjpa hu yø dahmu ngue yø oro, ogue yø dahmu ngue yø t'axi, ogue

yø dahmuŋ gue yø do. Porque nuya yø dahmuŋ ya, rá n'yomfenise rá ja'i gui hoqui. ³⁰ Nu'mø yø pa xa thogui, nuna Oja mi serpabi yø ja'i thanne yø dahmuŋ, porque him maní bahyø ja'i hanja. Pe nu rá pa dí 'bæhmæ ya, nuna Oja hønnebi zä di 'bæpi gätho yø ja'i gue da hyep'æ yø dahmuŋ thanne. ³¹ Porque Oja, ya xpá nzänna n'na rá pa gue da hyaspi xandønho rá güenda gätho yø ja'i 'bæ'a nximhäi. Nuna da hyaxra güenda p'æya, guehna n'na rá n'yohæ ya xpá huanhni. Nuna Oja, i nnepe gue gätho yø ja'i da badi te'o na ya xpá huanhni. Janangue bi japi bi bænnate p'æ ha bi t'ægui.

³² Nu'mø mi 'yøhyø ja'i gue æmbi bi bænnate p'æ ha bi t'ægui, i thentho 'da. Mi'da p'æya bi 'yæmbi:

—'Bet'o man'na rá pa ya, mahøngui xicje na rá hya na —bi 'yæmbi.

³³ Bi map'æ ha säya rá Pablo p'æya. ³⁴ Pe nuya 'da yø ja'i bi nu manho rá hya mmanna Pablo, 'næ bi 'yæc'æi. N'youi p'æ rá Dionisio, guehna n'na'æ yø ts'æt'abi p'æ ja rá Areópago. Xquet'a n'youi p'æ n'na rá xisu bi 'yæc'æi rá hya, ni hu gue rá Dámaris. 'Næ n'youi p'æ mi'da yø ja'i.

18

Rá Pablo ya 'bæp'æ ja rá hnini Corinto.

¹ M'mæfa p'æya, nuna rá Pablo bi næxpæ ja rá hnini Atenas, bi zømp'æ ja rá hnini Corinto. ² Nuna rá hnini na p'æya, bi dimp'æ n'na rá judío ni nu gue rá Aquila, rá mmængu Ponto. Nuna rá Aquila n'youi na rá Priscila rá xisu, hinna ya'atho yø pa xi zøp'æ Corinto. Bá ep'æ ja rá häi Italia, gue nuna rá dæst'abi Claudio bi manda gue gä bi thøn'æthi

yø judío mi 'bup'u ja ra hnini Roma. Bi ma ra Pablo ngue bá nyaui. ³ Nuna ra Pablo mi pa'a ra 'befi mi pēhna ra Aquila. 'Dap'u bi m'mahmi p'aya ngue bi mpefi, di hocyø ngun'ulu. ⁴ Nu'mø ra pa säya yø ja'i p'aya, nhyato nhyato pa ra Pablo p'u ja ra nija di mpeti yø judío, ngue nne di 'bätyø judío 'ne'u hinyø judío, ngue da 'yεc'ei ra Jesucristo.

⁵ Mi zøhra Silas 'nehra Timoteo ngue xpí 'yε'a Macedonia. Ra Pablo p'aya, hinguí säya ngue mmana hoga 'da'yo hya. Di opan'yu yø judío ngue ra Jesús, guehna ra Cristo bá εx Oja ngue di ndast'abi na. ⁶ Pe nuya yø judío, ya mants'o ngue sahra hya. Bi huacra pahni ra Pablo p'aya, gue'a ra hmeya'a ngue ya bi hyep'u'u yaui, bi 'yεmbaya:

—Gadi jasehu p'u guí mmähä ra castigo ya, ya hinni ma ma güendagä'a ya. Nuyá, gdá magä p'u rá m'mahyø ja'i hinyø judío ya —bi 'yεmbi.

⁷ Mi bomp'u ja ra nija ra Pablo p'aya, i map'u ja rá ngu n'na ra n'yohu ni hu ngue ra Justo. 'Bup'u ja rá hyo nija, ya thanne Oja na ra n'yohu na. ⁸ Man'na ra n'yohu ni hu ngue ra Crispo p'aya, mi 'bet'o p'u ja ra nija di mpeti yø judío, 'nehna bi 'yεc'ei ra Hmu Jesús gätho'u 'bup'u ja rá ngu. Xquet'a xangu mi'da yø mmengu p'u Corinto bi 'yεc'ei ra Jesús. Mi zä mi 'yøhra hoga 'da'yo hya yø ja'i, bi 'yεc'ei 'ne bi nxixya. ⁹ Bi n'ui 'mø mi nxui ra Pablo p'aya, bi nu ngue εmbra Hmu Jesús:

—Yo guí su ague Pablo. Damí sigue manna hya, o guí säya. ¹⁰ Nugä go dí n'youi, hinte da ja'i yø ja'i. Nuna ra hnini ja ua, dí pacä ngue xangu yø ja'i da 'yεc'εigä ua —bi 'yεmbi.

11 Janangue bá m'mu'a n'na jeya made p'u ja ra hnini Corinto ra Pablo p'uya, ngue bi xännbabi rá hya Oja yø ja'i. 12 Mi 'yehra pa p'uya ngue bi ndast'abi p'u ja ra häi Acaya na ra Galión. Bi mpeti yø judío p'uya ngue bi zuhra Pablo. Bi zixpu ja ra ts'ut'abi. 13 Bi t'embra dast'abi p'uya:

—Nuna ra n'yohu 'bucua, di japa nts'edi yø ja'i ngue da danne Oja. Pe hinga gue'a ni 'yup'u i mma, tengutho mmanna ley ngue gdá thannehu Oja —bi 'yenyø ja'i.

14 Ya mmap'u ngue da dahra Pablo, pe nuna ra dast'abi Galión bi 'yembyø judío:

—Nu'mø ngue da n'na ra ts'oqui xtanhets'i na ra hya guí mmamhu, da zä ga øt'ahu ra ts'ut'abi conforme ra ley 'mø. 15 Pe nja ngue yø hyatho'u guí mmamhu, 'ne yø thuhutho yø ja'i, 'ne ni leysehu'a guí ørpahu rá hya, dami hocse ni asuntuhu. Porque hindí nne ga øt'ä ra ts'ut'abi na ra hya na.

16 Bi hyøn'athi p'u bi nja ra hya p'uya. 17 Nu'u yø ja'i hingyø judío p'uya, bi bentra Sòstenes nuna 'bet'o p'u ja ra njja, ngue bi ma ma'uni rá hmi rá dä ra ts'ut'abi. Pe himbi 'yøpatho masu na ra Galión te bi 'yøtyø ja'i.

Mahombi mengra Pablo, i ma Antioquia.

18 Nup'u ja ra hnini mi 'buhra Pablo, bi m'mup'u ma njammu pa. M'mefa p'uya, bi 'yehyø 'yec'ei ngue bi ma, bi mähä ra Priscila 'nehra Aquila, i mpa p'u ja ra hnini Cencrea. Ja bi zundi bi 'yaxpu rá ya ra Pablo p'uya, ga mbøni ngue ra ndanne ga 'yo. Ja bi nexpu ngue bi 'yo ra barco i mpa p'u ja ra häi Siria. 19 Mi zømp'u ja ra hnini Efeso p'uya. Ja bá cop'u ra Priscila 'nehra Aquila. Hante ngue da tho p'uya,

bi map'u ja ra nija di mpeti yø judío na ra Pablo ngue bá nyah. ²⁰ Nu'u yø judío p'u Efeso p'uya, i xifi ngue xtabá m'map'u njammí pa. Pε ra Pablo himbi ne. ²¹ Em'mø mambá εdi:

—I ja ngue ga søngä Jerusalén. Ja gani sägä p'u ra ngo bá εp'u. Pε nu'mø da ne Oja, ga ma pengä mahøn'a ngue ga nnu'ah —bi 'yεmbi.

Bi 'yo ra barco p'uya, bi ma. ²² Nu'mø mi zønna Pablo p'u Cesarea p'uya, bi thogui, i ma Jerusalén. Mi juadi bi zengua yø 'yεc'εi 'bap'u, bi tho p'uya, i mpa Antioquia. ²³ Mi zømp'u p'uya, bi m'map'u njammí pa. Mambá εhε, bá thop'u ja yø hnini ja'a ra häi Galacia, 'nεp'u ja ra häi Frigia bá thogui ngue di hatra ts'edi gätho yø 'yεc'εi.

Ra Apolos bi manna hya p'u Efeso.

²⁴ Nu'u yø pa'u p'uya, bi zøp'u ja ra hnini Efeso n'na ra judío ni hu ngue ra Apolos, ra mmengu Alejandría. I mma xandønho ra hya, 'nε paði xandønho'a te nt'ot'i p'u ja ra Maça Libro. ²⁵ Ya xi xädi xanho hanja'a te bi 'yøtra Hmu Jesús. I ha ra ts'edi ngue mmanna hya, 'nε xännbate xanho hanjana ra Jesús, madague'a ngue hønt'a ra nxixya bi nxännbate ra Xuua mi paði hanja. ²⁶ Nuna ra Apolos bi hya ra ts'edi bi manna hya p'u ja ra nija di mpeti yø judío. Pε nu'mø mi 'yøhra Priscila 'nεhra Aquila te i mma, bi zica n'nanni ra Apolos. Bi opan'yu xandønho hanja na rá 'da'yo hya Oja. ²⁷ Bi ne bi thohna ra Apolos i map'u ja ra häi Acaya. Yø 'yεc'εi p'uya, bi mäxmahya. Bi 'yørpä n'na ra súa bi gats'i ngue daní dāpyø 'yεc'εi rá m'map'u Acaya, n'namhma ngue di unni xanho ra ts'äya. Nu'mø mi zømp'u Acaya p'uya, bi 'yørpä ra nho ya yø 'yεc'εi ya

xi 'yɛc'ɛi ra hya conná mate Oja. ²⁸ Porque yø hmi yø dā yø ja'i p'ua, bi hya ra ts'edi bi dājpi te mmanyø judío. I uti te nt'ot'i p'ua ja ra Maça Libro, ngue ra Jesús guehna ra Cristo bá ex Oja ngue di ndast'abi na.

19

Ya 'bup'ua ja ra hnini Efeso ra Pablo.

¹ Ra Apolos ya 'bup'ua ja ra hnini Corinto. Nuna ra Pablo p'uya, bi 'damp'ua ja yø xanthø ngue bi zøn'a Efeso. Ja i dīmp'ua 'da yø 'yɛc'ɛi p'uya. ² Ra Pablo bi 'yānyø 'yɛc'ɛi, bi 'yɛmbi:

—Xi'mø gmi 'yɛc'ɛihua ra hya ya, çua 'bexqui n'yohua ra Espíritu Santo, uague hīn'na?

Mi dahyø ja'i p'uya, bi 'yɛmbi:

—Hīn'na. Hīnjam'mø xtá øcāhe ngue di 'bua ra Espíritu Santo.

³ Nuna ra Pablo p'uya, bi 'yɛmbyø ja'i:

—çTema nxixya bi nja'ahua p'uya?

Bi 'yɛm'mø mi dahyø ja'i p'uya:

—Gue'a ra nxixya bi manna Xuua.

⁴ Bi 'yɛnna Pablo p'uya:

—Nuna ra Xuua bi xixyabi yø ja'i na, gue'a ra hmɛya'a ngue da fadi ngue ya bi hyep'ua ra nts'o yø ja'i. Pɛ xquet'a bi xifi ngue jatho da 'yɛc'ɛi'a n'na nc'ɛi da ep'ua m'mɛfa ngue ra Xuua. Nuna bi ma, guehna ra Jesucristo na.

⁵ Mi 'yøhyø ja'i na ra hya na p'uya, mahømbi nxixya para ngue da fadi ngue ya ɛc'ɛi ra Hmu Jesús. ⁶ Ra Pablo p'uya, bi japrá 'yɛ p'ua ja yø ya yø ja'i. Yø ja'i p'uya di hatra ts'edi ra Espíritu Santo. N'nan'yo yø hya ga ya p'uya, øt'a Oja p'uya ngue

sä da manyø ja'i'a ra hya nnepe da ma. ⁷ 'De'ma yonc'ei'u yø n'yohu bi nxixya.

⁸ Nhyushna bi membabi ra Pablo ngue pap'u ja ra nija di mpeti yø judío. Bi hya ra ts'edi ngue ja bi mmamp'u ra hya. I nne di 'bätyø ja'i, porque xihyø ja'i ha di njap'u di zo rá 'yε Oja. ⁹ Pε hinguí nne da 'yεc'ei 'da yø ja'i, nu te ja, ya ja. Sinoque bi nya man'utho p'u ha 'buhyø ja'i, ngue suhra hoga 'da'yo hya. Bi zop'u ra Pablo'u p'uya. Nu'u yø 'yεc'ei, bi zixra Pablo p'u ja n'na ra escuela 'bu'a n'na ra xänbäte ni hu ngue ra Tiranno. N'na pa ngu n'na pa ja bi mmamp'u ra hya p'uya. ¹⁰ Ngut'a i tho'a nyo jeya p'uya. Janangue gätho'u yø ja'i rá m'map'u ja ra häi Asia, ngu yø judío, ngu'u hingyø judío, gä bi 'yøde hanja na rá hya ra Hmu Jesús. ¹¹ Nuna Oja, xangu yø milagro bi japi bi 'yøtra Pablo. ¹² Madra bayutho, ogue tema ulu di ngut'i, i jaspabi yø därkehi ngue da dädi. 'Bexta zä ra n'u di ja p'uya. Yø ts'onthi p'uya, i hep'u yø ja'i n'youi.

¹³ Mi 'yop'u 'da yø judío ngue yø mpønthi p'uya. Bi zäpi bi marpabi rá thuhu ra Jesús, ngue di japi da hyep'u yø ts'onthi n'youi ra ja'i. Bi 'yεna:

—Dädi 'bep'a'i ya grä ts'onthi ngue gui hyep'u ra ja'i. Dí xi'i ngue gui hyep'u conná ts'edi ra Jesús nuna mmanna Pablo —bi 'yεna.

¹⁴ Nuna n'na ra judío ngue ra hmu mmäcja, ni hu ngue ra Esceva, mi si yoto yø ts'unt'u ngue gä yø mpønthi. Nguna bi man'u p'uya. ¹⁵ Nu'mø mi dahra ts'onthi, bi 'yεmbi:

—Dí pacä te'o na ra Jesús guí mmanya. 'Nε dí pacä te'o na ra Pablo. Pε nu'ahu, hindí pacä te'o'ahu —bi 'yεmbi.

16 Bi bentyø mpønthi na ra n'yohu mi n'youi ra ts'onthi p'uya, bi ne'ahäi. Bi dapi gätho. Janangu bi 'dap'u ja ra ngu'u yø mpønthi p'uya, ngue bi zet'i 'nε bi nxennba yø ulu. 17 Gätho'u yø mmengu Efeso p'uya, ngu yø judío, ngu'u hingyø judío, gä bi nsu 'mø mi 'yø'a te bi nja. Gä εspabi yø ja'i na ra Hmu Jesús.

18 Nuya yø ja'i bi guarbu ha bi nja ra hya, xangu bi 'yεc'ei ra hya. I manyø ja'i ngue xants'o te xi n'yo m'met'o. 19 Nuya yø ja'i ya man'i n'yo'a ngue ra mfadi, xangu to bá cahyø libro mfadi p'uya, ngue yø hmi yø dá yø ja'i p'u bi 'yudi. Bi t'øtra güenda hangü di muui yø libro p'uya, bi bøxra güenda comma yote ma 'det'a mahuañi ra t'axi di nthui. 20 Nu'mø bi hma hanja na ra Hmu Jesús, i u Oja ngue ja rá ts'edi, porque hät'i di 'bätyø ja'i ngue εc'ei.

21 M'mefa p'uya, bi zo rá mmui ra Pablo ngue di ma Jerusalén. Pe 'bet'o dani n'yop'u ja ra häi Macedonia, 'nep'u ja ra häi Acaya. Bi 'yena:

—Nu'mø da juadi dá n'yogä p'uya, jatho ga thogui gani mpagä Roma —bi 'yena.

22 Nuna ra Pablo, bi menhni yoho yø mäxte ngue di ma Macedonia. Guehna ra Timoteo n'ehra Erasto. Pe ra Pablo bi gose njamm'i pa p'u ja ra häi Asia.

Bá ts'uhra Pablo p'u Efeso.

23 Nu'u yø pa'u p'uya, bi nja n'na ra dasui conná nguehrá hya ra Jesucristo. 24 Go bi 'yuhra sibi na ra Demetrio mi øtyø nt'emb'i ngue ra t'axi, mi øt'e tengutho ja ra nija p'u 'buhra dahmu Diana. Porque xangu ra menyü mi jutyø mefi. 25 Nuna ra

Demetrio bi p̄eti gätho'ʉ 'da'igu ra 'b̄efi p̄ehmi, bi 'ȳembi:

—Ague n'yø'ah̄, guí pah̄m̄ ngue nuna ra 'b̄efi jaj̄ ya, ja dí tim̄hm̄ p'ʉ n̄a ra n̄ho nná 'b̄ah̄m̄. ²⁶ Ya guí nnuh̄ te øtr̄a Pablo 'yop'ʉ, i xihyø ja'i ngue nu'ʉ yø dah̄m̄ di hocra ja'i, h̄inga gue'ʉ Oja'ʉ. 'N̄e dí øhm̄ p'ʉya ngue h̄inga h̄øndua Efeso njap'ʉ, sinoque ya mm̄e gätho ra häi Asia, ya h̄ingui εc'ei yø dah̄m̄ yø ja'i co nu'a ra hya mm̄anna Pablo. ²⁷ Ya nts'utho'a te ja p'ʉya, porque di m'm̄ehra 'b̄efi dí p̄ehm̄. Nu'a rá nija ra maça dah̄m̄ Diana p'ʉya, xquet'a ya h̄inni mantho da zupyø ja'i. Di m'm̄e'a ga 'ȳεspabi ra dah̄m̄ yø ja'i p'ʉya, conque guehna ra dah̄m̄ Diana thanne gätho yø mm̄engu Asia, 'n̄e thanne gätho yø ja'i 'b̄u'a nximhäi.

²⁸ Bi nd̄εcue yø ja'i 'mø mi 'yøhna ra hya n̄a p'ʉya. I mahyø ja'i p'ʉya, bi 'ȳena:

—Magues̄e n̄a ra dah̄m̄ Diana thanne yø mm̄engu Efeso —bi 'ȳena.

²⁹ Bi m̄udi bi yuns'yø ja'i p'ʉ ja ra hn̄ini p'ʉya. Bi bentra Gayo, 'n̄ehra Aristarco, guehya yø n'yoh̄ ngue yø mm̄engu Macedonia mambá n'youi ra Pablo. Bi zixp̄e ja ra estadio di mp̄eti gätho ra hn̄ini 'mø øt'a junta p'ʉya. ³⁰ Bi ne ra Pablo ngue xta mmap'ʉ ha 'b̄uhyø ja'i, p̄e h̄imbi japyø 'ȳεc'ei bi ma. ³¹ Xquet'a mađi mp̄ahmi ra Pablo 'da'ʉ yø ts'ut'abi di m̄anda p'ʉ ja ra häi Asia, guehya bi m̄ennba ra hya ra Pablo ngue h̄inda zä da zømp'ʉ ha di mp̄eti yø ja'i ya. ³² Nup'ʉ bi mp̄eti yø ja'i, n'nan'yo mm̄an'i'da, n'nan'yo bi mm̄amm̄i'da. Xøgue 'dagui nuanstho yø ja'i p'ʉ ha mafi, xandøngu yø ja'i h̄ingui pađi hanja ngue bi mp̄eti yø ja'i. ³³ Nuna

n'na rā judío nī hu ngue rā Alejandro, bi bøn'i'da yø mmijudíoui ngue bi xifi hanja rā hyā. Mī badi hanja rā hyā p'uya, bi 'yøtrā senya conná 'yε ngue nne di hejpaḃi yø ja'i. Bī ne xtí nyap'ḃ 'būhyø ja'i ngue di catrā sūi p'ḃ 'būhyø mmijudíoui. ³⁴ Pε nu'mø mī būhyø ja'i p'uya, ngue xquet'a rā judío nā nne dī nya, bī māhrā mafi gātho yø ja'i p'uya. Comma nyo ora bī mmafi, i εnā:

—Maguesε nā rā dahmū Diana thanne yø mmεngu Efeso.

³⁵ A nūnā go n'na rā secretario p'ḃ ja rā hnīnī p'uya, go bi zā bi hejpi te mmanyø ja'i nā, bi 'yεmbi:

—Ague gyø mmεnguhḃ ua ja rā hnīnī Efeso. Gātho yø ja'i ndap'ḃ bi zā, gā padī ngue nūua ja rā hnīnī Efeso i høxyø xi yø ja'i ngue dā māhrā nīja hapḃ 'būhrā dahmū Diana nūnā maguesε bī 'yε māhεts'i. ³⁶ Nūnā rā hyā dí xi'ahḃ ya, gā guí pahmḃ ngue majuaḃi nā. Janangue nuyá, damī nsāyahḃ. Damī n'yomfεnī te guí nne guí 'yøthḃ.

³⁷ ¿Hanja ngue sā gnī sihḃ ua ya yø n'yohḃ 'būcua? 'Nε hīngui xocra nīja, nī xīngā gue'a nī dahmuhḃ dī nnømmaḃn'ḃ. ³⁸ A nu'mø 'būi to dī nsūhmī nā rā Demetrio, dā gue'ḃ yø mεfi n'youi, uāngui gue'a gā 'būhyø ts'ut'abi'a ngue dī nyapī n'na ngu n'na.

³⁹ Nu'mø ja te mān'na mā hyā guí nnehḃ, guí mmāmhmḃ 'mø bī nja rā junta, ja dī nhop'ḃ. ⁴⁰ Astā guehya dí 'bḃ mman'uhḃ 'mø dā fadi te xā nja ya. Dā t'εmbi ngue dyø nequisihḃ. Nu'mø dā t'änngahḃ hanja'a rā njunt'i xanja ya, hīn'yḃ p'ḃ te gā mmāmhmḃ.

⁴¹ Høntho bi juadi bī mān'a rā hyā'a p'uya, bī n'yεte yø ja'i ngue bī ma.

20

Ra Pablo bi map'ua ja ra häi Macedonia 'nep'ua ja ra häi Grecia.

¹ Nu'mø mi thohra sai, bi zonhyø 'yεc'ei na ra Pablo ngue di hatra ts'edi. Bi n'yεte p'uya, bi ma i map'ua ja ra häi Macedonia. ² Bi zengua gätho yø 'yεc'ei rá m'mup'ua ja yø xequi rá njap'ua. Di hatra ts'edi yø ja'i na ra hya i mma. M'mefa p'uya, bi zomp'ua ja ra häi Grecia. ³ Ja bá m'mup'ua nhyushna. Ya ja ngue xta 'yo ra barco ngue xti ma Siria p'uya. Pe bi ba p'uya ngue sänyø judío ngue da hyo. Janangue bi zännbaya ngue bi n'yoguatho, mahøn'i map'ua ja ra häi Macedonia. ⁴ Nuya yø n'yohua ra Pablo 'dap'ua 'youi guehna: ra Sópater ngue ra mmengu Berea, 'ne'ua yø mmengu Tesalónica ra Aristarco 'nehra Segundo, 'nehra Gayo nuna ra mmengu Derbe, 'nehra Timoteo, 'nehyo mmengu Asia, ra Tíquico 'nehra Trófimo. ⁵ Bi m'met'o ya ngue i ndø'mate p'ua ja ra hnini Troas. ⁶ Nugähe ja dá macähe 'mø mi tho ra ngo ts'i ra thuhmε hingui n'youi ra íxi. Dá nexähe p'ua Filipos, daní nthegähe p'ua ja ra hnini Troas. Ja dá m'macähe p'ua nyoto ma pa p'uya.

Ra Pablo ya 'bap'ua ja ra hnini Troas.

⁷ Nu'a ndomingo p'uya, bi mpeti yø 'yεc'ei ngue di nxennba ra thuhmε da zi, tengutho ra hya bi zohra Jesús. Nuna ra Pablo p'uya, bi xännbabi ra hya yø ja'i. Pe comma ya ja ngue da ma 'mø mi hyats'i, bi gunna hya bi ma, asta gue'mø mi zo made ra xui. ⁸ Xi mpeti yø ja'i p'ua ja ra cuarto bí ja maya, nup'ua bí ja xangu yø lámpara di yot'i. ⁹ Mi huxpra ja ra ventana n'na ra ts'ant'ua ni hu ngue ra

Eutico. Comma ra Pablo p'uya bi gunna hya bi ma, bi do'mra t'aha na ra ts'ant'u p'uya, ra hyu ra piso p'ua ba tagui. Ya xi du 'mø mambá thats'i. ¹⁰ Bi gahra Pablo p'uya, ngue bá hats'i. Bi 'yεmbyø ja'i p'uya:

—'Yo sä guí suhu, i te na ra ts'ant'u —bi 'yεna.

¹¹ Mahømbi nexmaya ra Pablo. Ja bi xenna thuhmε da ts'i p'uya, tengutho ra hya bi zohra Jesús. Mi tho'a p'uya, bi sigue bi nya asta gue'mø mi hyats'i. Ja bi ma p'uya. ¹² A nuna ra ts'ant'u xi dāgui, bi ts'ixrá ngu na, pe ya ja manho. Gä bi hyu yø mmui yø ja'i.

Ra Pablo ba nexa Troas, i mpa p'ua ja ra hnini Mileto.

¹³ Bi ne bi n'yoguatho ra Pablo asta ra hnini Asón. Ja daní nthegähe p'ua p'uya ngue dá ohe ra barco. ¹⁴ Ma nthegähe ra Pablo p'ua ja ra hnini Asón, ya 'da dá mähme p'uya, dá ohe ra barco daní mpähme p'ua ja ra hnini Mitilene. ¹⁵ Dá pøngähe p'ua rá yo pa p'uya. Daní nthogähe p'ua ja rá nnengui ra häi Quío. Rá hyu pa p'uya, dá søngähe p'ua ja ra häi Samos. Daní nsäyahe p'ua ja ra hnini Trogilio. Rá gu pa p'uya, dá søngähe p'ua ja ra hnini Mileto. ¹⁶ Nuna ra Pablo, ya xi zänni ngue da thorpua ja ra hnini Efeso. Hĩmbi ne di nsäya p'ua ja ra häi Asia. Bi xøni bi zøn'a Jerusalén, xamhmatho da zadi ngue dání zäp'ua ra ngo ngue ra Pentecostés.

Bi nyai ra Pablo'ua yø 'yεc'ei 'bet'o p'ua ja ra hnini Efeso.

¹⁷ Nup'ua ja ra hnini Mileto, bi mennbatho ra hya ra Pablo'ua yø 'yεc'ei 'bet'o p'ua di mpeti yø 'yεc'ei'a ra hnini Efeso, ngue bá εhe bi nyai. ¹⁸ Nu'mø mi zø'u bá ts'i p'uya, ra Pablo bi 'yεmbi:

—Ya guí pahm̄ te dá n'yogä 'mø rá m̄di yø pa ma s̄cä ua Asia ja n̄i häih̄. ¹⁹ Hingra n'yets'i dá n'yogä p'̄u guí 'b̄ahm̄ m̄ente ra pa dá ørpä rá 'b̄efi ra Hm̄u Jesús. Dá ungä ma mm̄i conná nguehyø ja'i nu'̄u hingui nne da 'yøhra hya. 'N̄e xangu ra n'̄u dá sägä ngue nne xtá hyogä yø judío. ²⁰ Nu'mø ma xi'ah̄ ra hya, dá xi'ah̄'a te gäma hya ja ngue da 'yøt'ah̄ ra n̄ho. Dá xän'nah̄ ra hya p'̄u gadi mp̄etīh̄, 'n̄e p'̄u ja n̄i ngūh̄ dá xän'nah̄ ra hya. ²¹ Ngu'̄u yø judío, ngu'̄u hingyø judío, dá xicä ngue da hyep'̄u ra nts'o ga 'yo, da den'na Oja, 'n̄e da 'ȳc'ei na ma Hm̄uh̄ Jesucristo. ²² A nuyä, di 'bejpagä ra Espíritu Santo ngue gan̄i mpagä Jerusalén. P̄e h̄indí padí te gan̄i nthocä p'̄u. ²³ Hønda n'na ra hya dí padí, ngue nup'̄u ja yø hn̄ini xtá thogui, ra Espíritu Santo xiqui ngue nup'̄u Jerusalén, ya nthø'migui ngue da joqui, 'n̄e da ma ma'̄anigui. ²⁴ P̄e h̄inga gue'a di dü ma mm̄igä'a. Asta dí engä ma te squerángue ga jua'a te nnä 'yo con n'na ra pähä. Dí nne ga juahna ra 'b̄efi bi färca ma Hm̄u Jesús. I nne ra Jesús ngue ga xicä yø ja'i na ra hoga 'da'yo hya bá n'youi rá mate Oja.

²⁵ Nu to gä guí 'b̄ahm̄ ua ya, ya gä xtá xifi ha di njap'̄u di zo rá 'ȳe Oja, dadi seguragä ngue ya h̄inni mantho da nurcagui ma h̄mi yø ja'i. ²⁶ Ra ora ja p'̄uya, dí nne ga xi'ah̄ ngue ya h̄inni ma ma xigä te'o da ma ra castigo. ²⁷ Porque nu'a te gäma hya xpä nzän'Oja ngue di nja, ya gä xtá xi'ah̄, h̄in tema hya di 'b̄edi. ²⁸ Dam̄i hyoni ha gdi n'yo manho n'na ngu n'na'ah̄ ya. Xquet'a dam̄i fähm̄ yø 'ȳc'ei. Guehna ra Espíritu Santo exah̄ ngue guí fähm̄ ya yø ja'i c'ei Oja. Guehya yø ja'i bi

pøhra Jesús conná macá ji bī māmp'ɥ ja rā pont'ī.
²⁹ Dī padī ngue nu'mø dá magä ua, dá εp'ɥ mī'da
 yø māmhya da ne da 'uεnyø 'yεc'εī. Tengutho yø
 zate 'mø sa yø dε'yo, dī njarbɥ. ³⁰ Guesε nī amigohɥ
 da bønī ngue dī nxännbate rā fehni, go da gwrpabi
 yø 'yεc'εī'ɥ p'ɥya. ³¹ Damī mfähmɥ 'yo di hä'ahɥ ya
 n'nan'yo rā hya da xän'nahɥ. Gui 'yøthɥ tengutho
 dá øt'ä mεnte nhyu jεya, rā pa rā xui dá xän'nahɥ
 rā hya, hīndä nsäya. Asta mā guidä nná xi'ahɥ rā
 hya n'na ngu n'na'ahɥ.

³² A nuya mā zi cu'ahɥ, hønt'Oja da mä'ahɥ ya.
 Damī fähmɥ xanho nā rā hya ngue rá mate Oja.
 Nuná, i ja rá ts'edi nā ngue man'na gdí tīhmɥ rā
 hya. Oja di japi te'o gä o rá 'yε. ³³ Hījonni ja'ī dá
 nepä rá mēnyu ogue rá ulu. ³⁴ Guī pahmɥ xanho
 ngue nu'a te dī honī co 'nεhya mī'da dī n'yohe, dá
 mpεhme n'namhmā gā tīnī te dí homhme. ³⁵ Guī
 njathɥ p'ɥya, porque jatho ngue dī mpε'a n'na,
 n'namhmā da zä da mäts'i to hīn'yɥ te da hyonī.
 Damī bεmhmɥ'a rā hya bī mān'mø mī 'yεnna Hmu
 Jesús: “Man'na xanho ngue di un'a n'na, hīnda
 gue'a ngue da ma mat'unni”.

³⁶ Høntho bi juadi bī manna Pablo nā rā hya
 nā, bī ndantyøhmū gätho yø ja'ī mī n'yohɥ ngue bī
 mat'Oja. ³⁷ Asta zonī gätho yø ja'ī ha gui nhyahmī
 rā Pablo ngue εdī. ³⁸ Porque εmmεī tū yø mmæi
 yø ja'ī nā rā hya xi manna Pablo ngue ya hīnnī
 mantho da nurpa rá hmi. Bī mähä p'ɥ ja rā barco
 p'ɥya, ja bī n'yεp'ɥ.

21

Rā Pablo i ma Jerusalén.

¹ Nu'mø dambá n'yętegähe p'« ha 'b«hma zi cuh«, dá ogähe ra barco ngue dá mächähe njuantho p'« ja ra häi Cos. Rá yo pa p'«ya, danı nthocähe p'« ja ra häi Rodas. Ma thocähe p'« p'«ya, danı mpächähe p'« ja ra hnıni Pátara. ² Nu p'« Pátara, ja dá tingähe p'« man'na ra barco ngue i mpa p'« ja ra häi Fenicia. Dá ogähe'a p'«ya, dá mähme. ³ Nu'mø ma thocähe p'«ya, danı nugähe ra häi Chipre nuna ja mbo ra jathe. Ngaha i go 'mø ma thocähe na ra häi na, danı nthocähe p'« ja ra häi Siria. Nu'a ra barco p'«ya, i ja ngue danı zohrá 'benı p'« ja ra nenthe ngue ra hnıni Tiro. Janangue ja danı mpähme p'«. ⁴ Dá nthegähe p'« 'b«hyø 'yęc'ei p'«ya. Ja dá m'mücähe p'« nyoto ma pa. Pe ra Espıritu Santo bi 'yutyø 'yęc'ei'a te ja ngue da thohra Pablo. Janangue hındı japyø 'yęc'ei ngue xtı ma Jerusalén. ⁵ Pe mı gua'a nyoto ma pa p'«ya, siempre dá mähme. Gätho yø 'yęc'ei conyø xisu 'n«hyø bası 'da dá mähme asta nenıhı. Dá ndantyøhmü gähe p'« ja rá nnenguı ra jathe p'«ya, ngue dá mat'Ojahe. ⁶ Nu'mø ma n'y«hme p'«ya, dá cathe ra barco. Bi mengyø ngu yø 'yęc'ei p'«ya.

⁷ Dambá n«xähe p'« Tiro, dá søngähe p'« ja ra hnıni Tolemaida. Ja bi zep'«a nná ogähe ra barco p'«ya. Ma sømhme p'« ja ra hnıni, dá zenguahe ya ma zi cuh«. Ja dá m'mücähe p'« n'na pa p'«ya. ⁸ Mı hyaxp«ya, dá thogui ngue dá mähme p'« ja ra hnıni Cesarea, dı n'yohe ra Pablo co 'n«hya mı'da man'yohe. Dá mächähe p'« ja rá ngu ra Lipe mađı 'yonna hoga 'da'yo hya p'«ya. Guehna n'na nc'ei'« yoto nja'i xi thanhna m'met'o ngue dı mfäxui yø representante ra Cristo. Ja dá n'oxähe p'« ja rá ngu

na p'uya. ⁹ Nuna ra Lipe, mi si goho yø t'ixu ngue him madi nthati. Nuya yø hmute p'uya, nu'a ra hya di bennbabi Oja da ma, gue'a mman'a. ¹⁰ Ya nmi 'bucähe p'u njammj pa p'uya, bi zø'a n'na rá pøngahya Oja ni hu ngue ra Agabo, xpi 'yε'a Judea. ¹¹ A nuna p'uya, ni 'yεhε da nuje. Bi gajpa rá ngut'i ra Pablo p'uya, bi dityø gua 'nεhyø 'yε. Bi 'yemp'uya:

—Nguna ra hya mmana Espiritu Santo ya, nuna ra n'yohu rá mmeti ra ngut'i ja ua ya, di jaua yø judío p'u Jerusalén ngue da dut'i. 'Nε di ndäpyø ja'i hingyø judío —bi 'yεmbi.

¹² Nu'mø ma øcähe na ra hya na p'uya, hangu dá xicähe ra Pablo, da gue'u yø mmengu p'u, xifi ngue hñdi ma Jerusalén. ¹³ Bi 'yεnna Pablo p'uya:

—¿Teni 'bε'a guí øt'e ngue sä guí zomhm? Gadí unngahu ma mmägä. Nugä dí 'bui hønt'a go te ts'u ga thogui, hinga hønt'a di tharcagui, sinoque xquet'a da zä ga tugä p'u Jerusalén conná nguehma Hmu Jesús —bi 'yεnā.

¹⁴ Ya hñdá taphe ngue hñxti map'u, da hecähe p'u p'uya, di emphe:

—A nuyá, di nja'a te rá pähä Oja ya 'mø.

¹⁵ M'mefa p'uya, 'nεje dá nsähe ngue da mähme p'u Jerusalén. ¹⁶ Bi hyangähe 'da yø 'yεc'ei ngue yø mmengu Cesarea. Nuya yø 'yεc'ei ya p'uya, n'youi p'u n'na ra mmengu Chipre ni hu ngue ra Mnasón. Ya mará nyogui 'yεc'ei na. Go bi zixcähe rá ngu na p'uya ngue ja dá nsäyahe p'u.

Bi ma ra Pablo di zengua ra Jacobo.

¹⁷ Nu'mø ma søngähe Jerusalén, εmmei di johya yø 'yεc'ei ngue dá nnuhe. ¹⁸ Mi hyaxpuya, dá

mähme ra Pablo ngue di zεnguahe ra Jacobo. Gä mi 'bɥp'ɥ yø 'yεc'εi 'bet'o p'ɥ ha di mpeti yø 'yεc'εi.
 19 Mi juadi bi nzεnguaui yø 'yεc'εi na ra Pablo, bi dɥ'mi bi ma te xi 'yøt'e, manyarbu i ma ra hya bi ma ngue xifi hanja ngue xi mäx Oja ra Pablo p'ɥ ha 'bɥhyø ja'i hingingø judío. 20 Mi 'yø'a te sihyø ja'i p'ɥya, bi 'yεspabi Oja. Bi t'εmbrā Pablo p'ɥya:

—A nuyá ma zi cu'i Pablo, ya guí nnu ngue yø mahuañitho yø judío εc'εi ra Jesús. Pε gätho ya p'ɥya, hinguí nne da hyep'ɥ yø costumbre n'youi p'ɥ ja ra ley bi 'yotra Moisés. 21 I hma ngue t'εmbi n'nan'yo ra hya guí xännbabi yø judío rá m'mɥ hman'na nguadi yø häi. T'εmbi ngue guí xifi ngue hinda 'yörpa masu'ɥ yø hya bi manda ra Moisés, 'nε hinda 'yøtyø costumbre nná 'yohɥ. T'εmbi ngue guí xifi ngue hinda mεpya yø ts'ant'ɥ 'mø bi m'mai. 22 ¿Ha di nja te ga øthɥ co nuna ra hya naya? Porque di mpeti yø ja'i 'mø bi badi ngue ya gá søhø. 23 Man'na xanho gui 'yøt'a te ga xi'ähe ya. I 'bucua dí 'bucähe goho yø n'yohɥ ja ngue da 'yøtyø ndanne. 24 Damí sixa nija'ɥ ya, guí nhoqui tengutho da 'yøt'ɥ. Jurpabi yø gasto ngue da 'yaxyø ya. Nu'mø gá 'yøt'a p'ɥya, gätho yø ja'i da dinyø mmai ngue himma juani'a te si'i. Sinoque xquet'a 'nε'i guí εc'εi 'nε guí hats'i xanho te mmamp'ɥ ja ra ley. 25 Pε nuyá yø ja'i hingingø judío ngue ya εc'εi ra Jesús, ya xtá orpahe ra sacua te dá sännähe ya. Ya xtá xihme ngue hinte da ma nts'upi ya yø hya ya. Sinoque høntho ngue hinda za ra ngø 'bøspabi yø dahmu, 'nε hinda zi ra ji. 'Nε hinda zapra ngø yø zu'ε hinguí pønná ji 'mø bi du. 'Nε hinda n'yots'om'mai.

Ya bi mbentra Pablo.

²⁶ Mi hyaxpaya, bi me ra Pablo'u goho yø n'yohu ngue 'da di nhojtho. Bi yurbu ja ra nija di mpeti yø judío p'aya para ngue da ma tema pa da ze'a guí nhoqui. Nu'mø bi dātra pa p'aya, da 'yøtyø 'bøt'e n'na ngu n'na.

²⁷ Pe nu'mø tobe him manī dāt'a nyoto ma pa, nuya yø judío ngue yø mmengu Asia bi nu ngue 'bap'u ja ra nija ra Pablo. Bi hyurpa ra cue yø mmæi gātho yø ja'i p'aya. Janangue bi ma mabent'i ra Pablo. ²⁸ Bi mahrā hmafi yø judío p'aya, bi 'yena:

—Ague gyø judío'u, dami fāxcahe ua. Nuna ra n'yohu 'bucua ya, guehna xānababi yø ja'i ndap'u bi zā na ngue hinguī nnu manho'a te nnā 'bāhma. I xānababi yø ja'i ngue hinguī nnu manho ra ley, 'nē hinguī nnu manho ra nija jaua. I ja man'na ra hya p'aya, ya xā cutua ja ra nija 'da yø ja'i hingyø judío. Di ts'ongua ja ra maca nija jaua.

²⁹ Nguna ra hya bi manyø ja'i, porque m'mæt'o ra pa, ya xi hnup'u ja ra hnini ra Pablo ngue n'youi n'na ra n'yohu hingra judío, ni hu ngue ra Trófimo ra mmengu Efeso. Ra Pablo p'aya bi t'embī ngue ya xi curpa ja ra nija'a ra n'yohu xi hnurpi ngue mi n'youi.

³⁰ Bá yants'i gātho yø ja'i p'u ja ra hnini p'aya. Bá tihī ngue di bentra Pablo. Bá jajma xøts'e ra nija p'aya. N'nahmantho bi ma ndøt'e yø goxthi 'bexque'a. ³¹ Ya nne yø ja'i ngue xta hyo ra Pablo. Bi zonna hya p'u bí 'bāhrā hmu yø soldado p'aya, ngue ya bá yans'yø ja'i gā ra hnini Jerusalén. ³² Janangue bi nya mi'da yø hmu p'aya ngue bi peti gātho yø soldado, da ma da nu tema hya bi nja. Ni tihī bi zomp'u 'bāhyø ja'i. Mi nu yø ja'i ngue

mmap'ʉ yø soldado, bi hyɛp'ʉ'a gui ʉnna Pablo.
³³ Mi guarbʉ 'bʉhyø ja'i yø soldado p'ʉya, nuna ra
 hmu bi manda bi mbentra Pablo 'nɛ bi thut'i co
 yoho yø cadena. Bi 'yänni te'o na ra Pablo, 'nɛ bi
 'yänni te'bɛ'a xi 'yøt'e. ³⁴ Pɛ nup'ʉ mahyø ja'i p'ʉya,
 n'nan'yo mman'i'da, n'nan'yo'a bi mma mmi'da.
 Janangue hingui sä da hyaxa njuani tema hya,
 porque janjuani di uexhni yø ja'i. Bi manda ra
 hmu ngue bi ts'ixra Pablo p'ʉ bi ja ra cuarte p'ʉya.
³⁵ Nu'mø mi zomp'ʉ ja yø 'dexto ngue ra cuarte,
 xøgue ni gũstho yø soldado na ra Pablo, porque di
 mä's'yø ja'i ngue nne da guaspi. ³⁶ Bá mafi gätho yø
 ja'i bá 'bɛfa, bi 'yɛna:

—Da du ra Pablo —bi 'yɛna.

*Bi manna Pablo'a ra hya ja ngue di nyamp'ʉ ha
 'bʉhyø ja'i.*

³⁷ Nu'mø ni ma da yurbʉ ja ra goxthi cuarte ra
 Pablo p'ʉya, bi 'yɛmbrá hmu yø soldado:

—¿Ua da zä ga xi'i n'na ne yo ne'a te di nne ga
 mmangä? —bi 'yɛmbi.

Mi dahra hmu p'ʉya, bi 'yɛmbrá Pablo:

—¿Ua gui padj gui nya ra hya ngue ra griego
 p'ʉya? ³⁸ ¿Ua hinga gue'e'a ra mmɛngu Egipto bi
 xoxa n'na ra sai 'mø yø pa xa thogui? ¿Ua hin gadi
 manda'ʉ goho mahuañi nja'i yø hyote bá m'map'ʉ
 ja ra dapo?

³⁹ Mi dahra Pablo p'ʉya, bi 'yɛna:

—Nugä drá judíogä, drá mmɛngugä p'ʉ ja ra
 hnini Tarso, guehna ra hnini tate p'ʉ ja ra häi
 Cilicia na. Pɛ dami 'yørcä ra mate gui 'dacrä nt'ɛdi
 ga nzocä yø ja'i —bi 'yɛmbi.

40 Nu'a rá hmu yø soldado p'uya, bi unna nt'edi ra Pablo ngue di nya. Bi m'mäp'ua ja yø 'dexto ra Pablo p'uya, bi macrá 'ye ngue ørpa ra senya yø ja'i ngue di nsäya. Nu'mø mi nsäya'a guí maxhni yø ja'i p'uya, nuna ra Pablo i nya ra hya ngue ra ebreo, bi 'yëmbi:

22

1 —Ague n'yø'ahua, nuna ra hya gda nyangä ua guí 'buhmu ya, dami 'yøhmu ha rá nja ra hya ga xi'ahua.

2 Mi 'yøhyø ja'i p'uya ngue ga ts'ofu conna ebreo ga ya yø ja'i, man'natho ngue hinjondi 'yani. Ra Pablo p'uya bi 'yëmbi:

3 —Nugä drá judíogä. Drá mmengugä p'ua Tarso ja ra häi Cilicia. Pe bi ma ma tedegä ua Jerusalén. Ja dá ogä ua ra escuela, gue'a ra Gamaliel ma xänbategä. Bi xänngagui'a ra ley mani n'yo ma mboxitahua. Nugä dá ja ndummai ngue dá supä rá xudi Oja co gätho ma mmäi, tengutho guí øthu ra pa ja p'uya. 4 Nugä 'mø yø pa xa thogui, xtá sacä'ua yø ja'i mi ec'ei ra hoga 'da'yo hya. Yø n'yohua 'nøhyø xisu di tut'i ngue di cot'i, 'ne dí nne ga ho 'da. 5 Nu'a rá hmu yø mmäcja, 'ne'ua yø n'yohua 'bet'o ngue yø judío, da zä da ma hanja'ua, porque go bi 'dacä ra sacua dá cats'i ngue xani dápä yø judío p'ua Damasco. Dá magä p'ua ngue di hongä yø 'yec'ei, xcambá sigä ua Jerusalén ngue xtí n'ofädi.

Bi manna Pablo ha bi nja ngue bi 'yec'ei ra Jesús.

6 Pe nup'ua ja ra 'yu p'uya, comma huxyadi ya ni ma ga sön'a Damasco, nthambenitho bi yot'a n'na ra nyot'i maya ngue bi gogbagui. 7 Dá täcä

häi p'uya, dá øde ngue nzoqui, bi 'yɛnguï: “Ague Saulo. Ague Saulo. ¿Hanja ngue ɛmmɛi guí nnu mañ'ugui?” bi 'yɛnguï. ⁸ Ya dí ɛmbä p'uya: “¿Te'o'i p'uya grá Hmu?” Hømbá thä p'uya, bi 'yɛnguï: “Guecä drá Jesús, drá mmɛngu Nazaret, janjuanï ngue guí nnu mañ'ugui”, bi 'yɛnguï. ⁹ A nu'ɥ mä amigo nmi n'yo'be p'uya, majuanï ngue bi nu ra nyot'i, pɛ bi zu. Pɛ himbi mmɛya mä amigo te 'bɛ'a xicä'a nzoqui. ¹⁰ Nugä p'uya, dí ɛmbi: “Ague grá Hmu, ¿te 'bɛ'a ja ngue gä øt'ä p'uya?” Nu'a ra Hmu p'uya, bi 'yɛnguï: “Damï nangui, guí thogui gdi ma Damasco. Nup'ɥ ja danï si'i p'ɥ te gä ja ngue gui 'yøt'e”. ¹¹ Bi xädägui'a ra nyot'i dá nthɛ'be. Bi cunnngagui'ɥ mä n'yo'be, gä dá søn'a Damasco.

¹² Nup'ɥ Damasco p'uya, mi 'bup'ɥ n'na ra n'yohɥ ni hu ngue ra Ananías. Gue'a n'na ra n'yohɥ ngue mi øt'e gätho'a te mmamp'ɥ ja rá ley Oja. 'Nɛ di nnu manhoui gätho yø judío. ¹³ Bá ɛhɛ bi nugä na ra Ananías. Mi zøp'ɥ dí 'bui, bi 'yɛnguï: “Ague mä zi cu'i Saulo, di nzø ni dä ya”, bi 'yɛnguï. 'Bexque'a ra ora'a p'uya, bi nzø mä dä, dá hɛti ha 'bäi. ¹⁴ Bi 'yɛnguï: “Nuna Oja mi thanne mä mboxitahɥ ya, ya mam'met'o xpä huan'na'i ngue guí parpabi rá pähä. Bi ne ngue guí nnurpabi rá hmi'a rá Ts'ant'ɥ Oja nuna gä ra nho øt'e, 'nɛ gui 'yø'a ra hya bi mä. ¹⁵ A nuyá, ndap'ɥ bi zä guí ja hmajuani gätho yø ja'i na ra hya dí xi'i ya. Guí xihyø ja'i te gä nu ya, 'nɛ guí xihyø ja'i temä hya gä 'yøde. ¹⁶ Xiya, ¿te guí tøm'ya? Damï nangui, guí nxixya nts'ɛdi, n'namhmä di nɛqui ngue guí ɛc'ɛi ra Hmu Jesús, 'nɛ di pun'na'i ni ts'oqui”, bi 'yɛnguï.

Bi manna Pablo temä hya i mɛn'Oja p'ɥ ha 'bɥhyø

ja'i hingyø judío.

17 Dám_á pengä p'aya, ngue dá s'ø_a Jerusalén. Dá map'ua ja ra nija ngue dá mat'Oja. Bi mpähma nthandi p'aya. 18 Dá nugä ra Jesús ngue engui: “Dami xøni guí pøn'a nts'edi ua Jerusalén, porque hinda t'ørpa masu ra hya guí mma conná nguecä”, bi 'yengui. 19 A nugä p'aya, dí embi: “Ague grá Hmu, ya pahyø ja'i ngue nmi pagä p'ua ja yø nija, dambi sigä yø ja'i εc'ei'i ngue di cot'i, 'nε dadi ani. 20 Nu'mø mi tho na ni mæfi ra Teba bi xihyø ja'i ni hya, dí 'bäcä p'ua 'mø, xquet'a dá negä ngue bi du na. Nu'mø mi tho na, dá färpagä yø tuhu'ua to bi hyo”. 21 Pε ra Jesús bi 'yengui: “Ga 'yohma. Nugä yap'atho ga pen'na'i, guí mmap'ua rá m'mahyø ja'i hingyø judío”, bi 'yengui.

Yø soldado bi bentra Pablo.

22 Bi 'yøxhyø ja'i p'ua bá fædi ngue bi nya, asta gue'mø mi manna ra hya ngue ena da map'ua 'bæhyø ja'i hingyø judío. Bi mahra hmafi yø ja'i p'aya, bi 'yena:

—Da tho na ra n'yohua na. Hinni 'yup'ua ngue 'bæhna —bi 'yena.

23 Mente mafi, mente cacyø tuhu, en'a häi. 'Nε ens'maya yø fonthäi ngue ra cuε. 24 Bi manda na rá hmu yø soldado p'aya ngue bi ma macut'i mbo ra cuarte ra Pablo. 'Nε bi manda ngue bi 'bei, bi njapi da ma hanja ngue sæhyø ja'i. 25 Pε nu'mø mi dut'i ngue da mei, nuna ra Pablo bi 'yembra capita 'bæp'ua:

—¿Tema nt'edi guí pets'i ngue guí nne gui fæhmu n'na ra n'yohua ngue ra romano, 'nε hinga 'bet'o guí hæxha ra güenda hanja ra hya? —bi 'yemi.

26 Nu'mø mi 'yø'a rā hya sihra capita p'uya, bi ma bá xi'a rá hmu nne di mfete, bi 'yēmbi:

—Dami n'yomfēni te guí nne gui 'yø't'e, porque nuna rā n'yohu guí nne gui fēi, rā romano nā —bi 'yēmbi.

27 Nu'a rā hmu p'uya, bi guarbu 'bāhra Pablo, bi 'yēmbi:

—¿Ua majuaní ngue grá romano ague n'yø?

Mi dahra Pablo p'uya, bi 'yēmbi:

—Ahá, majuaní.

28 Nu'a rā hmu p'uya, mahømbi 'yēmbi:

—Pε nugā, xangu rā mēnyu xā cuestagā ngue dá cohi ngue drá romano.

Rā Pablo p'uya, bi 'yēnā:

—Pε nugā drá romanogā p'u dá mīcā.

29 Co nuna rā hya nā p'uya, bi zop'u rā Pablo'u mi nne xtí mfete. Da guehna rā hmu, xquet'a bi zop'u 'mø mi hyaxā njuani ngue rā romano. Bi nsu p'uya ngue xi dut'i.

Rā Pablo 'bāp'u ha bi 'yøtra junta yø judío.

30 Mi hyaxpuya, nu'a rá hmu yø soldado bi ne xta hyats'i xanho rā güenda teni 'be'a gui yapyø judío nā rā Pablo. Bi xojpā yø cadena mā nthat'i p'uya, bi mānda ngue bi ma mapeti yø hmu yø mmācja. Bi nja rā dajunta. Bá njēcra Pablo p'uya, bi ma mā'bā'mi p'u 'būhyø ja'i.

23

1 Nuna rā Pablo bi hyētyø ja'i 'bap'u ja rā junta. Bi 'yēmbuya:

—Ague n'yø'ahū, i nnu Oja ngue yø pa xpí 'yēp'u, 'nē astā guehya, co n'na rā hoga mmāitho nnā 'būi.

² Nuna ra hmu mmäcja Ananías, bi 'bɛp'u 'dap'u 'bähmi ra Pablo ngue da memba rá ne. ³ Bi 'yenna Pablo p'uya:

—Go di un'i Oja ngue hinga njuantho guí øtra ts'ut'abi. ¿Ua hingingi mip'u ngue gui 'yøtra ts'ut'abi conforme ra ley? ¿Hanja ngue guí nuixra ley ngue gadi manda da 'bɛgbä ma ne? —bi 'yembj.

⁴ Nu'u 'bäp'u p'uya, bi 'yembra Pablo:

—Guí thennbabi rá da mmäcja Oja 'mø —bi 'yembj.

⁵ Mi dahra Pablo p'uya, bi 'yembj:

—Pɛ hindí pacä n'yø, ngue'mø guehna ra da mmäcja na. Porque nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro ngue ɛna: “Yo guí nnømmañ'u'a nnøpa ts'ut'abi yø ja'i”, i ɛna hya.

⁶ Bi bahra Pablo p'uya, ngue 'bup'u 'da yø judío p'u ja ra junta ngue tenna nt'ɛc'ɛi ni hu ngue ra saduceo. Man'na 'bui yø judío p'uya, ni hu yø nt'ɛc'ɛi ngue ra fariseo. Ra Pablo p'uya, bi ts'edi bi 'yembyø ja'i:

—Ague n'yø'ah, nugä drá fariseogä, rá ts'unt'ugä n'na ra fariseo. Nu'a nná ɛc'ɛigä ya ngue bá ɛp'u ra pa di bennate yø ánima, gue'a ga thascä ra güenda'a ya.

⁷ Nu'mø mi manna ra hya na p'uya, nu'u yø fariseo, conyø saduceo, di njun'mahyase p'uya. Ya yo 'bui bi gohyø ja'i. ⁸ Porque yø saduceo mman'u ngue hindí bennate yø ánima, ni xingyø anxɛ di 'bui, ni xingra ndahi. Pɛ yø fariseo p'uya, gä ɛc'ɛi ya yø hya ya. ⁹ Bi mähra hmafi gätho yø ja'i p'uya. Bi nangui 'da yø xänbäte ngue ra ley, yø n'yohu yø fariseo. Bi 'yɛn'u p'uya:

—Nunā rā n'yohu 'bucua, hīn tema nts'o dí ø'na. Nu'mø dā t'embī ngue n'na rā anxε bi zofo, hīnguī ho gā cohi ngue mā nsaihu Oja.

¹⁰ Mathoguitho bī nsuhyø ja'i p'uya. Ya nsu'a rá hmu yø soldado ngue pets'i dā xenyø ja'i rā Pablo. Bi 'bepyø soldado p'uya ngue bi zicrā Pablo p'u ha 'buhyø ja'i, bi zixpū ja rā cuarte.

¹¹ Rá nyohrā xui p'uya, bī nu rā Pablo rā Hmu Jesús, ngue bi 'yembī:

—Dami hya rā ts'edi ague Pablo. Tengutho guá ørbū Jerusalén ngue gá mā hanja mā hyagā, dá ngut'a rā hya gñi man'a Roma ya.

Inthoni ha di tho rā Pablo.

¹² Mī hyaxpūya, bī nhεcahya 'da yø judío ngue dā hyo rā Pablo. Bi 'yēnā:

—A nuyá, nī xingrā hmε, nī xingrā dehe gā sihu ya, astā gue'mø dá nuhu bi dū rā Pablo. Dā zεcju Oja 'mø hīndi nja'a te dí mmamhmu —dī n'yembī.

¹³ Pongui yote nja'i ya 'da'igu bī mā ngue dā hyo rā Pablo. ¹⁴ Bī map'u 'buhyø hmu yø mmäcja p'uya, 'nεp'u 'buhyø n'yohu 'bet'o ngue yø judío. Bi 'yembūya:

—Nunā rā hya xtá mangähe, hīngā nsihmεhe astā gue'mø dá nuhe bi dū rā Pablo. Dí εngähe ngue dā zεcje Oja 'mø hīndi nja'a te dí mmamhme.

¹⁵ A nu'ahu ya, co 'nε'u yø n'yohu 'bet'o ngue rā junta, dami xihmu rá hmu yø soldado ngue dā si nixudi rā Pablo ua guí 'buhmu. Gui 'yemp'u ngue ja ts'edi man'na rā hya dā t'änni. Nugähe p'uya, ya xca nsähe ngue gā hohe hante dā zøcua.

¹⁶ Pε nu'a n'na rá 'bε'ue rā Pablo p'uya, bi 'yøde tema hya nts'änni. Bī map'u ja rā cuarte ngue bá

xihra Pablo'a ra hya xi 'yøde. ¹⁷ Nu'mø mi xihra Pablo'a te fɛnnbi, bi zohna n'na ra capita p'uya, bi 'yɛmbi:

—Nuna ra ts'ant'u 'bɛcua, dami sixpu 'buhn̄i hmu. Porque jap'u n'na ra hya da xifi.

¹⁸ Nu'a ra capita p'uya, bi zixra ts'ant'u p'u 'bahrá hmu yø soldado. Bi 'yɛmbi:

—Nuna ra Pablo ofädi, bi zonngagui ngue da sin'na'i ua na ra ts'ant'u 'bɛcua. Ja te nne da xi'a'i 'na —bi 'yembrá hmu.

¹⁹ Nuna rá hmu yø soldado p'uya, bi bennba rá 'yɛ ra ts'ant'u, bi zica n'nanni, bi 'yɛmbi:

—¿Te guí nne gui xiqui n'yø?

²⁰ Nuna ra ts'ant'u p'uya bi 'yɛmbi:

—A nuyá, nu yø judío, ya xa nhɛcahya ya, ngue nu'mø da xudi, da 'yá'i ngue gui sixpu ja ra dajunta ra Pablo. Gui 'yɛnui ngue ja ts'edi man'na ra hya da t'änni 'na. ²¹ Pɛ nu'i 'yo guí ɛc'ɛi, porque pongui yote nja'i yø judío xa nzänni ngue da gorpá ra 'yu ra Pablo, da hyo. 'Nɛ i mma ngue ni xingra hmɛ, ni xingra dehe da zi, asta gue'mø da nu ngue da du ra Pablo. ɛna ngue da za Oja 'mø h̄indi nja'a te xa nzänni 'na. A nuyá, ya xa nsäya, ngue tømtho tema hya guí mmanya.

²² Nu'a rá hmu yø soldado bi xihra ts'ant'u ngue h̄injonda xifi ngue bi man'a te ra hya xi 'yøde.

Bi 'bennbabi ra Pablo na ra gobierno Félix.

²³ Nuna rá hmu yø soldado p'uya, bi zohni yoho yø capita. Bi 'bepi ngue di nsä yo ciento yø soldado ngue yø 'yogua, 'nɛ hyate ma'det'a yø togue, 'nɛ yo ciento nja'i yø nhya lansa ngue da zixra Pablo 'mø bi za'i ḡto nxui, da menhni di ma Cesarea.

24 'Nε bi m̄anda ngue da thøspabi ra nthuts'i ra fani da hyuxra Pablo. Bi m̄anda ngue h̄inte di njapra Pablo, sinoque di ndäpra gobierno Félix. 25 Bi 'yøt'a n'na ra s̄cua ra hm̄u p'uya, ngue bi gaxyø soldado, bi dāpra Félix. I εnna s̄cua:

26 “Nugä drä Claudio Lisias, dadi zεngua'i grā hoga gobierno Félix. 27 Di pεn'na'i p'ua na ra n'yohua 'b̄cua, bi gotyø judío, ya ja ngue xta hyo. Pε nu'mø mā pacä p'uya ngue ra romano, dá pεnnabi yø soldado ngue bá yañi. 28 Dá ne ngue xca pad̄i te gui yap̄i. Dá sixä p'ua bi 'yøtyø junta yø judío p'uya. 29 Pε nuna ra hya bi nεqui, guehna ja ua naya. Gui yap̄i ngue'a ra ley ga 'yo judío. Pε h̄imb̄i nεqui ra hya ngue te xt̄i hyo, ni xinga gue'a di sä ngue da jot'i. 30 Pε dá mmεyagä p'uya, ngue nu'ua yø judío, ya xi nhεcahya ngue xta hyo. Janangue nuya dí pεn'na'i p'ua na ra n'yohua na. 'Nε xquet'a dí xicä'ua di yap̄i ngue da map'ua guí 'b̄ai ngue da xi'i te gá nzai. Hønt'a ra hya'a ya”.

31 Nu'ua yø soldado p'uya, bi 'yøt'e te bi m'mεpi. Bi zixra Pablo 'mø m̄i nxui, bi ma p'uya, i nthop'ua ja ra hn̄ini Antípatris. 32 M̄i zä m̄i nεcahäi p'uya, bá penc'ua yø soldado ngue yø 'yogua, bi zøp'ua ja ra cuarte. Go bi mähä ra Pablo'ua yø tøgue. 33 M̄i zømp̄u ja ra hn̄ini Cesarea p'uya, bi ndäpra s̄cua ra gobierno, 'nε xquet'a bi ndäpra Pablo. 34 Nu'mø m̄i juadi bi nu ra s̄cua ra gobierno p'uya, bi 'yänni har̄u ra mmεngu na ra Pablo. 'Bexpi batho ngue ra mmεngu p'ua ja ra häi Cilicia. 35 Bi 'yεmb̄uya:

—Ga øcä'a ra hya guí mmam'mø bi zøcua'ua di yap'a'i —bi 'yεmb̄i.

Nup'ɥ ja rá ngu na ra dast'abi Herodes, bi m̄anda
ngue ja da m̄ap'ɥ yø soldado na ra Pablo.

24

Ra Pablo bi manna hya p'ɥ ha 'bɥhra Félix.

¹ Ya rá cut'a ma pa xi zønn̄a ra Pablo p'ɥ Cesarea
'mø ja m̄i zøn'a ra hmu mmäc̄ja Ananías, n̄i n'youi
'da yø n'yohɥ 'bet'o ngue yø judío. 'Nɛ n̄i n'youi
n'na ra pøngahya p'ɥ ja ra ts'ut'abi n̄i hu ngue ra
Tértulo. Bi zømp'ɥ 'bɥhra gobierno ngue di yapra
Pablo. ² Mambá ts'i ra Pablo p'ɥya, nuna ra Tértulo
bi m̄adi di yapra Pablo, bi 'yɛmbra Félix:

—Ague gr̄a gobierno, dadi ja mam̄adi'ahē
ngue h̄in tema hya, dí 'bɥ manhogähe. Conná
ngueh̄n̄i mfadi gä 'bɥmanho yø ja'í. ³ Gätho'a
te guí øt'e, dí 'bɥmanhogähe ndap'ɥ bi zä. Gä
gueh̄na nná ja mam̄adi'ahē naya, gr̄a ts'ut'abi
Félix. ⁴ Pɛ h̄indí nne ga 'bet'ahē xangu n̄i tiempo.
Dí äcähe ra mate n'na ts'ɥquits'ɥ, ngue gui 'yøde
te ga xi'ahē. ⁵ Dí t̄ingähe n'na ra hya, ngue nuna
ra n'yohɥ 'bɥcua, i 'yo ndap'ɥ bi zä gä rá ngun̄i
nximhäi ngue di ts'on̄yø ja'í tengutho n'na ra n'ɥ.
Gueh̄na ra 'yøt'i sui p'ɥ ha 'bɥhyø judío na, porque
'bet'o na ngue'ɥ to ɛc'ɛi na ra mm̄engu Nazaret.
⁶ Nügähe dá benthe, dá uphe ngue bi ne xti ts'on̄na
nija. Dí nne xca haspahe ra güenda conn̄a ley ngue
ma nt'ɛc'ɛihe p'ɥya. ⁷ Pɛ nuna ra Lisias rá hmu yø
soldado p'ɥya, rá ts'editho bi 'yøt'e ngue bi yarbu
di yahe ngue bi zinngahe na ra Pablo. ⁸ Bi xicje
p'ɥya ngue nu'mø to nne di yapí, da ɛcua guí 'bɥi.
Pɛ nuyá, da zä ngue gui 'yänse ya. Gui pase p'ɥya
ngue majuani'a te gä nná yapähe.

⁹ A nuyá, gätho'ü yø judío n'yohü ya, 'da'igu mma ngue embi majuaní'a te xifi. ¹⁰ Ra gobierno p'üya, bi 'yørpä rä senya rä Pablo ngue di nya. Ra Pablo p'üya bi 'yēna:

—Co n'na rä pähätho ga nyangä ua guí 'bui gra ts'ut'abi. Porque dí pacä ngue ya xä mma yø jeya guí nts'ut'abi ua ja rä häi dí 'bühmü. ¹¹ Nu'i dä zä gui hyaxä njuani hanja rä hyä. Tobe hingui tho'a n'ne'ma yomma pa xtá magä Jerusalén ngue dí thanne Oja. ¹² Pε himbí thingui ngue to gadi njun'mahya'be. Ni xinga guerp'ü ja rä danija xtä thingui ngue to gdi orpabi, ni xinga guerp'ü mi'da yø nija, xtä thingui ngue to gdi ya'be. Ni xinga guerp'ü ja rä hnini p'üya. ¹³ Nüya yø n'yohü 'bucua, nü'a rä hyä gui yajpagui, hinda zä ha di japi ngue di ja majuaní'a te mma. ¹⁴ Ma ga xi'i hanja rä hyä ya. Dadi njuani, hin dadi ncøni ngue dí εc'εigä Oja nuna mi εc'εi mä mboxitahe. Dä gue'a rä 'da'yo hyä embyø ja'i 'bucua ngue rä 'dan'yo nt'εc'εi, gue'a rä hyä dí tennä'a ya. Pε gä dí εc'εigä'ü yø hyä nt'ot'i p'ü ja rä libro ngue rä ley Oja, dä gue'ü mi'da yø hyä bi 'yotyø pøngahya Oja. ¹⁵ Tengutho yø nt'εc'εi yø judío, di njadä p'üya. Dí εc'εigä ngue dä 'yøt'Oja ngue di bεnnate yø ánima, gue'ü yø hoja'i, gue'ü yø ts'oc'εi, gä di bεnnate. ¹⁶ Janangue dadi ja ndummü ngue ga n'yo xanho, n'namhma ngue hin tema hyä dä dinnagui Oja, ni xinga guehyø ja'i dä zä dä 'yēngui ngue hinga gue'a nnä 'yo.

¹⁷ Mi ma njammü jeya ngue n'nannü rä nación dambi 'yo, mahøndá pengui astä Jerusalén ngue dá dä mä limosna, 'nε dá ørpabi rä 'bøt'e Oja. ¹⁸ Pε nü'a rä ora'a p'üya, nü'ü 'da yø judío ngue yø mmēngu

Asia, bi d̄ingui ngue dí 'b̄up'ɥ ja r̄a n̄ija ngue n̄madi n̄hoqui conforme r̄a costumbre ja ngue da 'ȳot'a n'na. P̄ε h̄ingui ngup'ɥ dí 'yohe. 'N̄ε h̄imbi th̄ingui ngue ḡadi yahnihe. ¹⁹ N̄uya ȳo n'yoh̄ɥ dí mmangä ya, guehya ja ngue da thocua di yajpagui, ngue'm̄o ja te ḡa nz̄qui. ²⁰ A nu'm̄o ngue h̄in'na, n̄uya ȳo n'yoh̄ɥ 'b̄ɥcua, go da manya ngue'm̄o ja tema ts'oqui bi th̄inngagui 'm̄o mā thocä p'ɥ bi 'ȳotra dajunta ȳo judío. ²¹ H̄ondä n'na zine nts'edi dá mangä p'ɥ ja r̄a junta m̄i 'b̄ɥhyɥ, ngue dá ɛn̄a: “N̄u'a nn̄ä ɛc'ɛigä ya, ngue bá ɛp'ɥ r̄a pa di b̄ennate ȳo ánima, gue'a ḡa thascä r̄a güenda'a ya”, dá ɛn̄a.

²² N̄u'a r̄a Félix, m̄i zä m̄i 'ȳohn̄a r̄a hya bi manna Pablo, m̄ambi njarb̄tho r̄a hya. Porque r̄a Félix ya pad̄i x̄anho hanja'a r̄a nt'ɛc'ɛi i ja ngue r̄a Cristo. Bi hȳuspa r̄a pa ȳo ja'i p'ɥya, bi 'ȳɛmbi:

—Nu'm̄o bá ɛhra Lisias rá h̄m̄u ȳo soldado ya, ja ḡa pacä x̄anho hanja n̄a r̄a hya guí mm̄amh̄m̄ p'ɥya.

²³ N̄un̄a r̄a Félix, bi 'b̄ɛpa n'na r̄a capita ngue di sigue da mā m'm̄adi r̄a Pablo. P̄ε bi xihra capita ngue ya h̄inda ma nth̄ut'i, 'n̄ε bi xifi ngue nu'm̄o bi z̄ohȳo amigo di z̄engua, d̄i njapi ngue d̄i nȳaui'ɥ nne da mäts'i te hon̄i.

²⁴ M̄i ma njamm̄i pa p'ɥya, mah̄ombi z̄onna Félix, n̄i n'youi n̄a r̄a Drusila rá xisu, r̄a judío n̄a r̄a xisu. B̄i m̄anda bá ts'i r̄a Pablo p'ɥya. Bi japi da mā hanja rá nt'ɛc'ɛi i ja ngue r̄a Jesucristo. ²⁵ N̄un̄a r̄a Pablo, b̄i mā hanja'a r̄a n̄ho ja ngue da n'yo r̄a ja'i, 'n̄ε b̄i mā ngue jatho da zamrá mm̄i n'na. B̄i mā hanja n̄a r̄a castigo d̄i n̄ja m'm̄efa. N̄un̄a r̄a hya bi 'ȳohra Félix, bi zu. Bi 'ȳembra Pablo p'ɥya:

—'Be ni mahma. Nu'mø bi bongagä, mahønga nzon'na'i ga nyauï —bi 'yëmbi.

²⁶ Nuna ra Félix i tømï ngue xta ngutra menyü ra Pablo ngue xtí thøgue. Janangue xangu yø nnidi bi zohni ngue bi nyauï. ²⁷ Mi gua'a nyo jeya p'uya, bi dä rá cargo mi pëhna ra Félix ngue ra gobierno. Bi ponnabäi n'na ra n'yohu ni hu ngue ra Porcio Festo. Nuna ra Félix bi ne ngue da nu manho yø judío, janangue bi sigue bi ma m'mäditho ra Pablo.

25

Ra Pablo bi nyauï ra Festo.

¹ Nuna ra Festo p'uya, bi ma di bentrá cargo ngue di ngobierno. Ja rá hyu patho xi bentrá cargo p'ua Cesarea p'uya, ja bá nexpu ngue i ma Jerusalén. ² Mi zømp'u Jerusalén, nu'u yø hmu yø mmäcja, 'në'u yø judío tate ngue t'ëc'ëi, bi map'u 'buhra Festo ngue di yäpra Pablo. ³ Bi 'yäpra mate ngue da pënnabäi ra Pablo di 'yë'a Jerusalén. Nu'u yø judío di yäpate p'uya, ya xi nhëcahya ngue da hyo ra Pablo p'u ja ra 'yu. ⁴ Mi dahra Festo p'uya, bi 'yëmbi:

—Ya m'mädi p'u Cesarea na ra Pablo. Pë ya himma ya'atho ga pengä p'u Cesarea. ⁵ Nu'u yø n'yohu exa ha ra ts'edi ngue di yäpra Pablo, gui xihmu ngue ga mmäcähe Cesarea ngue'mø ja rá ts'oqui ra Pablo, da zä gui yäpu.

⁶ Pë nuna ra Festo, comma manhyato ma pa, ogue n'net'a ma pa, bá m'mu'a Jerusalén. Bá pengui, bí 'yë'a Cesarea p'uya. Mi hyaxpuya, bi mip'u ja rá nthuts'i hu'mø øtra ts'at'abi. Bi manda bá ts'i ra Pablo p'uya. ⁷ Nu'mø mi yat'ambo ra Pablo,

b_i mäs'yø judío xpí 'yε'a Jerusalén ngue di yapí. Xangu yø hya ja man'ɥ gue gui yapí, pε yø judío hinguí sã di ja majuani'a te mma. ⁸ M_i dahra Pablo p'ɥya ngue d_i nyani, bi 'yεna:

—Nugã hin tema ts'oqui dí øt'e. N_i xinga guehra ley da t'engui hindí nnu manho, n_i xinga guehra danija, n_i xinga guehra dast'abi Roma ngue di tinnga ma ts'oqui.

⁹ Pε nuna ra Festo, b_i ne ngue da nu manho yø judío. Janangue bi 'yεmbrã Pablo:

—¿Ua guí nne gd_i ma Jerusalén, ja gan_i hocã p'ɥ n_i asunto?

¹⁰ M_i dahra Pablo p'ɥya, bi 'yεmb_i:

—N_uua 'buhra ts'ut'abi bi 'yεxra dast'abi Roma. Ja i ja ngue da thascagui ua ra güenda. Nu'í guí padí xanho ngue hin tema nts'o dí ørpã yø judío.

¹¹ Nu'mø ngue di ja ma ts'oquigã, ogue xtí nequi n'na ra hya ngue n_i 'yup'ɥ ga tu, hindí su ga tugã. Pε nu'mø ngue hin tema hya d_i nequi'a te gui yajpã ya 'bɥcua, hinjonda zã di dãgui ngue ga sogã yø 'yεyɥ. Man'na xanho ngue ga thocã p'ɥ 'buhra dast'abi Roma 'mø.

¹² Nuna ra Festo, nuya yø n'yohɥ d_i nfãxui p'ɥ ja ra ts'ut'abi, b_i nhacahya ngue bi zãnni te da 'yøt'e. Bi 'yεmbrã Pablo p'ɥya:

—Guí ädi guí thop'ɥ 'buhra dast'abi Roma. Pε ja gd_i ma p'ɥya.

Rã Pablo i 'bãp'ɥ 'buhra ts'ut'abi Agripa.

¹³ M_i ma njamm_i pa p'ɥya, b_i map'ɥ Cesarea na ra ts'ut'abi Agripa, n_i n'youi rá nju Berenice, ngue bí zengua ra Festo. ¹⁴ Pε bá m'mɥp'ɥ njamm_i pa

p'uya, nuna ra Festo bi xihra ts'at'abi'a rá asunto ra Pablo. Bi 'yɛmbi:

—Gosque 'bucua n'na ra n'yohu ngue m'mäditho, bi zocua 'mø mi nts'at'abi ra Félix. ¹⁵ Nu'mø dambá 'yogä p'ua Jerusalén, nu'ua yø hmu yø mmäcja co 'nɛ'ua yø n'yohu 'bet'o ngue yø judío, bi map'ua dí 'bui. I ädi ngue da ma ma sentencia na ra n'yohu na. ¹⁶ Pe nugä p'uya dí ɛmbi: “Nu ra dast'abi Roma hñdi costumbra ngue to sä di sentencia'a ngue da tho, mente tobe hñdi n'yunnba hmiui rá nsuiui'a ma yapí, para ngue da fadi ndana gue'a di dunna hya”. ¹⁷ Janangue nu'mø mi zocua'ua ya, hñdá 'betä ra tiempo. 'Bexque'a 'mø mi hyats'i, dá magä p'ua ja ra ts'at'abi. Dá mandagä bá ts'i'a ra n'yohu p'uya. ¹⁸ Dí ɛngä ngue mi ja rá ts'oqui, pe nu'mø mi zø'ua yø yapate p'uya, hñ tema ts'oqui bi nɛqui ngue'ua yø hya gui yapí. ¹⁹ Nu'a ra hya gui nyapí, gue'ua yø nt'ɛc'ɛi yø judío'a, 'nɛ'a n'na ra n'yohu bi du ni hu ngue ra Jesús, i mmanna Pablo ngue 'bui. Gue'a ga nzua'ua ya. ²⁰ Nugä p'uya, hñdí padí ha gda japi ga øt'ä ra ts'at'abi tengü na ra hya na. Janangue dá ännä ra Pablo p'uya, ngue'mø da ne xtí ma Jerusalén, ja xtabá njap'ua ra ts'at'abi na ra hya na. ²¹ Pe ra Pablo p'uya, bi 'yädi ngue da thop'ua 'buhra Augusto nuna ndast'abi p'ua Roma. Dá manda p'uya ngue bi sigue bi 'bädi, 'be da bonngagui ja ga pɛnhñi, di map'ua 'buhra dast'abi Roma.

²² Mi dahra Agripa p'uya, bi 'yɛmbra Festo:

—Xquet'a dí nne ga øcä te da manna ra n'yohu na.

Ra Festo bi 'yɛmbi:

—'Bex hñixudi gui 'yøde te da manya 'mø.

²³ M̄i hyaxp̄aya, n̄una r̄a Agripa 'n̄eh̄ra Berenice bi ȳarb̄a ja r̄a cuarto b̄i n̄ja r̄a hȳa. X̄and̄onḡu p̄'u n̄i 'yo, tenḡutho 'm̄ø di s̄änn̄igo. N̄i n̄'yoh̄a ȳø h̄mu ȳø soldado, 'n̄ε'̄u ȳø n̄'yoh̄a 'b̄et'o p̄'u ja r̄a hn̄ini. B̄i m̄anda r̄a Festo p̄'uya ngue b̄á ts'i r̄a Pablo. ²⁴ Bi 'ȳenna Festo p̄'uya:

—Ague gr̄a d̄ast'abi Agripa, ḡätho ya ȳø n̄'yoh̄a 'd̄aua xt̄á mp̄etih̄a ya. X̄anḡu ȳø judío bi xiqui ngue h̄inḡui n̄nu m̄anho n̄a r̄a n̄'yoh̄a 'b̄ucua, nḡup'̄u Jerusalén, nguua Cesarea. H̄inḡui s̄äya ȳø ja 'i xiqui ngue jatho d̄a tho n̄a r̄a n̄'yoh̄a n̄a. ²⁵ P̄ε n̄uḡä p̄'uya, dí t̄inḡä ngue h̄in tem̄a ts'oqui di øt'e ngue s̄ä d̄a tho. N̄una r̄a Pablo ädi ngue d̄a thop'̄u 'b̄ah̄ra Augusto n̄una nd̄ast'abi p̄'u Roma. A n̄uyá, dí s̄änn̄i ngue ḡa p̄enn̄b̄abi ya. ²⁶ P̄ε n̄ja ngue n̄una r̄a n̄'yoh̄a dí n̄ne ḡa p̄enn̄b̄abi n̄a m̄a h̄mu r̄a d̄ast'abi, m̄adits'̄u tem̄a hȳa dí t̄inn̄b̄i ngue di ja ts'edi ḡa p̄enn̄b̄i. A n̄uyá, d̄á siḡä ua ha guí 'b̄ah̄m̄a ya. M̄a d̄atho go nn̄á sin'n̄a 'i ya gr̄a ts'ut'abi Agripa, ngue guí juann̄b̄abi x̄anho ha εx̄a hanja r̄á asunto. N̄u'a r̄a hȳa d̄a b̄ønna ne p̄'uya, gue'a d̄a cuat̄ra s̄ucua ḡa p̄enn̄b̄a r̄a d̄ast'abi'a. ²⁷ Porque n̄up'̄u nn̄á b̄enḡä, εn̄a gue h̄inḡui p̄ønna güenda ngue ḡa p̄enh̄na n̄'na r̄a of̄adi, 'n̄ε h̄inda m̄εp'̄u ja r̄a s̄ucua'a r̄a hȳa guí nyapi.

26

B̄i m̄anna hȳa r̄a Pablo p̄'u 'b̄ah̄ra ts'ut'abi Agripa.

¹ N̄una r̄a Agripa bi 'ȳembr̄a Pablo:

—D̄a z̄ä guí m̄m̄a te guí n̄ne guí m̄m̄anya n̄'yø.

Bì mudi bì nya rā Pablo p'uya, i anyø 'ye ha ga ya. Bi 'yɛna:

² —I jaga mpähä ngue da zä ga nyagä ua ha guí 'bui, grá ts'ut'abi Agripa. Dí nne ga nyangä ngue'a te gäma hya guí yajpä yø judío. ³ Dadi johyagä ngue guí padì gätho yø costumbre øtyø judío, 'nɛ guí padì te guí njunt'i. 'Yørca rā mate gui 'yøde xanho nā rā hya ga mmangä ya.

Bì manna Pablo te manì n'yo 'mø him manì 'yɛc'ɛi rā Cristo.

⁴ Nu'ɥ mā mmijudíohe gä padì te xtá m'macä p'ɥ Jerusalén. I fadi te xtá m'macä p'ɥ ja rā hnini Tarso mente mará ngüɛgui. ⁵ Nuyɥ p'uya, i padì xanho hapɥ dá ngüɛ asta yø pa xpí 'yɛp'ɥ. Nu'mø nne da mā, da mā ha bá njap'ɥ dá ngüɛgä ngue drá fariseo. 'Nɛ da gue'e guí padì ngue nu'a rā nt'ɛc'ɛi yø fariseo, gue'a hats'i xandønhø'a te nt'ot'i p'ɥ ja rā ley gā 'yo mā nt'ɛc'ɛihe'a. ⁶ A nuyá, guehna nná n'yost'abigä naya, ngue dí tømä da 'yøt'Oja'a te bi yarpari mā mboxitahe ngue di bɛnnate yø ánima. ⁷ Gätho'ɥ 'dɛ'mā yo'bui yø judío di mmɛni ya, i tømì ngue da nu di nja'a te xá mma mā yat'i. Janangue njap'ɥ thanne Oja rā pa rā xui. Pɛ nuna rā hya dí xi'i ngue nthø'mì ya grá ts'ut'abi Agripa, guehna guí yajpä yø judío naya. ⁸ ¿Hanja ngue hinguí ɛc'ɛihɥ ngue da 'yøt'Oja ngue di bɛnnate yø ánima?

Mam'met'o mayø nsuiui rā Pablo'ɥ mì ɛc'ɛi rā Cristo.

⁹ Nügä 'mø mam'met'o, dí ɛna ngue xanho te nmi øt'e, ngue nmi sacä yø ja'i mì ɛc'ɛi rā Jesús nuna rā mmɛngu Nazaret. ¹⁰ Nguna rā hya xtá øt'ä p'ɥ

Jerusalén. Pɛ gue yø hmu yø mmäcja'ɯ mađi 'dacrã nt'ɛđi ngue dí cot'ä fädi yø 'yɛc'ɛi. Nu'mø bi hyo p'ɯya, 'nɛqui dí nnu manho te øt'e. ¹¹ Xangu yø nnidi dá ɯngä yø ja'i ngue dí nnepe da hyɛp'ɯ yø nt'ɛc'ɛi. Da guerp'ɯ n'nanni yø nija, ngu'a dambi øt'e. Janjuanì gue jo ma xiyu ngue ra cuɛ, ngue di sɯcä yø ja'i ɛc'ɛi ra Jesucristo, asta xtá magä n'nanni yø hnini ngue dí honi harɯ ga tini.

Mahombi manna Pablo te bi nup'ɯ ja ra 'yu.

¹² Conque gue'a nná 'yogä 'mø ma magä Damasco'a. Gue'ɯ yø hmu yø mmäcja bi hacra ts'edi ngue da magä p'ɯ. ¹³ Pɛ ague grã ts'ut'abi, nup'ɯ ja ra 'yu, comma huxyadi dá nugä ngue bí 'yɛ mahɛts'i n'na ra nyot'i bi gogbagui co 'nɛ'ɯ yø n'yohɯ nmj n'yo'be. Pɛ man'na xanzaqui ra nyot'i bi gogbagui ngue'a gui yotra hyadi. ¹⁴ Gä dá täcähe häi p'ɯya. Dá øde ngue nzoqui comma hyã ngue ra ebreo nna ya, bi 'yɛngui: “Ague Saulo. Ague Saulo. ¿Hanja ngue gui sɯqui? Gadi n'ɯnsɛ tengutho n'na ra ndani 'mø embra hɛt'i ra za ma sani”, bi 'yɛngui. ¹⁵ Nugä p'ɯya, dí embi: “¿Te'o'i p'ɯya grã Hmu?” Nu'a ra Hmu p'ɯya bi 'yɛngui: “Go guecä drã Jesús ngue ɛmmɛi gui sɯqui”. ¹⁶ Mahon'a bi 'yɛngui: “Damì nanguì, gä 'bäi. Porque guehna dá nthɛui na ngue gui 'yøtra 'bɛfi ga xi'i. Conná guecä gui ja hmajuanì yø ja'i'a te gä nu ya, da gue'a te gui nnu m'mɛfa. ¹⁷ Pɛ ga nyan'a'i 'mø bi zɯ'i yø judío. 'Nɛ ga pen'na'i p'ɯ 'bɯhyø ja'i hingyø judío. Nu'mø bi zɯ'i, ga nyan'i. ¹⁸ Dí pen'na'i p'ɯ rá m'mɯ'ɯ ya, ngue gui xojpa yø n'yomfɛni yø ja'i. Ya hinni mantho di n'yo mants'o, sinoque di n'yo manho, n'namhma ngue hinni mantho da 'yo rá

'yε rā zithū. Sinoque Oja da zo rá 'yε. Nu'mø bi 'yεc'εigā yø ja'i, di mpunnba yø ts'oqui, 'nε di tocabi tengutho di tocabi yø ja'i ya o rá 'yε Oja”.

Bi 'yεc'εi rā Pablo'a rā hya bi sip'ε ha bi nu rā nyot'i.

¹⁹ Nuna rā hya bí 'yε mahεts'i, grā ts'ut'abi Agripa, hinda festhogā nā. ²⁰ Sinoque rá mudi dá xicā rā hya yø mmengu Damasco. M'mefa p'εya, dá magā p'ε Jerusalén, 'nε dá n'yogā gātho yø hāi Judea ngue dá manna hya. 'Nε'ε hingyø judío dá xicā rā hya. Dá xihyø ja'i ngue da hεp'ε rā nts'o gā 'yo, di 'bātyø mmui da 'yεc'εi Oja. Da 'yøtra nho para ngue di nequi ngue ya bi 'bātyø mmui. ²¹ Connā nguehna rā hya naya, bi bennga yø judío p'ε ja rā danija ngue nne xta hyogui. ²² Pε fāxcatho Oja, hinda hεcā rā hya astā guehya. Dí xicā rā hya gātho yø ja'i, di ngüε, di nnoho. Hinte man'na mā hya dí xifi, hinda hont'ε yø hya bi manna Moisés, gātho mi'da yø pōngahya Oja, gā bi mā te ja ngue di nja m'mefa. ²³ Bi mā ngue rā Cristo i ja ngue da zā rā n'ε, 'nε da dū. M'mefa p'εya, gue'a rá mudi di bennate p'ε da nt'āgui'a. Janangue nu'ε yø judío 'nε'ε hingyø judío da badi ngue majuanī di bennate yø ánima.

Nuna rā Pablo, nnepe ngue da 'yεc'εi rā Cristo nā rā Agripa.

²⁴ Nguna rā hya i nyanna Pablo p'ε bi nya. Rā Festo p'εya, nts'edi bi 'yεmbi:

—Hantho guí loco ya Pablo. Hantho ngue hinguí sāya gādi xādi astā guí cohi gui loco ya —bi 'yεmbi.

²⁵ Mi dahra Pablo p'εya, bi 'yεmbi:

—Hĩndĩ locogä grá ts'ut'abi Festo. Hante gue nuna ra hya dí xi'i, guehna ra hya majuanĩ na. ²⁶ Bũcua ra ts'ut'abi Agripa ya. Nuna i padĩ xanho ya yø hya dí mmangä na. Janangue di ha ra ts'edi dí mmangä ra hya ua hapũ 'bui. Porque dadi seguragä ngue 'nẽhna padĩ xanho ya yø hya dí mmangä na. Nuna ra hya dí mmangä ya, hĩnga nt'aguĩtho bi nja na. ²⁷ Ague grá ts'ut'abi Agripa, ɔuangui guĩ ɛc'ɛi'ũ yø hya bi manyø pøngahya Oja? Nũgä dí padĩ ngue guĩ ɛc'ɛi.

²⁸ Mi dahra Agripa p'ũya, bi 'yembra Pablo:

—Hantho guĩ ɛnã zits'ũtho dí honĩ ngue ga ɛc'ɛigã ra Jesús guĩ mmanya.

²⁹ Ra Pablo p'ũya bi 'yembĩ:

—Gue'mø gue ts'ũtho guĩ honĩ, gue'mø gue hĩn'na, pɛ da ne Oja ngue hĩnga høn'ũtho'i guĩ 'yɛc'ɛi, sinoque dí nne ngue 'nẽhya 'bũcua øde te dí mma, gã da 'yɛc'ɛi ra hya tengũtho nnã ɛc'ɛigã. Pɛ hĩndĩ nne ngue nu'mø bi 'yɛc'ɛi yø ja'i ra Jesús, da ma nthut'i conyø cadena tengũtho di thocã —bi 'yenna Pablo.

³⁰ Mi manna Pablo na ra hya na p'ũya, bi nangra Agripa 'nẽhra Festo connã Berenice. Gãtho mi'da yø ja'i mi hup'ũ bi nangui. ³¹ Bi ma n'nannĩ p'ũya, di n'yãnnĩ ha di nja na ra hya mmanna Pablo. Di n'yembũya:

—Nuna ra n'yohũ na, hĩn tema ts'oqui xa 'yøt'e ngue da t'embĩ da tho, ni xĩnga gue'a ngue di sä di n'ofadi.

³² Mi dahra Agripa p'ũya, bi 'yembra Festo:

—I sä da ma mathøgue na ra n'yohũ na, ngue'mø hĩndĩ ädi da thop'ũ 'bũhra dast'abi Roma.

27

Bi 'benhna Pablo, i ma Roma ja ra häi Italia.

¹ Mī zä bi ts'änni ngue da 'benngähe p'uya, gdä mähme p'ua ja ra häi Italia. Nuna ra Pablo, da guehmi'da yø ofädi, bi ndäpa n'na ra capita ni hu ngue ra Julio ngue da zits'i. Nuna ra Julio, yø n'yohu'ua yø federal ni hu ngue ra Augusto. ² Dä ohe ra barco bi nexpua ja ra hnini Adramitio, i mpa p'ua ja ra nnenga jathe ngue ra häi Asia. 'Da dä mäcähe ra Aristarco nuna ra mmengu Tesalónica ja ra häi Macedonia. ³ Mī hyaxpuya, dä sōngähe p'ua ja ra hnini Sidón. Nuna ra Julio, emmēi di n'yōrpau masu ra Pablo na. Janangue bi unna nt'ēdi bi ma bá nu yø amigo p'ua ja ra hnini bi zōni. Nu'ua yø amigo ra Pablo bi 'yōrpabi masu, bi mäts'i. ⁴ Ma pōngähe p'ua ja ra hnini Sidón, danī nthocähe p'ua ja ra häi Chipre nuna ja mbo ra jathe. Pe ngaha i go 'mø ma thocähe p'ua ha ja na. ⁵ Dä 'dangähe ra jathe, danī mpäcähe p'ua ja ra nnenga jathe ngue ra häi Cilicia 'nēhra häi Panfilia. Dä sōngähe p'ua ja ra hnini Mira, gue'a n'na ra danihni jap'ua ja ra häi Licia'a.

⁶ Nuna ra capita p'uya, ja bi dīmp'ua n'na ra barco bí nexpua ja ra hnini Alejandría, manī map'ua ja ra häi Italia. Ja dä ogähe p'ua ra barco p'uya ngue dä thohme p'ua nnä mähme. ⁷ Bi ma njammī pa ngue njanate ga 'yo ra barco. Xandøn hēnnitho ha dä thocähe p'ua ja ra jathe handra hnini Gnido. Pe commā tobe di coscähe ra ndahī p'uya, danī nthocähe p'ua handra häi Salmón. Dä nthets'ähe ra häi ja made ra jathe ni hu ngue ra Creta p'uya.

⁸ Xandøn hennitho ha dá thogähe p'ü ja rá nnen-gui'a ra häi'a. Sär'mø ma sōngähe p'ü ja n'na ra xequi säya yø barco ni hu ngue ra Buenos Puertos. Ya xma nguerpütho ja ra hnini Lasea.

⁹ Pε ya xangu yø pa xi m'mε p'üya. Ya nts'ütho ngue to di n'yop'ü ja ra jathe, porque ya tihí bá cuatyø pa ngue ra se'ye. Ra Pablo p'üya, tobe ximhma'ü to di 'yonna barco, ¹⁰ bi 'yεmbi:

—Ague n'yø'ahü, εnä gue nts'ütho ga thohmü ya. Porque di m'mεhra barco 'nε di m'mεhyø 'beni, asta 'nεcjü ga tuhü —bi 'yεmbi.

¹¹ Pε himbi 'yørpatho masu ra capita'a te mmanna Pablo, sinoque go bi 'yεc'εitho te mman'a to di 'yonna barco, 'nε'a ra mmädi ngue ra barco.

¹² Di n'yεmbi ngue nu'a rá ts'äya ra barco jap'ü bi uits'i, hingui ho ngue ja dá thop'ü ra se'ye. 'Da'igu bi mamp'üya ngue bi thogui. Di n'yεmbi ngue xamhmatho dá zä dá zømp'ü ja ra hnini Fenice ngue ja xta thop'ü ra se'ye. Gue'a n'na rá ts'äya yø barco jap'ü ja ra häi Creta'a. I εt'inde ra dehe ra häi, ni nja ra häi norte 'nε ni nja ra häi sur.

Bi nangra ndate ndahi p'ü ja ra jathe.

¹³ Bi mudi bi n'yo ra huinna ndahi ni 'yε'a sur. Bi 'yεmp'üya ngue dá zä dá thogui. Dá thocähe p'üya, dá tēhne ra nnenga jathe ngue ra häi Creta. ¹⁴ Himma ya'atho p'üya, bi nthēui n'na ra ndønthi ra barco. Gui hutyø ja'i na ra ndahi ngue ra Noreste. ¹⁵ Bi gutra barco ra ndahi p'üya, ya hingui hät'i da hyεgui. Dá thøjpahe ra 'yu ngue bi nønbnüya. ¹⁶ Dani nthogähe p'ü ja rá xütha n'na ra zit'ü häi ja mädē ra jathe, ni hu ngue ra Clauda. Ya hints'ε hmisu 'yo ra ndahi'a ra xequi'a.

Dá ne dá cat'ähe mbo ra dabarco n'na ra t'ubarco mambá güt'i, pε xanhennitho i yut'ambo. ¹⁷ Nu'mø mā cat'ähe mbo'a p'uya, bi 'bännbabi yø nthahi ra dabarco p'uya ngue ts'upi di nxahyø xithe. I su ngue xtani mpa p'ua ja yø 'bomudehe ni hu ngue ra Sirte. Janangue bi gajpabi ra ulu nu'a enna ndahi p'uya. Bi japi ngue bi nønhna ndahi ra barco. ¹⁸ Mi hyaxpaya, tobe nts'edi 'yodra ndahi. Bi thørbu ja ra jathe yø 'beni ra barco p'uya. ¹⁹ Rá hyu pa p'uya, dá høt'ähe p'ua ja ra jathe yø cosa mi ja mbo ra barco. ²⁰ Bi ma njammī pa ngue hindá nuhe ra hyadi, ni xingyø sø xcá nuhe ngue ra xui. Høndra ndate ndahi fεxcähe. Ya dí εna ngue hinxca ponje.

²¹ Bi ma njammī pa ngue hindá nsihmεhe. Bi m'mä inde ra Pablo p'uya, bi 'yεmbyø ja'i:

—Ague n'yø'ahü, nu'mø xqui 'yørpahü masu'a ra hya dá mangá ngue hin xcabá pømhmu p'ua Creta, hinxti nts'onna barco ja ua 'mø, 'nε hinxti m'mehyø 'beni 'mø. ²² Pε nuyá, 'yo tu ni mmuihü ya. Hijnonda du, hindá høndra barco di m'medi. ²³ Porque dí ogä rá 'yε Oja, 'nε dí ørpa rá 'bεfi. Xtá nugä n'na ra anxε 'mø manxui ngue rá m'menhni Oja. ²⁴ Xa 'yεngä ra anxε: “Yo guí su ague Pablo. Jatho gui sømp'ua 'buhra dast'abi Roma. Conná ngue'e da yan'Oja ya yø ja'i guí n'youi ua ja ra barco ngue hindá du”, xa 'yεngui. ²⁵ Janangue nuyá n'yø'ahü, 'yo di tu ni mmuihü ya, porque nugä dadi seguragá ngue nu'a ra hya xa xicá rá anxε Oja, di nja'a. ²⁶ Pε nuyá, jatho ngue ga thεhü n'na ra häi ja made ra jathe ya.

²⁷ Mi dähra nde'a rá 'dε'ma goho mā pa p'uya, dá thocähe p'ua ja ra jathe ni hu ngue ra Adria. Ni

'yenje ua, n̄i 'yenje n̄a r̄a ndah̄i. Nu'mø m̄i zo m̄ade r̄a x̄ui p'uya, nu'ua di 'yonna barco b̄i mm̄eya ngue ya n̄i ma d̄i nth̄eui r̄a häi. ²⁸ Bi 'yeni hangū gan̄h̄e r̄a dehe p'uya, 'd̄ate mā'd̄e'm̄a 'dato metro bi z̄adi. D̄a n'yoḡāhe m̄its'ua p'uya, māh̄omb̄i 'yeni hangū gan̄h̄e r̄a dehe. Ya m̄am̄i 'd̄ate māyoto metrotho bi z̄adi. ²⁹ D̄i s̄uhe p'uya, ngue d̄i nth̄eui r̄a barco yø do ja mbo r̄a jat̄he. Bi 'yemm̄i goho yø xone t'egui p'ua ja r̄a x̄utha r̄a barco p'uya ngue bi zam̄m̄i. D̄i x̄onh̄ne ngue d̄a hyats'i. ³⁰ Nu'ua mādi 'yonna barco p'uya, bi z̄änn̄i ngue xt̄á 'dagui. Bi ca'm̄ra t'ubarco p'ua ja r̄a ya r̄a d̄abarco. I hätyø ja'i, emb̄i ngue d̄a 'yemm̄i m̄i'da yø xone t'egui p'ua ja r̄a ya r̄a barco ngue d̄a zam̄m̄i x̄anho. ³¹ P̄e r̄a Pablo bi 'yembra capita co 'n̄e'ua yø soldado:

—Nu'mø ngue h̄indi m'm̄acua ja r̄a barco yua yø n'yoh̄a di 'yonna barco, h̄ingui pon̄j̄a 'mø —bi 'yemb̄i.

³² Nu'ua yø soldado p'uya, bi hyej̄pa yø nth̄ah̄i mān̄i nz̄ahr̄a t'ubarco, bi hyørb̄a ja r̄a jat̄he. ³³ M̄i n̄ecah̄äi p'uya, bi xihyø ja'i r̄a Pablo ngue ḡä d̄i ns̄ihm̄e. Bi 'yemb̄i:

—Ya r̄á 'd̄e'm̄a goho mā pa ya ngue h̄injongui s̄ihm̄e, 'n̄e h̄injongui aha. ³⁴ D̄i äc̄a r̄a m̄ate ya ngue gūi ns̄ihm̄eh̄a, n'namh̄m̄a gūi hyah̄a r̄a ts'edi. Ya h̄injonda d̄u ya, n̄i x̄inga n'na n̄i xt̄ah̄a d̄i m'm̄edi.

³⁵ M̄i man̄na Pablo na r̄a hya na p'uya, b̄i macr̄a 'yε ngue bi hyacr̄a hm̄e. Yø hm̄i yø d̄a yø ja'i p'ua bi ja māmm̄adi Oja. Bi x̄ej̄p̄aya ngue b̄i mādi b̄i ns̄ihm̄e. ³⁶ M'm̄efa p'uya, ḡä bi hyu yø mm̄ui yø ja'i. Jan̄angue b̄i ns̄ihm̄e. ³⁷ Nu'a ganḡu'ua m̄i op'ua ja r̄a barco p'uya, m̄i juadi comm̄a yo ciento 'n̄e hyate

ma'de'ma 'dato ma'yohu. ³⁸ Mi juate ra ts'ihmε yø ja'i p'uya, bi hyøtra trigo p'u ja ra jathe, i nnepe ngue hĩndi hyu ra barco.

Ya bi thunt'a mbonthe ra barco.

³⁹ Nu'mø mi hyats'i xanho p'uya, nu'u mađi 'yonna barco hĩnguĩ pađi tema hai handi. Mi hyanda n'na ra 'yεthe ngue ga ra 'bomuđehe p'uya. Bi zanni ngue ja xti cεrpε ra barco. ⁴⁰ Bi hyεjpabi yø nthahi mambi the yø xone t'εgui p'uya, bi zop'u ja ra jathe'u. Bi 'yannba ra palanca ga 'yo ra barco p'uya. Bi gaspabi ra ulu p'u ja ra za 'bap'u ja ra ya ra barco, i nnepe ngue da nonhna ndahi. Ra barco p'uya, bi guarbu ja ra nenthe. ⁴¹ I mpa p'u di nthε yø ts'edi yø dehe p'uya. Bi ndap'u ja yø 'bomuđehe ra barco, ya hĩnguĩ sa di 'yaji. Bi 'uahrá xutha ra barco p'uya ngue εmmεi tønhyø fanthe. ⁴² Yø soldado p'uya bi ne xta hyo yø ofadi, porque supĩ xti nxaha ngue da 'dagui. ⁴³ Pε nuna ra capita bi nepe ngue da bongra Pablo, hĩmbi japyø soldado xta hyo yø ofadi. Sinoque bi 'bεpyø ja'i ngue nu'u pahra nxaha, di nhyørbu ja ra dehe, da zon'a nenthe. ⁴⁴ Nu'u hĩnguĩ pahra nxaha p'uya, da gaxyø xεca xithε jap'u ja ra barco ngue di 'yoxma xøts'e ra dehe, oque te man'na macosa jap'u ja ra barco, da hyats'i ngue di nxaha, da zon'a nenthe. Gue'a bi nja'a p'uya, ya hĩnjombi du.

28

Ra Pablo ya 'bap'u ja ra t'uhai ja mbo ra jathe ni hu ngue ra Malta.

¹ Nu'mø ga ma søngähe nenthe p'uya, da mmεyahe ngue nu'a ra hai da nthεhe ni hu ngue

ra Malta. ² Mi se'u yø pa'u, ngue mará 'ye. Pe nu'u yø mmengu p'u ja ra häi dá sømhme bi 'yørcahe masu, bi 'yu'a n'na ra sibi ngue di nhatyø ja'i. Bi xicje p'uya ngue ga cuat'i ga nhathe. ³ Bi ma ra Pablo ngue bí honna 'yonza. Mi 'yats'a sibi ra za mambá gu p'uya. Bá hsä'a n'na ra c'eya ngue su ra pa. Bi zaprá 'ye. ⁴ Nu'mø mi nu yø mmengu p'u ngue di nts'anna c'eya p'u ja rá 'ye ra Pablo, di n'yembí n'na ngu n'na:

—Nuna ra n'yohu 'bucua, rá nzequi ra hyote na. Ya xpá mbongbu ja ra jathe ya, pe di castiga Oja ngue nnepe da du.

⁵ Bi huacra c'eya p'u ja ra sibi na ra Pablo p'uya. Pe hinte bi ja rá 'ye. ⁶ Gätho yø ja'i p'uya, tø'mi ngue xtä nnenna 'ye ra Pablo, oge n'na ts'auquits'utho xtä ndägui ngue da du. Tø'mi, tø'myø ja'i ngue te da ja ra Pablo. Pe bi nu p'uya ngue hinte di jatho. Bi 'bätyø n'yomfeni yø ja'i p'uya, bi 'yembí ngue n'na ra dahmu na ra Pablo.

⁷ Nup'u dá n'uspigähe p'uya, ja orbutho yø häi n'na ra n'yohu ni hu ngue ra Publio. Gue'a di manda p'u ja ra t'uhäi dá søngähe'a. Nhyu pa bi ja mmansuje, bi 'dacje ra ts'äya. ⁸ Nu'a rá papá ra Publio p'uya, mi oxpu ja rá t'ots'i ngue mađi hyenni. Mi hembra pa, 'ne ra 'bicji. Bi ma ra Pablo ngue bá nu p'uya. Bi marpabi Oja, bi japyø 'ye p'u ja rá do'yo ra därquchi. Bi zä p'uya. ⁹ Mi 'yøhyø ja'i'a te bi nja p'uya, nu'u yø därquchi ngue yø mmengu p'u, bá ehe ngue bi hmarpabi Oja, 'ne bi zä ha hembí. ¹⁰ Nuya yø ja'i ya, bi nu manhoje. M'mefa p'uya, nu'mø ma ohe ra barco ngue dá mähme, bi 'dacje te ga homhme p'u ja ra 'yu.

Bi zøn'a Roma ra Pablo.

¹¹ Mī gua'a nhyushnā dá m'məhme p'ə ja ra t'əhāi ja mbo ra jathe, mī jap'ə n'na ra barco mī tø'mi ngue dá thohra se'ye, gue'a dá ohe'a p'əya. Bī nēxpə ja ra hnini Alejandría nā ra barco. Nū'a nnøpə senya ra barco p'əya, gue'a n'na ra cuate dahmu ni hu ngue ra Cástor, man'na p'əya ni hu ngue ra Pólux. ¹² Dá sōngähe p'ə ja ra hnini Siracusa p'əya. Ja dá m'məhme p'ə nhyu pa. ¹³ Mā mähme p'əya, dá tenthöhe ra nnenga jathe, dá sōmhme p'ə ja ra hini Regio. Mī hyaxpəya, bī n'yo ra ndahī ni 'yε'a sur. Rā yo pa p'əya, dá sōngähe p'ə ja ra hnini Puteoli. ¹⁴ Ja dá tinnähe p'ə yø 'yεc'ei p'əya. Bi xicje ngue dá m'məhme p'ə nyoto mā pa. M'məfa p'əya, dá mähme Roma. ¹⁵ Nū'ə yø 'yεc'ei bí 'bəp'ə Roma, mī zā mī 'yøde ngue darā mpäcähe p'ə, bá ε'ə p'əya ngue dá c'athe p'ə ja ra hnini Tres Tabernas. Mi'da p'əya bi thogui ngue bá thacje p'ə ja ra hnini Foro de Apio. Nū'mø mā nthegähe'ə bá thacje p'əya, bi ja mammadi Oja ra Pablo, 'nε bi hya ra ts'edi ngue bī nū yø mmi'yεc'eiui. ¹⁶ Nū'mø mā sōngähe Roma p'əya, nūnā ra capita nmī n'yogähe, bi dāpyø ofädi nā rá mmimhmui. Pε ra Pablo bī njapi ngue bī m'mə'a n'nanni, hōnda n'na ra soldado bī mädi.

Ra Pablo bi mambrá hya Oja p'ə Roma.

¹⁷ Rā hyu patho xtā sōngähe Roma p'əya, bi zohnā Pablo ya yø n'yohə dī manda p'ə ja yø nija dī mpeti yø judío, ngue bī nyaui. Bi 'yεmbi:

—Ague n'yø'əhə, hin temā nts'o dá øt'ä ngue'a te ga nzucä yø judío. Ni xinga gue'ə yø costumbre mā mboxitahə di thinnagui n'na ra hya ngue gdi

nnømman'ua. Pε madague'a, bi jocä p'ua Jerusalén, bi ma ma dägä p'ua 'buhyø mmengu Roma. ¹⁸ Pε commā ngue hīn temā hyā bi dīnngaguī ya bi 'yørca rā nt'änni, janāngue bi ne xti thøgaguī. Porque hīn temā hyā bi nequī ngue dā t'ēmbi nī 'yup'ua gā tu. ¹⁹ Pε hīmbi ne yø judío ngue xti thøgaguī. Dā guēcä p'uya, dā ädi ngue dā thocä ua Roma 'buhra dast'abi, ngue dā 'yørcaaguī rā ts'ut'abi, madague'a hīnguī ja te rāngue'a guī yajpä yø judío. ²⁰ Janāngue guehna rā hyā dā zon'nahua naya, ngue gā nyahua. Porque jatho ngue gā mmāngä hanja nā rā hyā tø'myø judío ngue dī nja. Nunā rā hyā naya, guehna gā nthut'igä conyø cadena naya.

²¹ Mī dahyø judío p'uya, bi 'yēmbi:

—Hīn temā sūcua di sōcua ngue di 'yē'a Judea ngue nmayapī'i. Nī xīngā gue'ua mā mmijudío'ua di sōcua dādī yap'a'i, ogue dī nnømman'ua'i. ²² Nu'a rā hyā guī mbēni guī mmānya, dī nne gā øcāhe hague rā nja'a. Porque dī pācāhe ngue ndap'ua bi zā hnømman'ua nā rā 'da'yo nt'ēc'ēi nā —bi 'yēmbi.

²³ Janāngue bi hyuspabi temā pa dī mpeti p'uya. Pε xandøngu yø ja'i bi mpeti p'ua säya rā Pablo 'mø mī zønna pa. Bi dū'mra hyā rā Pablo 'mø mīxudī, astā gue'mø mī dāhra nde. I xihyø ja'i ha dī njap'ua di zo rá 'yε Oja. I nnepyø judío ngue nu'mø bi dīnyø mmāi'a te mmānna ley bi 'yotra Moisés, 'nē'a te bi 'yotyø pøngahya Oja, ya dā 'yēc'ēi rā Jesús. ²⁴ Bi nu manho 'da yø judío te bi manna Pablo. Mī'da p'uya, hīnguī ēc'ēi te xifi. ²⁵ Pε commā ngue hīngā 'da'igu mmāmp'uya, bi mādi bi bønyø ja'i ngue bi ma. Rā Pablo p'uya bi 'yēmbi:

—Majuani na ra hya bi manna Espiritu Santo 'mø mi bennba ra hya bi manna pøngahya Isaías, ngue bi xihma mboxitahu, bi 'yembi: ²⁶ “Ni ma ya, bá xihyø judío na ra hya jaua, gui 'yembi: Da 'yøhyø ja'i hanja ra hya ja ua, pe hinda dinyø mmæi hanja ra hya da 'yøde. Nu te da nu yø ja'i, hinda dinyø mmæi yø ja'i hanja'a te da nu. ²⁷ Porque nuya yø ja'i ya, i njot'i yø n'yomfeni. Entho xa ngotyø gu ngue hinguï nne da 'yøhra hya. Entho xa ts'antyo dä ngue hinguï nne da hyet'a te ja ngue da hyeti. Porque hinguï nne da dinyø mmæi hanja ra hya, 'ne hinguï nne di 'bätyø mmæi ngue da 'yec'eigui, n'namhma ngue ga punnbabi yø ts'oqui”, en'Oja. ²⁸ A nuyá, dami pahma ya ngue nuna ra hya bá pen'Oja ngue di mpøhyø ja'i, di 'bennba rá m'mahyø ja'i hingyø judío naya. Nu'u p'uya da 'yø'mø bi sifi.

²⁹ Mi manna Pablo na p'uya, bi ma yø judío, pe di nju'mahyase p'u ni ma. ³⁰ Nuna ra Pablo, nyo jeya bi m'map'uja ra ngu bi hmihï. Pe gä di unna ts'äya'u yø ja'i badi zengua p'u 'bui. ³¹ Bi hya ra ts'edi xihyø ja'i ha di njap'u di zo rá 'ye Oja. Bi xänbba yø ja'i ha exa nja na ra hya ngue ra Hmu Jesucristo. Pe hijnondi hejpi.

Ja ua ra 'da'yo cohi bi gomi Oja yø ja'i
New Testament in Otomi, Tenango (MX:otn:Otomi,
Tenango)

copyright © 1975 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Otomi, Tenango

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Otomí, Tenango [otn], Mexico

Copyright Information

© 1975, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Otomi, Tenango

© 1975, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
dd38228d-a3b1-5d0f-91ce-4040e165ce0f